

JŪRAS TELPISKAIS PLĀNOJUMS LATVIJAS REPUBLIKAS TERITORIĀLAJIEM UN EKSKLUZĪVĀS EKONOMISKĀS ZONAS ŪDEŅIEM

VIDES PĀRSKATS

1.REDAKCIJA DECEMBRIS 2015

FINANSE

PASŪTĪTĀJS

Eiropas Ekonomiskās zonas finanšu instruments

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības
ministrija, Peldu iela 25, Rīga LV1494

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

IZPILDĪTĀJS

APAKŠUZŅĒMĒJI

Biedrība "Baltijas Vides Forums"
Antonijas 3-8, LV-1010 Rīga
Tel.: 67357 555 E-pasts: bef@bef.lv

Latvijas Hidroekoloģijas institūts

Latvijas Jūras administrācija

Piekraustes pētniecības un
plānošanas institūts Lietuvā

Vides, plānošanas un
konsultācijas uzņēmums Igaunijā

SATURS

Ievads	5
1. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti 6	
1.1. SIVN izstrādes metodika JTP.....	6
1.1.1. Vienota vides informācijas bāze JTP un SIVN veikšanai	6
1.1.2. Kopējs sabiedrības līdzdalības process JTP un SIVN izstrādē	7
1.2. SIVN izstrādes process.....	7
1.3. Iesaistītās institūcijas.....	8
1.4. Sabiedrības līdzdalība	9
2. JTP galvenie mērķi un īss saturs izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	12
2.1. Galvenie mērķi un īss saturs izklāsts.....	12
2.2. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	13
3. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi, īpaši tie, kas attiecas uz ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu un plānošanas dokumenta saturu	15
4. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots..	17
4.1. Bioloģiskā daudzveidība	18
4.1.1. Aizsargājamās jūras teritorijas	18
4.1.2. Aizsargājamo biotopu aizsardzības stāvoklis.....	22
4.1.3. Aizsargājamo sugu aizsardzības stāvoklis.....	23
4.1.4. Bioloģiskās daudzveidības stāvokļa rādītāji.....	26
4.2. Komerciālo zivju un gliemeņu populācijas	26
4.3. Eitifikācija.....	27
4.4. Jūras dibena integritāte.....	29
5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas, īpaši tās, kuras attiecas uz jebkurām vides aizsardzībai būtiskām teritorijām	30
5.1. Eitifikācija.....	32
5.2. Bīstamās vielas	35
5.3. Bioloģiskās daudzveidības un saglabāšana	36
5.4. Jūrlietu aktivitātes	36
6. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums	38
6.1. Jūras telpiskās attīstības scenāriji (alternatīvas)	38

A scenārijs: Ekonomikas izaugsme	39
B scenārijs: Sociālā labklājība	39
C scenārijs: Stabila jūras ekosistēma	40
D scenārijs: Attīstība vienotā Baltijas jūras reģiona telpā	40
6.2. JTP ietverto scenāriju īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums	42
6.2.1. Scenāriju ietekmes uz vidi izvērtējums, balstoties uz kritērijiem un rādītājiem	42
6.2.2. Scenāriju ietekmes uz vidi telpiskais izvērtējums.....	46
7. Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts.....	56
8. Teritorijas, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt vide stāvokli	60
9. Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi	67
10. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums.....	69
11. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai	72
Kopsavilkums.....	73

Ievads

Jūras telpiskais plānojums Latvijas Republikas teritoriālajiem un Ekskluzīvi Ekonomiskās Zonas ūdeņiem (turpmāk – JTP) ir nacionālā līmeņa ilgtermiņa (12 gadi) teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā rakstveidā un grafiski ir noteikta jūras atļautā izmantošana un izmantošanas nosacījumi. JTP tiek izstrādāts saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likumu (spēkā no 01.01.2012), kas definē, ka JTP ir jānosaka jūras izmantošana, ņemot vērā ar jūru funkcionāli saistīto sauszemes daļu un saskaņojot dažādu nozaru un pašvaldību intereses jūras izmantošanā. Turklāt JTP tiek izstrādāts saskaņā ar 2012. gada 30. oktobra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 740 “Jūras plānojuma izstrādes, ieviešanas un uzraudzības kārtība”. JTP sastāv no četrām daļām: paskaidrojuma raksta, stratēģiskās daļas, atļautās izmantošanas apraksta un grafiskās daļas.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – SIVN) uzdevums ir sekmēt augstu vides aizsardzības līmeni un nodrošināt vides apsvērumu integrāciju plānu un programmu sagatavošanā un pieņemšanā ar mērķi veicināt ilgtspējīgu attīstību. SIVN juridiskās prasības ir noteiktas EK Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtēšanu. Šīs prasības ir pārnestas attiecīgajā Latvijas likumdošanā, t.i., likumā par „Ietekmes uz vidi novērtējumu” un MK noteikumos Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (spēkā ar 01.05.2004.).

Saskaņā ar minēto likumu Vides pārskats ir dokuments, kas nosaka, apraksta un novērtē attiecīgā plānošanas dokumenta, kā arī iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta mērķus, paredzēto realizācijas vietu un darbības jomu. Tas var tikt izstrādāts kā atsevišķa sadaļa plānošanas dokumentā vai atsevišķs dokuments. Lai gan JTP SIVN ir sagatavots kā atsevišķs dokuments, tomēr tas visciešākā mērā ir saistīts ar JTP “Paskaidrojuma rakstā” ietvertu informāciju, tās analīzi un veiktajiem izvērtējumiem.

Vides pārskata saturu nosaka MK Noteikumi Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Tādējādi JTP Vides pārskata projekts satur likumdošanā prasīto informāciju. Ir jāuzsver, ka pārskats ir ticis sagatavots, balstoties uz pieejamajiem politikas dokumentiem, statistiku, informāciju un pieejamajām zināšanām par vides novērtēšanas metodēm. JTP SIVN uzsākšanas stadijā notika konsultācijas ar Vides pārraudzības valsts biroju, kā arī nosacījumi tika saņemti no Dabas aizsardzības pārvaldes.

JTP un Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas process noritēs vienlaicīgi 2015. gada decembrī un 2016. gada janvārī. JTP SIVN tiks nosūtīts un konsultācijas tiks organizētas arī ar kaimiņvalstu (Lietuvas, Igaunijas un Zviedrijas) atbildīgajām iestādēm un mērķa grupām. Saskaņā ar sabiedriskās apspriešanas rezultātiem JTP un SIVN tiks papildināti un precizēti.

JTP projekta izstrāde ir uzsākta 2015. gada 1. janvārī, noslēdzot iepirkuma līgumu starp Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (turpmāk - VARAM) un konsorciju, ko vada biedrība “Baltijas Vides Forums” (turpmāk - BEF).

1. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

Vides pārskats ir sagatavots saskaņā ar likumu par „Ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2004. gada 23.marta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta trešo daļu stratēģiskais novērtējums ir nepieciešams valsts līmeņa plānošanas dokumentiem. Likums arī nosaka vides pārskata sagatavošanu, apspriešanu, sabiedrības iesaistīšanu vides pārskata apspriešanā un konsultāciju veikšanu, vides pārskata un tā apspriešanas rezultātu ņemšanu vērā plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantošanu lēmumu pieņemšanai, kā arī informācijas sniegšanu par pieņemto lēmumu likumā noteiktajā kārtībā.

Atbilstoši noslēgtā līguma starp VARAM un BEF nosacījumiem, SIVN rezultāti tiek sniegti vides pārskatā, kas ir atsevišķs dokuments.

1.1. SIVN izstrādes metodika JTP

SIVN izstrādes metodika ir balstīta uz nosacījumiem, ka JTP izstrādes procesā jāievēro vides aizsardzības un teritorijas attīstības plānošanas principi, jūras telpiskās plānošanas principi, t.sk., jāņem vērā ekosistēmas pieeja. Ekosistēmas pieeja tiek definēta kā visaptveroša, zinātniski pamatota un integrēta pieeja cilvēka darbības pārvaldībai, lai identificētu jūras ekosistēmai nelabvēlīgas ietekmes un veiktu efektīvus pasākumus šādu ietekmju mazināšanai, saglabājot ekosistēmas integritāti un ilgtspēju. Šis nosacījums par ekosistēmas pieejas izmantošanu tieši atspoguļo arī to pieeju, kas ir izmantota SIVN gaitā.

Ekosistēmas pieeja ir viens no diviem JTP principiem, ko izstrādājusi VASAB un HELCOM apvienotā darba grupa. Šis princips jāņem vērā plānošanas procesā, lai nodrošinātu labu vides stāvokli Baltijas jūrā, kas tādējādi nodrošinātu ar cilvēkam vajadzīgiem un vēlamiem ekosistēmas pakalpojumiem. Arī jaunā JTP direktīva 2014/89/ES uzsver, ka ekosistēmas pieejas izmantošana palīdzēs veicināt jūras un piekrastes nozaru ilgtspējīgu attīstību un izaugsmi, kā arī jūras un piekrastes resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

Tādējādi, SIVN metodikas pamatā ir ekosistēmas pieejas izmantošana, vērtējot iespējamās JTP ietekmes. SIVN izstrādes laikā ir izmantotas vairākas vispārpieņemtas metodes: literatūras analīze, vides informācijas (monitoringa un statistikas datu) analīze, mērķgrupu diskusiju rezultāti, sabiedrisko apspriešanu rezultāti.

1.1.1. Vienota vides informācijas bāze JTP un SIVN veikšanai

JTP saturā būtiska loma ir vides informācijai – gan esošās situācijas raksturojumam, gan tendenču analīzei, kā arī izstrādājot stratēģisko daļu un jūras atļautās izmantošanas pamatojumam un aprakstam. Paša JTP izstrādei savāktā informācija ir izmantota SIVN izstrādes procesā, nodrošinot saskaņotību starp datu avotiem. Tā kā BEF vada gan JTP, gan SIVN izstrādi, tad šāda pieeja ir bijusi iespējama.

Būtībā SIVN gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar jūras telpiskā plānojuma projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums veicams iespējami agrākā plānojuma sagatavošanas etapā.

1.1.2. Kopējs sabiedrības līdzdalības process JTP un SIVN izstrādē

Lai efektīvāk ieviestu sabiedrības līdzdalības procesu gan plānojuma izstrādē, gan ietekmes un vides novērtējuma sagatavošanā, sabiedrības līdzdalības pasākumi ir veikti kopā ar JTP plānotājiem un SIVN ekspertiem. Konkrētie sabiedrības līdzdalības pasākumi ir detalizēti aprakstīti 2.3. sadaļā.

1.2. SIVN izstrādes process

Ņemot vērā Latvijas likumdošanu, SIVN procesa gaita ir realizēta saskaņā ar zemāk aprakstītiem posmiem, kā arī ilustratīvi parādīta 1.2. attēlā.

1. posms: Konsultācijas ar atbildīgajām iestādēm

Sagatavojot JTP vides pārskata projektu, 2015. gada janvārī notika konsultācijas ar Vides pārraudzības valsts biroju (turpmāk - VPVB) par vides pārskatā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi. Tai pašā laikā tika nosūtīta vēstule un saņemta atbilde no Dabas aizsardzības pārvaldes ar ieteikumiem un nosacījumiem attiecībā uz Vides pārskata saturu un dabas aizsardzības jautājumiem.

Konsultāciju laikā ar VPVB notika arī pārrunas par to, kā organizēt pārrobežu sadarbību un konsultācijas atbilstoši ESPO konvencijai un EK Direktīvai 2001/42/EK.

2. posms: Ietekmes uz vidi novērtējuma sagatavošana

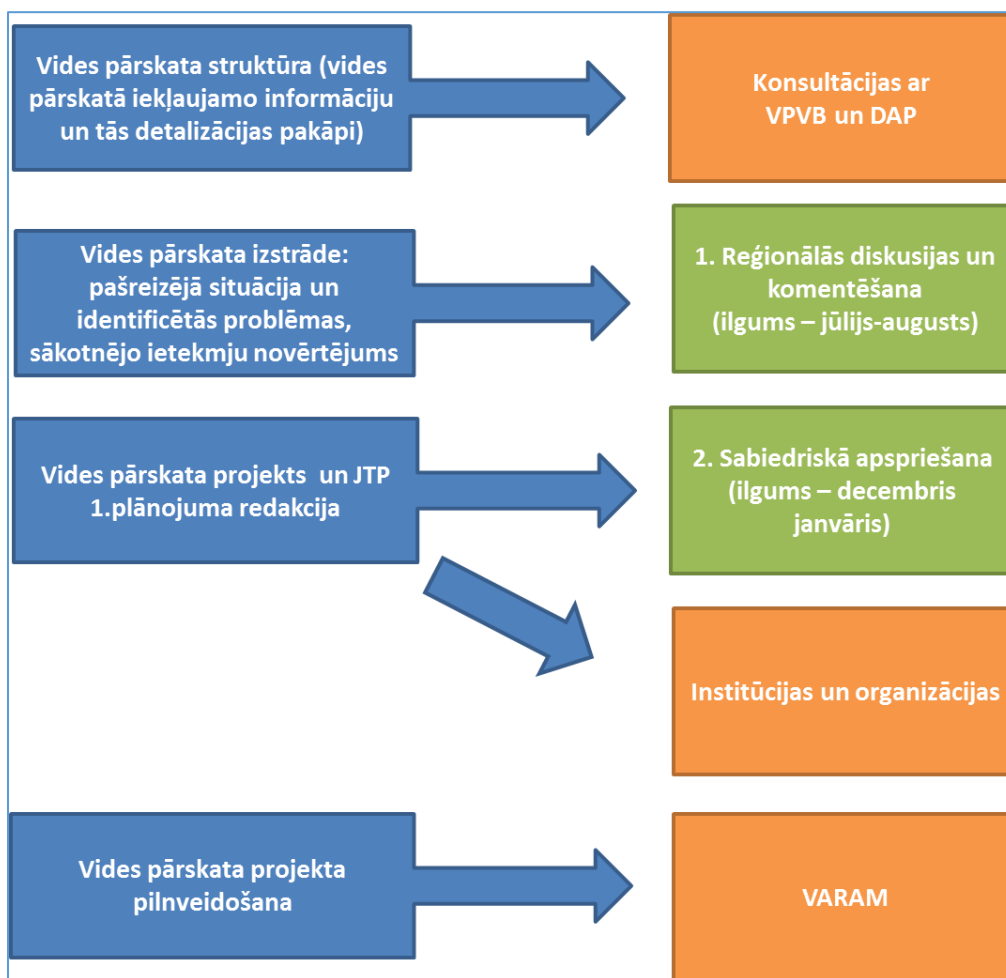
Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē plānošanas dokumenta iespējamo būtisko ietekmi uz vidi un iespējamās alternatīvas, ņemot vērā plānošanas dokumenta mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta. Vides pārskatā ietver MK Nr. 157 8.punktā norādīto informāciju atbilstoši VPVB un DAP norādītajai detalizācijas pakāpei.

Ietekmes uz vidi novērtējuma sagatavošana tika iedalīta šādos etapos:

- Esošās situācijas novērtējums, galveno vides problēmu identificēšana un sākotnējo ietekmju novērtējums. Šie jautājumi tika iekļauti pirmajās reģionālajās sanāksmēs un jūras dienas pasākumā, jo tie arī bija būtiski JTP izstrādē.
- Ietekmes uz vidi novērtējums, tai skaitā JTP ietvertu alternatīvo jūras izmantošanas scenāriju īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar izvēlētiem kritērijiem un rādītājiem, kas raksturo vides stāvokli un būtiskās slodzes.
- JTP ietvertā atļautās izmantošanas risinājuma ietekmes uz vidi izvērtējums, tai skaitā risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta būtisko ietekmi uz vidi.

3. posms: Vides pārskata projekta pilnveidošana

Saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 23.⁵ pantu, ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos komentārus un priekšlikumus, tiek precizēts vides pārskats.

1.1. attēls. Latvijas jūras telpiskā plānojuma SIVN procesa gaita.

1.3. Iesaistītās institūcijas

VPVB atbilstoši MK noteikumu 9.1.punkta prasībām ir noteicis (vēstule Nr.7-01/223, 10.02.2015), ka JTP un vides pārskata projekts ir nosūtāms šādām institūcijām:

- Latvijas Republikas Veselības ministrijai;
- Latvijas Republikas Zemkopības ministrijai;
- Latvijas Republikas Satiksmes ministrijai;
- Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijai;
- Latvijas Republikas Ārlietu ministrijai;
- Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijai
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam;
- Latvijas Pašvaldību savienībai;
- Kurzemes plānošanas reģionam;
- Rīgas plānošanas reģionam;
- Vidzemes plānošanas reģionam;
- Valsts vides dienestam;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Vides konsultatīvajai padomei.

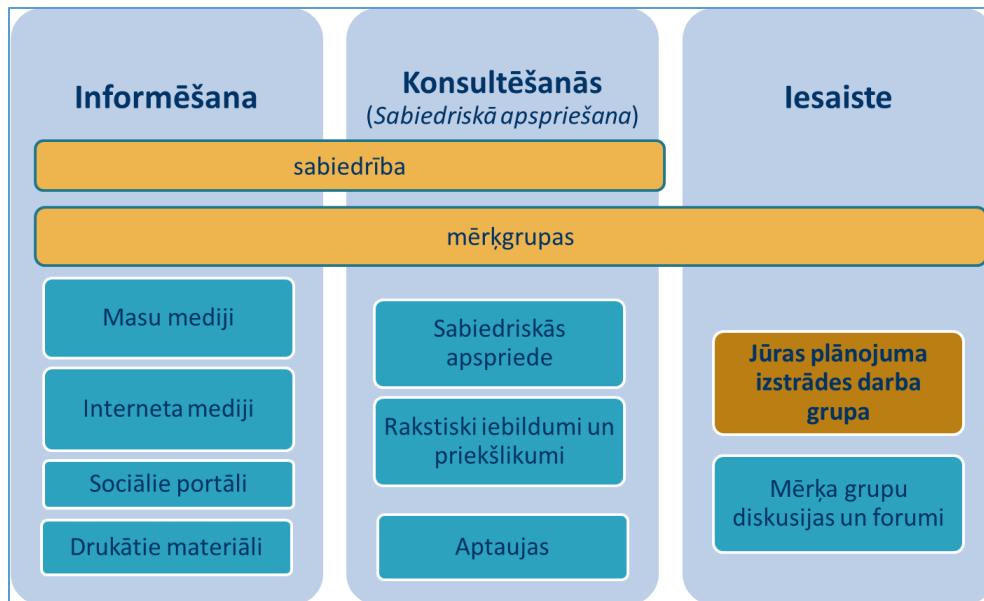
Pateicoties VARAM un spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, iepriekš minētās institūcijas jau ir bijušas iesaistītas gan likumdošanas izstrādes gaitā (2012. gada 30. oktobra MK Nr.740 par *Jūras plānojuma izstrādes, ieviešanas un uzraudzības kārtību*), gan izveidotajā Jūras plānojuma darba grupā (JP DG), kas 2014. gada laikā izstrādāja JTP izstrādes darba uzdevumu.

JP DG ir izveidota, lai nodrošinātu valsts institūciju, plānošanas reģionu, piekrastes pašvaldību un sabiedrības pārstāvju regulāru iesaisti un līdzdalību jūras plānojuma izstrādes procesā. 2014. gada 10. janvārī VARAM ministrs ir apstiprinājis darba grupu, tās nolikumu un personālsastāvu. 2015. gadā ir organizētas četras JP DG sanāksmes, kuru laikā ir skarti arī vides jautājumi un iepazīstināti ar SIVN procesu. Turklāt institūcijas ir bijušas iesaistītas dažādos sabiedrības līdzdalības pasākumos, kas organizēti JTP ietvaros.

1.4. Sabiedrības līdzdalība

Aktīva sabiedrības līdzdalība visā JTP izstrādes gaitā ir bijis viens no principiem, ko ir realizējuši izstrādātāji sadarbībā ar VARAM telpiskās plānošanas departamentu. Sabiedrības līdzdalības mērķis ir sekmēt efektīvu, atklātu, ietverošu, savlaicīgu un atbildīgu sabiedrības līdzdalību attīstības plānošanas procesā, tādējādi paaugstinot plānošanas procesa kvalitāti un plānošanas rezultātu atbilstību sabiedrības vajadzībām un interesēm.

Saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem sabiedrības līdzdalību īsteno formālās (piemēram, biedrības, nodibinājumi, arodbiedrības, darba devēju organizācijas, reliģiskās organizācijas) un neformālās (neregistrētas iniciatīvu grupas, interešu apvienības) sabiedrības grupas, kā arī atsevišķas fiziskas personas (turpmāk – sabiedrības pārstāvji). Sabiedrības līdzdalības procesa veiksmīgai plānošanai un vadībai Latvijas normatīvajos aktos noteiktās prasības var strukturizēt pēc sabiedrības līdzdalības formām un identificēt galvenās metodes. Šāds sabiedrības līdzdalības strukturizēšanas modelis tiek plaši izmantots attīstības plānošanas dokumentu izstrādē Eiropā. Šādu pieeju BEF īstenoja, izstrādājot JT un SIVN.

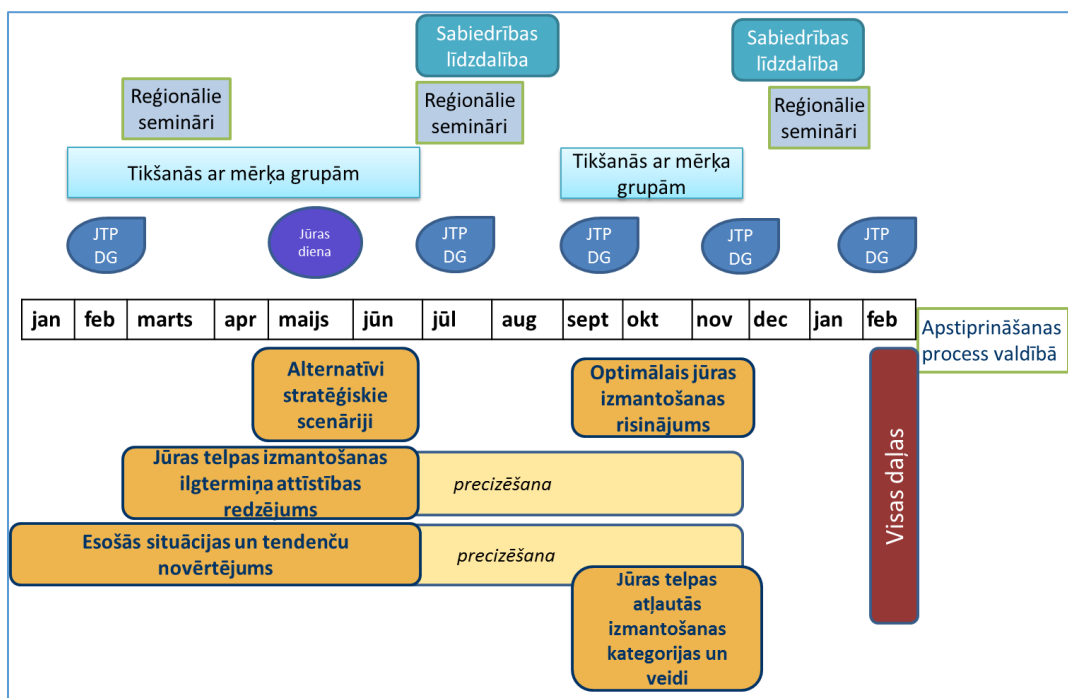
1.2. attēls. Sabiedrības līdzdalības formas un metodes, ņemot vērā Latvijas normatīvos aktus

Mērķa grupām ir būtiska loma JTP izstrādē. Mērķgrupu var definēt kā tādu, kas ietver jebkuru personu, grupu vai organizāciju:

- 1) kura ir ieinteresēta jūras telpiskā plānojuma izstrādē un lēmumu pieņemšanā vai
- 2) kuru ietekmēs vai var ietekmēt jūras telpiskais plānojums, vai
- 3) kura var ietekmēt jūras plānojuma izstrādi un ieviešanu.

Izmantojot šādu definīciju, jau JTP izstrādes sākumā tika identificētas mērķgrupas, kuras tika iesaistītas dažādos JTP izstrādes posmos, ņemot vērā nepieciešamību pēc to ieguldījuma plānojuma tapšanā. Taču galvenie iesaistes posmi bija divi – projekta uzsākšanas fāzē, kad tika vākti un apkopti dati un informācija par esošo jūras izmantošanu un noskaidrotas nozaru attīstības intereses jūrā; otrs aktīvs sadarbības posms ar mērķa grupām bija rudens posmā, kad notika darbs pie optimālā jūras izmantošanas risinājuma izstrādes un jūras telpas atļautās izmantošanas pamatojuma, kritēriju, kā arī kategoriju un veidu apraksta izstrādes.

BEF datu bāzē ir reģistrētas vairāk nekā 400 personas, kuras ir piedalījušās dažādos pasākumos.

1.3. attēls. Latvijas JTP izstrādes un sabiedrības līdzdalības shēma

Plašākas sabiedrības līdzdalība arī ir organizēta divos posmos: vasarā, kad bija izstrādāti alternatīvie jūras telpas attīstības un izmantošanas scenāriji un kad bija sagatavots paskaidrojuma raksta projekts, kas ietvēra arī plašu informāciju par jūras vides stāvokli un tendencēm jūras resursu izmantošanā; ziemā, kad tiks apspriests JTP 1. redakcija un Vides pārskata projekts.

BEF sadarbībā ar VARAM, LHEI un citām institūcijām organizēja arī Latvijas Jūras dienu, kas notika 21.maijā, kas ir nedēļa, kad Eiropas Savienība organizē Eiropas Jūras dienu. Jūras diena tiek organizēta VARAM telpās un tiek veidota saskaņā ar tā gada aktuālākajiem jautājumiem saistībā ar jūras pārvaldību. Jūras dienas laikā notika prezentācijas par esošās situācijas raksturojumu jūras izmantošanā, par alternatīviem attīstības scenārijiem, kā arī par pārrobežu aspektiem, kas jāņem vērā izstrādājot JTP.

Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana tiek organizēta vienlaicīgi ar JTP 1. redakcijas sabiedrisko apspriešanu. Laika posmā no **2015. gada 18.decembra līdz 2016.gada 31.janvārim** iedzīvotāji var iepazīties ar Vides pārskatu un JTP materiāliem interneta vietnē www.jurasplanojums.net .

Paziņojums par sabiedrības iespējām iepazīties ar vides pārskata un JTP projektu tiks publicēts VARAM un BEF mājaslapā. Paziņojums arī tiks publicēts laikrakstā "Latvijas Vēstnesis", kā arī izsūtīts Kurzemes, Rīgas un Vidzemes Plānošanas reģioniem un piekrastes pašvaldībām.

Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes tiks organizētas:

- 2016. gada 14. janvārī plkst.14:00, Ventspils Kultūras centrā (Ventspils, Kuldīgas iela 18)
- 2016. gada 15. janvārī plkst. 11:00, Liepājas pilsētas domē (Liepāja, Rožu iela 6)
- 2016. gada 21. janvārī plkst. 11:00, Saulkrastu novada domē (Saulkrasti, Raiņa iela 8)
- 2016. gada 22. janvārī plkst. 14:00, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā (Rīga, Peldu iela 25).

2. JTP galvenie mērķi un īss saturs izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

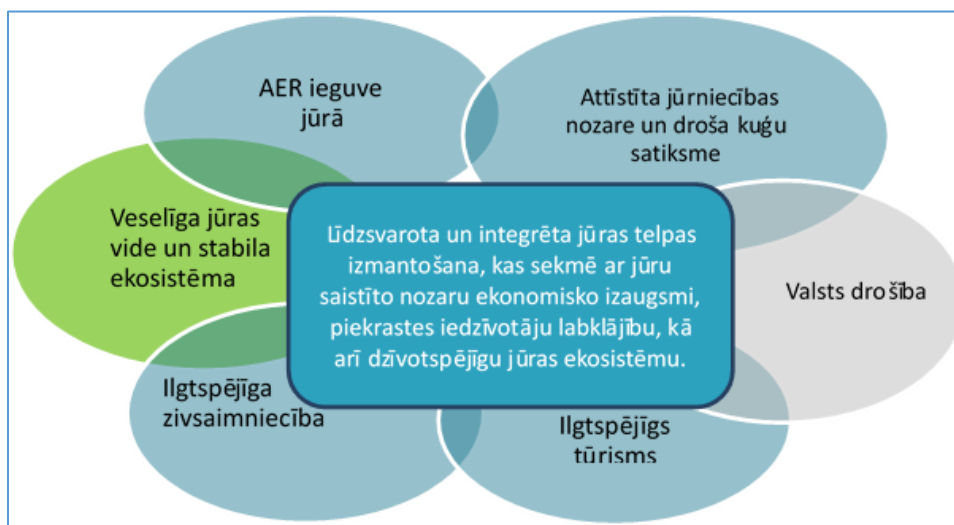
2.1. Galvenie mērķi un īss saturs izklāsts

Jūras telpiskais plānojums Latvijas Republikas teritoriālajiem un Eiropas Ekonomiskās Zonas ūdeņiem (turpmāk – JTP) ir nacionālā līmeņa ilgtermiņa (12 gadi) teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā rakstveidā un grafiski noteikta jūras atļautā izmantošana un izmantošanas nosacījumi.

JTP mērķi ir noteikti **Stratēģiskajā daļā**, kas ietver plānojuma ilgtermiņa attīstības redzējumu, stratēģiskos mērķus un uzdevumus, kā arī attīstības vadlīnijas un principus.

Jūras izmantošanas ilgtermiņa attīstības redzējums raksturo vēlamo situāciju uz 2030. gadu. Ilgtermiņa redzējuma pamatā ir atziņa par jūru kā vienotu telpu, kur viss (struktūras, procesi un darbības) ir savstarpēji saistīts. Jūras ekosistēma, to veidojošais barības tīkls un dabas procesi nodrošina nepieciešamos resursus un apstākļus jūras nozaru attīstībai, tautsaimniecības izaugsmei un iedzīvotāju labklājībai. Savukārt saimnieciskās darbības radītās slodzes ietekmē jūras ekosistēmas stāvokli un līdz ar to tās spēju nodrošināt sabiedrībai svarīgos resursus, tai skaitā rekreācijas iespējas. Tāpat savstarpēji saistītas ir jūras nozares un to attīstības potenciāls – tās var vienot kopīga infrastruktūra, piemēram, ostas un elektroenerģijas pārvades tīkli, kā arī telpa, kurā var līdzās pastāvēt dažādas saimnieciskās intereses.

Jūras telpiskā plānojuma vadmotīvs jeb **virsmērķis ir līdzsvarota un integrēta jūras telpas izmantošana, kas sekmē ar jūru saistīto nozaru ekonomisko izaugsmi, piekrastes iedzīvotāju labklājību, kā arī dzīvotspējīgu jūras ekosistēmu.**

2.1. attēls. Ilgtermiņa redzējuma ietvaros izvirzītās prioritātes

Ilgtermiņa redzējuma ietvaros ir izvirzītas šādas prioritātes: veselīga jūras vide un stabila ekosistēma; valsts drošība (pārnozaru prioritātes, kas jāņem vērā plānojot jūras telpas izmantošanu); attīstīta jūrniecības nozare un droša kuģu satiksme; ilgtspējīga zivsaimniecība; ilgtspējīgs tūrisms, kas nodrošina piekrastes iedzīvotāju labklājību; AER ieguve jūrā, kas veicina valsts enerģētisko neatkarību.

JTP ir noteikti trīs mērķi, kuriem attiecīgi ir pakārtoti veicamie uzdevumi:

Mērķis 1: Racionāla un līdzsvarota jūras telpas izmantošana, novēršot starpnozaru konfliktus un saglabājot brīvu telpu nākotnes vajadzībām un iespējām;

Mērķis 2: Saglabāta jūras ekosistēma un tās spēja atjaunoties, nodrošinot bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un novēršot pārmērīgu saimnieciskās darbības radīto slodzi;

Mērķis 3: Integrēta jūras un sauszemes teritoriju izmantošana, veicinot ar jūru saistītās uzņēmējdarbības un tai nepieciešamās infrastruktūras attīstību.

JTP daļa **“Atļautās izmantošanas apraksts”** nosaka atļautās izmantošanas kategorijas un veidus, kā arī sniedz izmantošanas nosacījumus katrā atļautajā izmantošanas kategorijā un veidā. Jūras izmantošana ir iedalīta trīs galvenajās kategorijās:

- **Nacionālo interešu teritorijas** - kategorijā ir ietverti tie jūras izmantošanas veidi, kuriem tiek rezervētas platības, izslēdzot vai nosakot ierobežojumus darbībām, kas var radīt traucējumu vai kaitējumu to pastāvēšanai vai attīstībai;
- **Potenciāli attīstāmās teritorijas** - kategorijā ir ietverti tie potenciālie jūras izmantošanas veidi, kuru attīstībai ir noteiktas piemērotas platības, neradot būtiskus ierobežojumus citām jūras izmantošanas darbībām;
- **Citi lietojuma veidi** - kategorijā ir ietverti, jau esoši lietojumveidi vai būtiska ar turpmāko jūras izmantošanu saistīta informācija.

Lai noteiktu stratēģiskos mērķus un atļautās izmantošanas kategorijas, ir veikts apjomīgs datu apkopošanas un analīzes darbs. Visa informācija ir iekļauta “Paskaidrojuma rakstā” un attiecīgi arī tiek izmantota SIVN sagatavošanā.

2.2. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

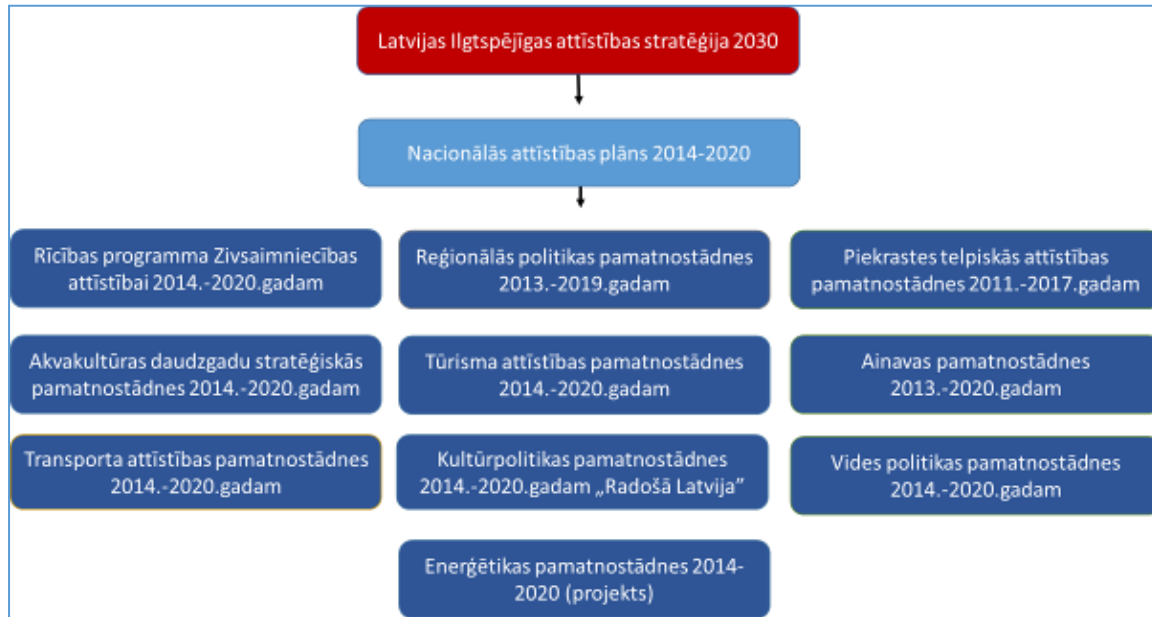
JTP “Paskaidrojuma rakstā” ir sniegta detāla analīze par JTP saistību ar starptautiskiem, nacionāliem un reģionāliem plānošanas dokumentiem.

JTP izstrādes laikā ir izvērtēti šādi **starptautiskie** (Eiropas Savienības un Baltijas jūras reģiona) stratēģiskie plānošanas dokumenti, kam ir *tieša* vai *netieša* ietekme uz jūras telpas plānošanu un tās izmantošanu:

- EIROPA 2020 Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei
- “Resursu ziņā efektīva Eiropa” (COM(2011) 21)
- “Stratēģiskās vadlīnijas ES akvakultūras ilgtspējīgai attīstībai” (COM(2013) 229 final)
- Kopēja zivsaimniecības politika (KPZ) (REGULA (ES) Nr. 1380/2013)
- Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF) (REGULA (ES) Nr. 508/2014)
- “Mūsu dzīvības garantija, mūsu dabas kapitāls — bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam”
- Eiropas Savienības Baltijas jūras reģiona stratēģija un Rīcības programma
- VASAB Ilgtermiņa perspektīva teritoriālai attīstībai Baltijas jūras reģionā līdz 2030. gadam
- HELCOM Baltijas jūras rīcības plāns

Nacionālo plānošanas dokumentu ietekmes uz JTP izvērtējums ir veikts nozaru griezumā, analizējot dokumentos noteiktos mērķus un nākotnes redzējumus, prioritātes, rīcības virzienus vai apakšmērķus, uzdevumus un galvenos pasākumus.

Visaptverošie plānošanas dokumenti – *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030* (LIAS) un *Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam* (NAP) – ir izvērtēti attiecībā pret ekonomikas un politikas nozarēm, kurām ir saistība ar jūras izmantošanu. Analīzē ir iekļautas šādas nozares: zivsaimniecība un akvakultūra, transports, enerģētika, tūrisms un rekreācija, zemūdens kultūras mantojums, vide, klimata pārmaiņas (skatīt 1.2. attēlu).

2.2. attēls. Nacionālie politikas plānošanas dokumenti

Jaunie **Rīgas un Kurzemes plānošanas reģiona** plānošanas dokumenti ietver ilgtermiņa mērķi, prioritātes un rīcības virzienus, kam ir tieša vai netieša saistība ar JTP.

3. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi, īpaši tie, kas attiecas uz ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu un plānošanas dokumenta saturu

Latvijas Vides politikas pamatnostādņēs (VPP) 2014.-2020. gadam¹ ir iestrādāti starptautiskie un Eiropas Savienības mērķi, kā arī izvirzītas nacionālās prioritātes. Tāpēc šajā JTP Vides pārskatā ir salīdzināti Latvijas Vides politikas pamatnostādņēs noteiktie mērķi, kas attiecas uz JTP dokumenta saturu.

JTP vadmotīvs jeb virsmērķis, kas iekļauts Stratēģiskajā daļā (virsmērķa definīciju skatīt Vides Pārskata 1.1. nodaļā) atbilst arī VPP definētajam Latvijas Vides politikas virsmērķim - nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot uz ilgtspējīgu attīstību veiktas darbības, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.

VPP 2014.-2020. gadam izvirza astoņas tematiskās prioritātes, no kurām četras ir tieši saistītas ar JTP. To saistība ar JTP ir raksturota 3.1. tabulā.

Tabula 3.1. JTP un Vides politikas mērķi vai apsvērumi, kas saistīti ar vidi, ir ņemti vērā, izstrādājot plānošanas dokumentu

Prioritātes	Politikas mērķis	Galvenie pasākumi un rīcības politikas mērķa sasniegšanai	Veids, kā mērķi ir ņemti vērā, izstrādājot JTP
Dabas aizsardzība	Nodrošināt ekosistēmu kvalitāti, dabas aizsardzības un sociāli - ekonomisko interešu līdzsvarotību, sekmēt Latvijas kā „zaļas” valsts tēla veidošanos	Aktuālās informācijas par īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izplatību, to aizsardzības mērķiem un aizsardzības stāvokli sagatavošana, ES nozīmes aizsargājamo sugu un biotopu izplatības karšu izstrādāšana un apsaimniekošanas vadlīniju izstrādāšana biotopiem Pilnveidots ES nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju Natura 2000 tīkls, balstoties uz sugu un biotopu izplatības kartēšanu, kā arī ņemot vērā jaunāko zinātnisko pētījumu un regulāra monitoringa datus	JTP ir izstrādāts saskaņā ar ekosistēmas pieeju, turklāt JTP Mērķis 2 ir tieši saistīts ar ir VPP mērķi. Turklāt JTP paredz veikt izpēti EEZ potenciālu aizsargājamo jūras teritoriju noteikšanai. JTP arī paredz nepieciešamību novērtēt jūras ekosistēmas sniegto pakalpojumu izplatību un nodrošinājumu atbilstoši starptautiski pieņemtai metodikai.
Klimata pārmaiņas	Veicināt Latvijas gatavību pielāgoties klimata pārmaiņām un to izraisītajai ietekmei.	Efektīvu pielāgošanās pasākumu īstenošana un to integrēšana teritoriju attīstības plānošanā un nozaru politikā ar mērķi mazināt klimata pārmaiņu ietekmi un pielāgoties tām.	JTP izstrādes gaitā ir analizēta klimatu pārmaiņu ietekmēm uz dabas resursiem un ekosistēmām. Tomēr, ņemot vērā JTP termiņu, netiek plānoti atsevišķi uzdevumi, kas vērsti uz pielāgošanos klimata pārmaiņām, jo to tiešāk risina valsts ilgtermiņa tematiskā plānojuma Baltijas jūras piekrastei

¹ <http://likumi.lv/doc.php?id=265262>

<p>Ūdens resursi un Baltijas jūra</p>	<p>Nodrošināt labu ūdeņu stāvokli un to ilgtspējīgu izmantošanu</p>	<p>Izstrādāt jūras stratēģiju (pasākumu kopums) atbilstoši Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likumam (turpmāk – jūras stratēģija), tai skaitā, izstrādāt un īstenot pasākumu programmu, lai panāktu labu jūras vides stāvokli</p>	<p>JTP ir izstrādāts saskaņā ar ekosistēmas pieeju, turklāt JTP Mērķis 2 ir tieši saistīts ar VPP mērķi.</p> <p>JTP izstrādē ir izmantoti tie paši rādītāji un informācija, kas raksturo labu jūras vides stāvokli, kā arī veikti dažādi novērtējumi par JTP ietekmi uz vides stāvokli.</p> <p>Viens no JTP uzdevumiem arī paredz, ka peldvietu attīstība ir jāvirza saskaņā ar “Zilā karoga” sertifikācijas programmas prasībām.</p> <p>JTP izstrādes gaitā ir izvērtētas VPP minētās vides problēmas saistībā ar kuģu radīto jūras piesārņojumu, tomēr tika secināts, ka atbilstoši pasākumi ir jāiekļauj Jūras stratēģijā.</p>
<p>Vides monitorings</p>	<p>Nodrošināt savlaicīgu un visaptverošu vides un klimata pārmaiņu datu un informācijas apkopošanu un vispusīgu analīzi, lai noteiktu politikas mērķus un atbilstošus pasākumus vides stāvokļa uzlabošanai un savlaicīgai reaģēšanai uz klimata pārmaiņām, kā arī novērtētu līdzšinējo pasākumu un ieguldītā finansējuma lietderību un efektivitāti</p>	<p>Nodrošināt pilnvērtīgas informācijas iegūšanu un analīzi par ūdeņu kvalitāti un kvantitāti</p> <p>Pilnveidot zemes monitoringa īstenošanu</p>	<p>JTP laikā tika apkopota visa pieejamā ar jūras vidi un tās izmantošanu saistītā informācija.</p> <p>Tomēr, secinot, ka informācija nav pietiekoša, viens no JTP uzdevumiem ir izveidot jūras datu informācijas sistēmu, lai nodrošinātu efektīvu un savlaicīgu datu apmaiņu par jūras ekosistēmu starp visām iesaistītajām pusēm.</p>

4. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

JTP "Paskaidrojuma raksta" daļā ir sniegts vispusīgs vides stāvokļa un slodzes, kā arī jūras ekosistēmas dabas vērtību, ainavu un kultūras mantojuma raksturojums. Vides informāciju ir apkopojis Latvijas Hidroekoloģijas institūts (LHEI), balstoties uz sākotnējo jūras vides stāvokļa novērtējumu, kā arī papildinot ar jaunākiem pieejamiem datiem. Zivju resursu novērtējumu ir snieguši ZI "BIOR" institūta eksperti, apkopojot informāciju par galvenajām komerciālajām sugām Baltijas jūrā un Rīgas līcī Latvijas ūdeņos.

ES ir pieņēmusi Jūras Stratēģijas pamatdirektīvu (2008/56/EK)², ko Latvija ir pārnesusi savos normatīvos aktos, un kas raksturo jūras vides stāvokli ar 11 dažādiem raksturlielumiem, kuri tiek izmantoti, lai novērtētu antropogēnās iedarbības nozīmīgumu. 2010. gadā Eiropas Komisija pieņēma Komisijas Lēmumu par Laba jūras ūdeņu vides stāvokļa kritērijiem un metodiskajiem standartiem (2010/477/ES)³, kas precīzāk nosaka kritērijus un rādītājus, pēc kādiem tiek veikts jūras vides stāvokļa novērtējums. JTP izstrādes gaitā tika izvērtēti EK lēmumā 2010/477 noteiktie raksturlielumi, kritēriji un rādītāji, kuriem ir saistība ar jūras telpas izmantošanu un JTP izstrādi, kā arī atlasīti tie, par kuriem ir pieejama nepieciešamā informācija (sk. 4.1. tabulu)

Tabula 4.1. Jūras vides stāvokli raksturojošie rādītāji

Raksturlielums	Rādītājs	2004	2008	Pašreizējā vērtība (gads, avots)	Tendence	Mērķa vērtība (gads, avots)
Bioloģiskā daudzveidība (D1)	Aizsargājamo teritoriju īpatsvars jūras ūdeņos (%)	0	0	15% (2015, VARAM)		Nav
	Aizsargājamo biotopu aizsardzības stāvoklis	Nav datu		Slikti (2013, DAP)	Nav datu	Labs (2020, ES BDS)
	Miksto grunšu makrozoobentosa indekss BQI: Rīgas līcī (RL) un Baltijas jūra (BJ)	3,31 (RL) 3,72 (BJ) (avots LHEI)	3,24 (RL) 4,12 (BJ) (avots LHEI)	3,55 (RL) 3,80 (BJ) (avots LHEI, 2014)		References vērtība 5,4 (RL) 7,0 (BJ) (2020, JVSSN)
Komerciālo zivju un gliemeņu populācijas (D3)	Nārsta bara biomasa (Bpa) - Rīgas līcis, reņģe (tūkst. tonnas gadā)	90,4	85,9	103,4 (2014, ICES WGBFAS)	 Kopš 1980.gadu beigām krājums ir labā stāvoklī	Labs stāvoklis 60.0 (2020, JVSSN)
Barības ķēdes (D4)	Zooplanktona vidējais izmērs pret kopējo krājumu (RL)	Izm.=0.0029 (mg/ind) krāj.=143187 (ind/m ³) (avots LHEI)	Izm.=0.0048 (mg/ind) krāj.=62529 (ind/m ³) (avots LHEI)	Izm.=0.0038 (mg/ind) krāj.=54930 (ind/m ³) (avots LHEI, 2014. gads)	Nav tendences	Labs stāvoklis Izm.=>0.0027 (mg/ind) krāj.=>91722 (ind/m ³) (MARMONI, 2014)
Eitrofikācija (D5)	Biogēno elementu (N, P) emisijas virszemes ūdeņos no punktvēida piesārņojuma avota (tonnas, gadā)		334(P) 3608(N)	241 (P) 1818 (N) (2013, LVGMC)		Nav
	Vasaras hlorofila <i>a</i> koncentrācija Rīgas līcī (RL) un Baltijas jūra (BJ)	6.1 (RL piekr.) 3.89 (BJ piekr.) (avots LHEI)	5.8 (RL piekr.) 3.67 (BJ piekr.) (avots LHEI)	3.90 (RL piekr.) 2.46 (BJ piekr.) (avots LHEI,		References vērtība 1.8 mg m ⁻³ (RL) 1.2 mg m ⁻³ (BJ)

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0056&from=EN>

³ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0477\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0477(01)&from=EN)

				2014. gads)		(JVSN, 2020)
	Makroalģu <i>Fucus vesiculosus</i> maksimālā dziļuma izplatība Rīgas līcī (RL) un <i>Furcellaria umbricalis</i> maksimālā dziļuma izplatība Baltijas jūrā (BJ)	Nav datu	14.8 m (BJ, 2006.g.!) 5 m (RL, 2007.g.) (avots LHEI)	14.8 m (BJ, 2013.g.) 4.7 m (RL, 2013.g.) (avots LHEI)	→	References vērtība 7 m (RL) 20 m (BJ)
Jūras dibena integritāte (D6)	<i>Macoma balthica</i> populācijas struktūra (RL)	Nav datu	Nav datu			Labs stāvoklis 11.44 mm (RL) (MARMONI, 2014)

Baltijas jūras apakšreģioniem ir izstrādāti pat vairāki desmiti dažādu vides indikatoru, kuri var būt savstarpēji pretrunīgi, tāpēc, lietojot atsevišķus vides indikatorus, ļoti svarīga ir pareiza to interpretācija. Latvijas jūras vides stāvokli raksturojošie radītāji, kuri vērtēti saistībā ar jūras telpisko plānošanu doti 4.1.tabulā. Tomēr jāuzsver, ka vides stāvokļa tendences viskorektāk ir vērtēt, izstrādājot īpašu metodiku Baltijas jūras vides indikatoru kopumu agregēšanai un interpretācijai.

4.1. Bioloģiskā daudzveidība

Viens no laba jūras vides stāvokļa kvalitātes raksturlielumiem ir bioloģiskā daudzveidība. Tā kā bioloģiskā daudzveidība tiek dažādi definēta, tad 1992. gadā Riodežaneiro konvencijā „Par bioloģisko daudzveidību”, tā precizēta kā dzīvo organismu formu dažādību visās dabā eksistējošās vidēs un ekoloģiskajos kompleksos. Bioloģiskā daudzveidība ietver trīs līmeņus: 1) ģenētiskā daudzveidība, tā ir daudzveidība sugas ietvaros - pasugas, populācijas u.c. vienības; 2) sugu daudzveidība; 3) ekosistēmu daudzveidība. Ekosistēmu daudzveidību nosaka dažādu biotopu veidi noteiktā teritorijā. Šobrīd Latvijas jūras ūdeņos nav informācijas par ģenētisko daudzveidību un tāpēc tiek apskatīta sugu un ekosistēmu daudzveidība.

4.1.1. Aizsargājamās jūras teritorijas

Aizsargājamās jūras teritorijas (AJT) ir noteiktas kā vietas Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā, ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā vai kontinentālajā šelfā, kuras izveidotas īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu, kā arī migrējošo putnu nozīmīgu barošanās un ziemošanas vietu aizsardzībai. 2010. gada 5. janvārī ir pieņemti MK noteikumi Nr.17, ar kuriem tiek izveidotas septiņas AJT (sk. Tabulu 3.2.). Trim teritorijām ir arī pieņemti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. AJT pašreiz kopumā aizņem **15%** no Latvijas jūras ūdeņiem (%)⁴. Tās galvenokārt atrodas teritoriālajos ūdeņos.

MK noteikumi Nr. 17 nosaka, ka zivju ieguve aizsargājamā jūras teritorijā notiek saskaņā ar zvejniecību regulējošiem normatīvajiem aktiem. Lai nodrošinātu ostu darbību un tām nepieciešamo infrastruktūru, kā arī piekrastes pašvaldību saimniecisko darbību un tūrisma infrastruktūras attīstību, aizsargājamās jūras teritorijās tiek noteiktas neitrālās zonas. Neitrālajās zonās ietilpst ostu akvatorijas, to ārējie reidi, grunts novietnes jūrā, kuģu ceļi un nepārtraukta josla gar pludmali.

Tabula 3.2. Aizsargājamās jūras teritorijas

	AJT nosaukums un MK	Aizņemtā	Zonējums	Izmantošanas noteikumi
--	---------------------	----------	----------	------------------------

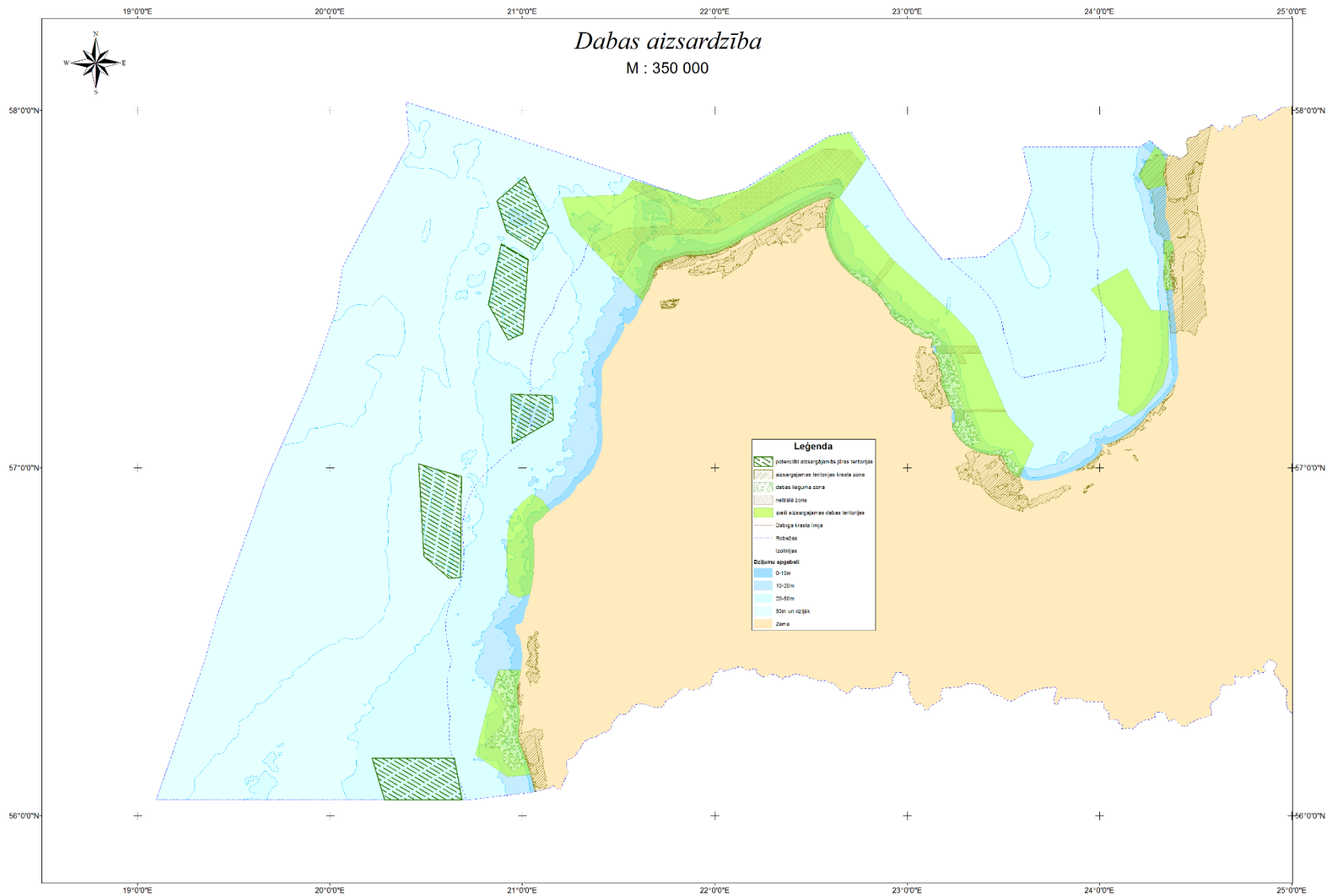
⁴ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm

	noteikumi	teritorija (ha)		
1.	Nida–Pērkone (MK Nr.652, 23.08.2011)	36 703	Dabas lieguma zona	Dabas lieguma zonā ir aizliegts: <ul style="list-style-type: none"> • veikt darbības, kas izraisa īpaši aizsargājamā biotopa – akmeņainas grunts jūrā – mehānisku bojāšanu, tajā skaitā uzstādīt vēja elektrostacijas un iegūt derīgos izrakteņus; • ierīkot jaunas grunts novietnes; • veikt aļģu un gliemeņu rūpniecisku ieguvī.
			Neitrālā zona	Zona izveidota, lai nodrošinātu piekrastes apdzīvoto vietu ilgtspējīgu saimniecisko darbību un tūrisma infrastruktūras attīstību.
			Visā teritorijā	Aizliegts lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svinu.
2.	Rīgas līča rietumu piekraste (MK Nr.653, 23.08.2011)	132 173	Dabas lieguma zona	Dabas lieguma zonā ir aizliegts: <ul style="list-style-type: none"> • veikt darbības, kas izraisa īpaši aizsargājamā biotopa – akmeņainas grunts jūrā – mehānisku bojāšanu, tajā skaitā uzstādīt vēja elektrostacijas un iegūt derīgos izrakteņus; • ierīkot jaunas grunts novietnes; • veikt aļģu un gliemeņu rūpniecisku ieguvī.
			Neitrālā zona	Zona izveidota, lai nodrošinātu teritorijas ilgtspējīgu attīstību – ostu darbību un tai nepieciešamo infrastruktūru, kā arī lai nodrošinātu piekrastes apdzīvoto vietu saimniecisko darbību un tūrisma infrastruktūras attīstību.
			Putniem nozīmīga ūdensputnu, atpūtas, barošanās un pulcēšanās vieta vasaras periodā	no 1.jūnija līdz 15.augustam ir aizliegts pārvietoties ar ūdens motocikliem; nodarboties ar kaitbordu, veikbordu un ūdensslēpošanu.
3.	Irbes šaurums (MK Nr.807, 19.10.2011.)	172 412	Neitrālā zona	lai nodrošinātu kuģu satiksmi, kā arī piekrastes ilgtspējīgu saimniecisko attīstību un tūrisma infrastruktūras attīstību
			Visā teritorijā	aizliegts: uzstādīt vēja elektrostacijas; lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svinu.
4.	Akmeņrags	25 878	Nav noteikts	

5.	Selga uz rietumiem no Tūjas	58 600	Nav noteikts	
6.	Vitrupe - Tūja	3 577	Nav noteikts	
7.	Ainaži - Salacgrīva	7 239	Nav noteikts	

Iespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

JTP izstrādes procesā tiek apzināta un apkopota visa pieejamā informācija un nozares politikas dokumenti, kas var ietekmēt AJT turpmāku attīstību. JTP ņem vērā izmantošanas nosacījumus un regulējumu attiecībā uz esošajām AJT, kuras galvenokārt atrodas Latvijas teritoriālos ūdeņos. JTP paredz izpēti Latvijas EEZ, lai noskaidrotu īpaši aizsargājamo biotopu un sugu sastopamību un tādējādi pamatotu jaunu AJT izveidi. JTP jau ir noteicis četras potenciālās izpētes teritorijas (sk. 4.1.1. attēlu), tādējādi būtībā paredzot iespējamu šādu teritoriju izveidi, ja šajās teritorijās tiks identificēti aizsargājamie biotopi un sugas, kurām ir nepieciešams izveidot AJT. Ja JTP netiktu īstenots, iespējams, potenciālajās izpētes teritorijas varētu tikt definētas kā citas prioritātes teritorijas.

4.1.1. attēls. Esošās AJT un potenciālās dabas aizsargājamās teritorijas

4.1.2. Aizsargājamo biotopu aizsardzības stāvoklis

Reizi sešos gados visas ES dalībvalstis gatavo ziņojumu Eiropas Komisijai par apdraudēto un īpaši aizsargājamo biotopu (turpmāk – dzīvotņu) un sugu stāvokli katrā valstī, ko nosaka Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīvas 92/43/EEK par Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17. pants. Ziņojuma būtība ir novērtēt sasniegto ceļā uz valstu apņemšanos apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos.

Baltijas jūrā un Rīgas līcī ir noteikts un vērtēts viens biotops - **akmeņu sēkļi jūrā** (1170). Tā aizsardzības stāvoklis ir vērtēts kā **nelabvēlīgs – slikts**. Dzīvotnes aizsardzības stāvokļa tendences nav zināmas.⁵

Latvijas piekrastē sastopamajam biotopam - akmeņu sēkļiem jūrā - galvenais apdraudējuma veids ir eitrofikācijas izraisītās vides apstākļu izmaiņas. Barības vielu daudzuma palielināšanās ūdenī izraisa dzīvotnes sugu sastāva izmaiņas, savukārt organisko vielu satura palielināšanās ūdenī samazina gaismas caurlaidību ūdenī, attiecīgi samazinot rifu dzīvotnēm pieejamo dziļuma zonu.

Kā viens no nopietnākajiem apdraudējuma veidiem, kura ietekme vēl nav pietiekami izpētīta, ir invazīvās sugas. Baltijas jūrā strauji izplatās apaļais jūrasgrundulis, kura dzimtene ir Melnās un Kaspijas jūras reģions. Apaļais jūrasgrundulis būtiski pasliktina rifu kvalitāti un funkcionalitāti, intensīvi barojoties ar tajos sastopamajām gliemenēm, kā arī izēdot rifos nārstojošo zivju ikrus. Ziņojumā EK par biotopa stāvokli ir norādīts, ka viens no iemesliem situācijas sliktajam vērtējumam, ir saistīts ar apaļā jūrasgrunduļa izplatību un tā ietekmi uz gliemeņu populāciju. Par citu sugu būtisku nelabvēlīgu ietekmi trūkst pētījumu.

Naftas un tās produktu piesārņojums ir viens no būtiskākajiem potenciālajiem šī biotopa apdraudējumiem. Piesārņojums var nonākt ūdenī kuģu avāriju gadījumā, kā arī no naftas un tās produktu pārkraušanas darbiem ostās. Lietuvas teritorijā darbojas lielā Klaipēdas osta, bet pierobežā atrodas Būtiņģes naftas termināls. Notiekot negadījumam Lietuvā, piesārņojums ar valdošajām jūras straumēm var nonākt Latvijas teritorijā.

Tieša fiziska akmeņu sēkļu jūrā ietekmēšana Latvijas piekrastē nav novērota. Būvniecības darbi praktiski notiek tikai ostu akvatorijās. Tāpat Latvijas piekrastē nenotiek zveja ar grunts traļiem. Teorētiski biotopu var ietekmēt ostu akvatorijās izsmeltās un speciālās novietnēs izbērtās grunts tālāka izplatīšanās, tomēr pašlaik tam nav būtiskas ietekmes. Dzīvotņu apbēršana ir iespējama drauds, kas varētu būt aktuāls, ja radīsies nepieciešamība “piebarot” pludmales.

Iespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

Galvenais apdraudējums akmeņu sēkļiem jūrā ir dzīvotņu fiziska iznīcināšana būvniecības darbos. Kā iespējama galvenais drauds varētu būt vēja parku būvniecība, kas tāpēc AJT dabas lieguma zonās tiek liegta. JTP ir noteicis potenciālas attīstības teritorijas, piemēram, vēja parku būvniecību, taču šīs teritorijas nav plānotas ne esošo AJT robežās, ne vietās, kur tiek plānota dabas vērtību izpēte iespējamai jaunu aizsargājamo teritoriju izveidošanai.

Tā kā ir izveidotas AJT, tad no šādām mehāniskām ietekmēm biotops ir pasargāts. Turklāt JTP neplāno jaunas darbības ar neatgriezenisku būtisku ietekmi uz šo biotopu. JTP ņem vērā visus normatīvos aktus, kas regulē AJT izmantošanu un aizsardzību. Ja JTP netiktu īstenots, tad esošo un plānoto AJT tuvumā

⁵ Dabas aizsardzības pārvalde. Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu.
http://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/zinojumi_eiropas_komisijai/

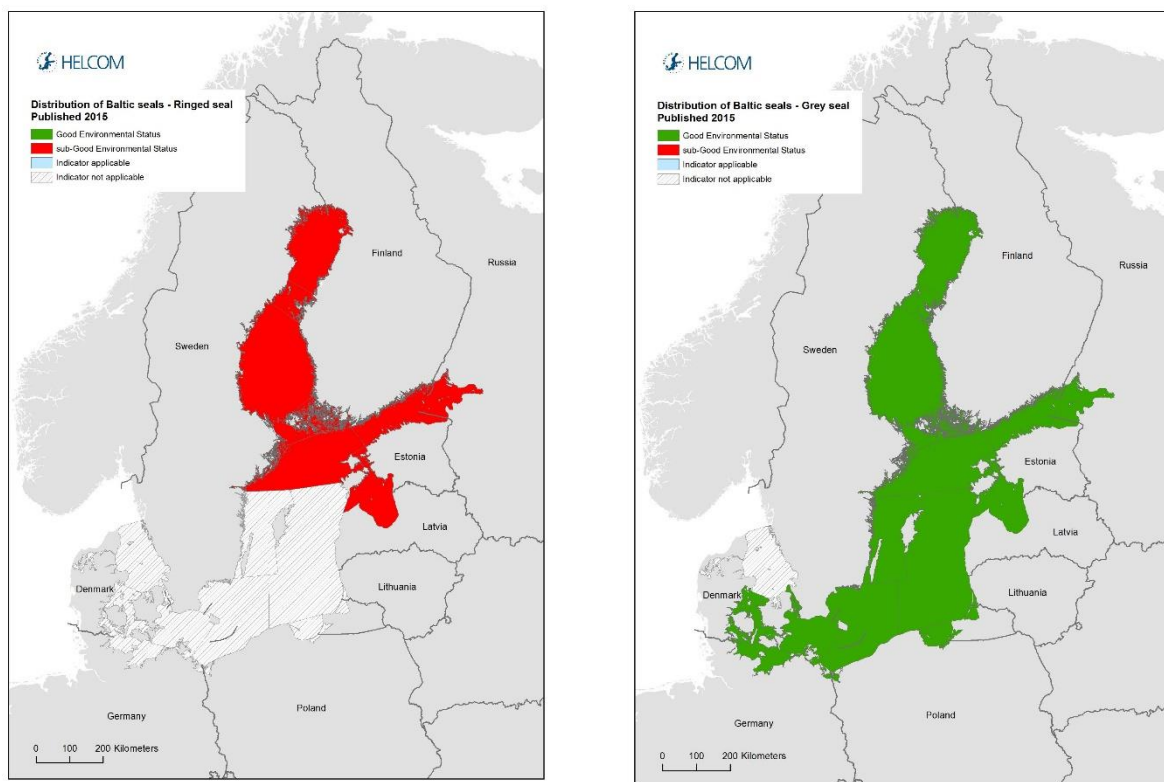
varētu tikt plānota jauna apbūve, vērienīgu infrastruktūras objektu izveide, vai arī kāda cita darbība, kas varētu būtiski ietekmēt teritorijas un tajā esošo dabas vērtību saglabāšanu.

4.1.3. Aizsargājamo sugu aizsardzības stāvoklis

4.1.3.1. Jūras zīdītāju sastopamība un izplatība

Saskaņā ar abu 2000. gada 14. novembra MK noteikumiem Nr. 396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, īpaši aizsargājamo sugu sarakstā ir iekļautas divas roņu sugas – pelēkais (*Halichoerus grypus*) un pogainais ronis (*Phoca hispida bottnica*).

Tā kā Latvijas institūcijas neveic regulāru roņu populācijas monitoringu, tad stāvokļa raksturošanai tiek izmantota HELCOM apkopotā un publicētā informācija.⁶ Roņu sugu populācijas stāvokļa novērtēšana tiek izmantota informācija par roņu pulcēšanās, vairošanās un barošanās vietām laika periodā no 2009.-2013.gada. Pogaino roņu populācija nav labā stāvoklī, jo to sastopamība ir daudz retāka salīdzinot ar laikiem, kad cilvēku darbība bija mazāk ietekmējoša (pirms 100 gadiem). Pateicoties labvēlīgiem barošanās apstākļiem, pelēko roņu populācija atrodas labā stāvoklī.

4.1.3. attēls. Roņu izplatība: attēls pa kreisi – pogainais ronis; pa labi – pelēkais ronis (sarkanā krāsā norāda, ka suga nav labā stāvoklī, zaļā, ka suga ir labā stāvoklī). Avots: HELCOM (2015) Distribution of Baltic seals. HELCOM core indicator report. Online. [30.11.2015], <http://helcom.fi/baltic-sea-trends/indicators/distribution-of-baltic-seals/>

ļespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

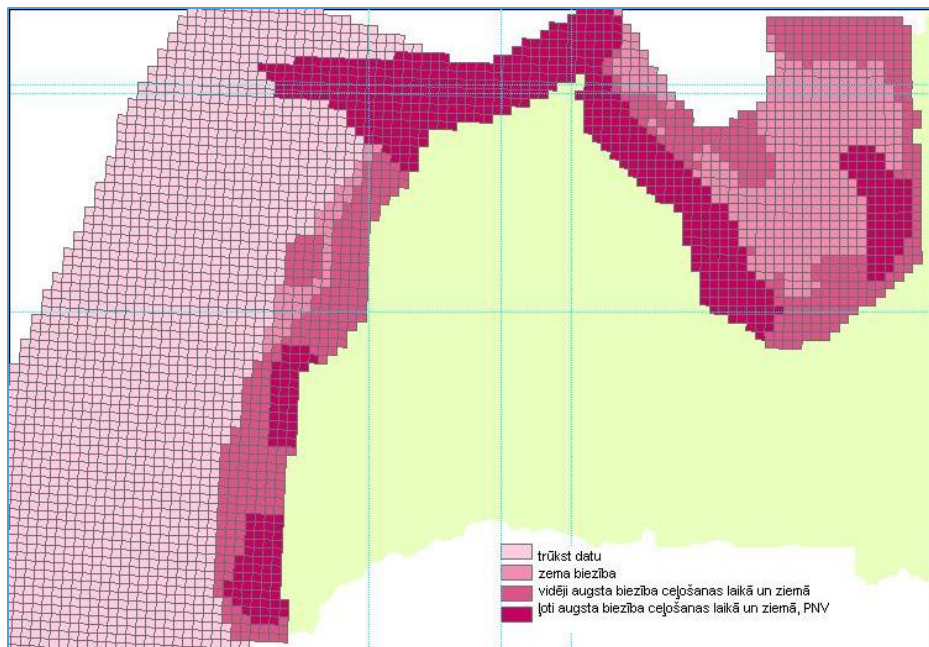
⁶ <http://helcom.fi/baltic-sea-trends/indicators/distribution-of-baltic-seals/>

JTP nav tiešas ietekmes uz roņu populāciju. Roņi Latvijas ūdeņos uzturas migrāciju un barošanās laikā, tiem šeit nav pastāvīgas populācijas, jo nav pieejamas piemērotas vairošanās vietas. Roņu vairošanos būtiski ietekmē klimatiskie apstākļi, ko JTP nekādi tiešā veidā neietekmē. JTP principā varētu ietekmēt aizsargājot roņu vairošanās vietas, bet, tā kā šādu vietu Latvijas teritorijā nav, tad tas neattiecas uz Latvijas JTP.

Roņu skaitu ietekmē zvejniecība, konkurējot par barības resursiem un radot piezvejas risku. Piezveja lielākoties apdraud jaunus roņus, kas nelielā izmēra un pieredzes trūkuma dēļ daudz vieglāk sapinas murdos un tīklos. Ievērojams skaits roņu katru gadu mirst no tā, ka sapinas zvejas tīklos un iekārtās. Tajā pašā laikā zvejnieki ir dusmīgi uz roņiem, jo tie izēd zivju resursus, kā arī bojā zvejas tīklus un iekārtas. Šīs problēmas risinājums būtu nevis pieļaut roņu medības, bet gan izmantot uzlabotus zvejas tīklus, kas novērstu piezveju un neciestu roņu uzbrukumos. Taču šīs darbības JTP neregulē.

4.1.3.2. Putnu sugu aizsardzība

Līdz šim veiktie pētījumi sniedz informāciju par putnu sugu izplatību Rīga līcī, Irbes šaurumā un Baltijas jūras atklātās daļas teritoriālajos ūdeņos. Savukārt datu par Baltijas jūras atklātās daļas EEZ pagaidām nav pieejami. Kombinējot projektu MARMONI (Rīgas līcis un Irbes šaurums, 2011-2013, aviouzskaites), GORWIND (Rīgas līcis un daļa Irbes šauruma 2010-2011, aviouzskaites), LIFE Eastern Baltic MPAs (visa piekraste 0-30m dziļuma zona, 2006-2008, uzskaites no kuģa), Durinck et al 1994 (uzskaites no kuģa 1992-1993) un no krasta veikto uzskaišu datus (ziemā ilggadīgi visa piekraste, MARMONI pavasarī un vasarā), iespējams iegūt sugu izplatības kartes par šādām putnu sugām (Mazais ķīris *Larus minutus*; Melnais alks *Cephus grille*; Melnās un tumšās pīles *Melanitta spp.*; Kākauļis *Clangula hyemalis*; Gārgaes *Gavia spp*; Gaigala *Bucephala clangula*; Lielā gaura *Mergus merganser*).

4.1.3.2.attēls. Putnu sugām (Mazais ķīris *Larus minutus*; Melnais alks *Cephus grille*; Melnās un tumšās pīles *Melanitta spp.*; Kākauļis *Clangula hyemalis*; Gārgaes *Gavia spp*; Gaigala *Bucephala clangula*; Lielā gaura *Mergus merganser*) izplatība Latvijas ūdeņos.

Saskaņā ar ES direktīvu par Eiropas Parlamenta un Padomes 1979.gada 2.aprīļa Direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību, ir pieņemti 2007.gada 27.marta MK noteikumi

“Noteikumi par putnu sugu sarakstu, kurām piemēro īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā”.

Neskatoties uz lielo kustīgumu un sezonālajām izmaiņām, putnu koncentrēšanas vietas ir stabilas no gada uz gadu. Mainoties kopējam populāciju lielumam, var mainīties novērotais putnu skaits, bet teritorijas nozīmīgums saglabājas. Tāpēc Latvijas jūras ūdeņos ir izveidotas piecas aizsargājamās teritorijas, kas nodrošina atbilstošu aizsardzības režīmu (sk. 4.1.1. att.).

Tabula 4.1.3.a. Putnu sugu saraksts, kurām piemēro īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, un to stāvokļa novērtējums saskaņā ar Putnu direktīvas 12.pantu (laika periods 2000-2012)⁷:

Suga	Latīniskais nosaukums	Stāvokļa raksturojums
Gārgales	<i>Gavia spp.</i>	Ziemotāju populācijas stāvoklis ir svārstīgs
Tumšā pīle	<i>Melanitta fusca (L.)</i>	Ziemotāju populācijas stāvoklis ir stabils
Melnā pīle	<i>Melanitta spp.</i>	Ziemotāju populācijas stāvoklis ir stabils
Kākaulis	<i>Clangula hyemalis</i>	Tendences nav zināmas
Gaigala	<i>Bucephala clangula (L.)</i>	Ziemotāju skaits palielinās, spalvu maiņas populācija samazinās
Lielā gaura	<i>Mergus merganser (L.)</i>	Ziemotāju populācija stāvoklis ir svārstīgs
Mazais ķīris	<i>Larus minutus</i>	Ziemotāju populācijas stāvoklis ir svārstīgs
Lielais alks	<i>Alca torda (L.)</i>	Ziemotāju populācijas stāvoklis ir stabils
Melnais alks	<i>Cephus grylle</i>	Ziemotāju populācijas stāvoklis ir stabils

Iespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

JTP nemaina izmantošanas nosacījumus un regulējumu attiecībā uz putnu sugu aizsardzības prasībām. JTP paredz izpēti Latvijas EEZ, lai noskaidrotu īpaši aizsargājamo biotopu un sugu sastopamību un tādējādi pamatotu jaunu AJT izveidi. JTP jau ir noteicis četras potenciālās izpētes teritorijas (Sk. 4.1.1. attēlu), tādējādi būtībā paredzot iespējamu šādu teritoriju izveidi, ja šajās teritorijās tiks identificēti aizsargājamie putnu sugas, kurām ir nepieciešams izveidot AJT.

4.1.3.3. Zivju sugu aizsardzība

Līdzīgi kā par īpaši aizsargājamiem biotopiem, arī par īpaši aizsargājamām sugām, kas noteiktas Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīvā 92/43/EEK par Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, ir jāziņo saskaņā ar 17. pantu reizi sešos gados. Ziņošana attiecas uz lasi (*Salmo salar*), sīgu (*Coregonus lavaretus*), strauta nēģi (*Lampetra planieri*), upes nēģi (*Lampetra fluviatilis*).⁸ Šīs ir sugas, kas dzīvo un barojas galvenokārt jūrā, bet nārstot dodas uz saldūdens ūdenstilpēm (upēm un ezeriem).

Latvijas iesniegtais EK ziņojumā sniegtais novērtējums attiecībā uz sīgu un lasi ir, ka aizsardzības stāvoklis ir nelabvēlīgs-slikts, un šāda situācija ir nemainīga. Upes nēģa stāvoklis ir novērtēs kā nelabvēlīgs-

⁷ <http://bd.eionet.europa.eu/article12/summary?period=1&subject=A067>

⁸ http://www.daba.gov.lv/upload/File/DOC/REP_EK-LV-2013-2_ES_sugu_stavoklis.pdf

nepietiekams, tomēr ar tendenci uzlaboties. Labvēlīgs aizsardzības stāvoklis ir sniegts par straucha nēģa populāciju.

Iespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

Apdraudējumi un ietekme uz aizsargājamām zivju sugām ir saistīti ar šķēršiem un migrācijas ceļiem, piemēram, hidroelektrostaciju dambju, kā arī slūžu būvniecību. Turklāt arī eitrofikācija ietekmē nārsta vietu kvalitāti (ikri var izdzīvot vietās ar smilšainu grunti un lielu skābekļa daudzumu). Šos apdraudējumus nerisina JTP, tāpēc ietekme uz aizsargājamām zivju sugām nebūs novērojama.

Laša un sīgu sugu populāciju ietekmē arī zvejniecība, tāpēc tā tiek regulēta ar kvotām Baltijas jūrā kopumā. JTP uzdevums nav noteikt nozvejas apjomus, tāpēc nepastāv JTP ietekme uz šo sugu stāvokli.

4.1.4. Bioloģiskās daudzveidības stāvokļa rādītāji

Makrozoobentosa indekss

Bioloģiskās daudzveidības, kas papildus ir arī eitrofikācijas raksturojošais rādītājs – mīksto grunšu makrozoobentosa indekss BQI norāda pret piesārņojuma jutīgo grunti apdzīvojošo bezmugurkaulnieku (tārpu, gliemeņu, vēžveidīgo u.c.) sugu sastopamību konkrētajā Baltijas jūras apakšreģionā. Šobrīd esošā informācija rāda **stabilu** jutīgo/toleranto sugu īpatsvaru makrozoobentosa sugu kopā. Tomēr pašreizējā vērtība neatbilst labam vides stāvoklim.

Iespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

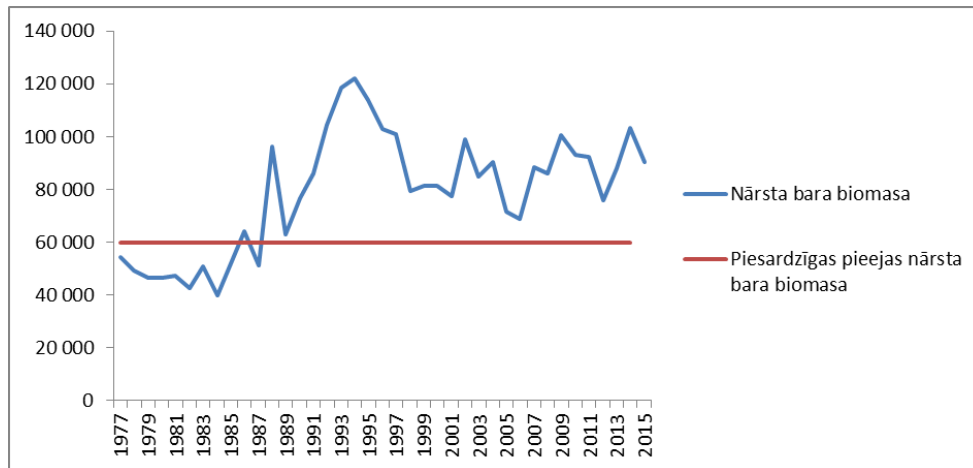
Makrozoobentosa indekss raksturo eitrofikācijas piesārņojuma ietekmi, kuru galvenās ietekmes JTP nerisina. Tomēr, ja nākotnē tiktu attīstīta zivju akvakultūra, kas papildus radītu barības vielu noplūdes, tad attiecīgi tiktu negatīvi ietekmētas arī šī rādītāja vērtības. JTP paredz iespējamu akvakultūras attīstību Rīgas līcī, kur varētu audzēt gliemenes un aļģes. Tām varētu būt pozitīva ietekme uz eitrofikāciju. Savukārt Baltijas jūrā JTP paredz iespējamu akvakultūru ar zivju audzēšanas iespējām. Tomēr šīs nozares attīstība būtu iespējama ar nosacījumiem, ka ir jānovērš papildu barības vielu noplūde Baltijas jūrā, nodrošinot attiecīgus pasākumus, piemēram, veidojot integrētos jūras akvakultūras laukumus.

4.2. Komerčiālo zivju un gliemeņu populācijas

Labā vides stāvokļa definīcija nosaka ka visas komerciāli izmantotās zivju un gliemeņu populācijas ir bioloģiski drošā apjomā, uzrādot tādu populācijas sadalījumu atkarībā no vecuma un lieluma, kas liecina par zivju krājumu labu stāvokli. Nārsta bara biomasa Rīgas līča reņģei ir komerciālo zivju vides stāvokļa rādītājs. Tā kā mērķa lielums labam vides stāvoklim ir noteikts tikai reņģu populācijai Rīgas līcī, tad šis rādītājs ir izmantots JTP un SIVN. Tomēr JTP "Paskaidrojuma raksta" 8.3. nodaļā ir sniegta izvērstāka informācija par zivju resursu izplatību un resursu attīstību. Rādītāja aprēķinos ņem vērā dažādās reņģu vecuma grupās nārstojošo īpatņu skaitu un biomasu. Tā, piemēram, reņģes, kuras ir tikai 1 gadu vecas nenārsto un tās no aprēķina ņem laukā, reņģes, kuras ir sasniegušas 2 gadu vecumu nārstot uzsāk aptuveni 85% no visas populācijas u.t.t. aprēķina visas vecuma grupas. Informācija par vecuma grupām tiek iegūta no zivju uzskaites programmas. Latvijai izstrādātais mērķa lielums reņģu nārsta baram ir 60,0 tūkstoši tonnu zivju gadā. Zemāka aprēķinātā biomasa norādīs uz vides stāvokļa pasliktināšanos.

Rīgas līča reņģes krājuma stāvoklis pēdējos gados ir stabilā stāvoklī. Būtiskas izmaiņas tika novērotas pēc 1989. gada, kad līcī tika konstatēts hidroloģisko apstākļu izmaiņas. Siltās ziemas bija labvēlīgas reņģu krājuma atražošanās sekmēm. Pieaugot reņģu krājumam, aktivizējās arī zveja, palielinot zvejas izraisīto

mirstību. 2005. - 2006. gadā reņģu nārsta bars noslīdēja līdz 70 tūkst. tonnām, kas bija zem vidējā ilgtermiņa rādītāja. Turpmākajos gados līča reņģu nārsta bara apjoms palielinājās un 2014. gadā tika novērtēts 103 tūkst. tonnu apmērā. Zvejas izraisītā mirstība pēdējos gados ir samazinājusies.

Attēls 4.2.1. Rīgas līča reņģes krājuma stāvoklis. (avots: ICES WGBFAS report, 2015)

Iespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

JTP ietekme uz zivju krāju ir saistīta ar iespējamu jaunu jūras izmantošanas veidu attīstību, kas skartu zivju nārsta vietas. Piemēram, vēja un viļņu enerģijas ieguves iekārtu uzstādīšana var būtiski ietekmēt reņģu un plekstu zivju nārsta un mazuļu uzturēšanas vietas.

Piekrastē (līdz 10 m izobātai) arī akvakultūras darbība var radīt būtisku negatīvu ietekmi uz zivju nārsta un mazuļu uzturēšanās vietu, atsevišķu retāk sastopamo sugu un migrējošo sugu uzturēšanās vietu. JTP izstrādes gaitā šādas ietekmes ir vērtētas, un ieteiktās potenciālās attīstības teritorijas ir izvēlētas tā, lai neskartu zivju nārsta nozīmīgās vietas.

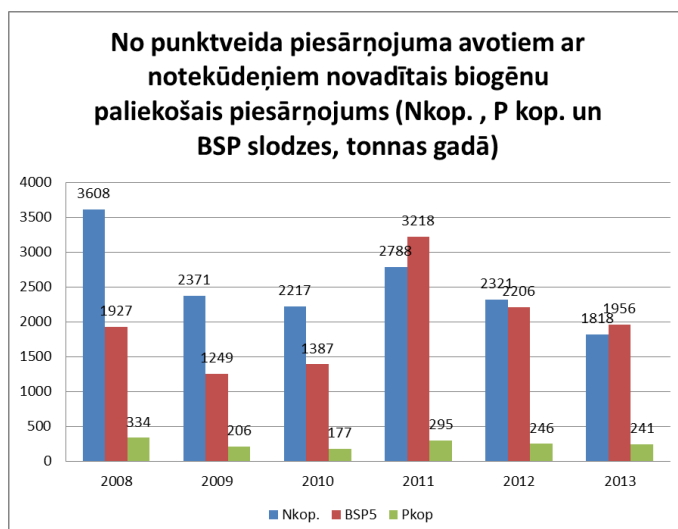
JTP sagatavošanā izvērtē dažādu politikas un normatīvo dokumentu prasības. Visu interešu grupu līdzdalība plānošanas procesā ir ieguvums, kas garantē ilgtspējīgu zivju resursu pārvaldību.

4.3. Eitrofikācija

Biogēno elementu (N, P) emisijas virszemes ūdeņos no punktveida piesārņojuma avota (tonnas, gadā)

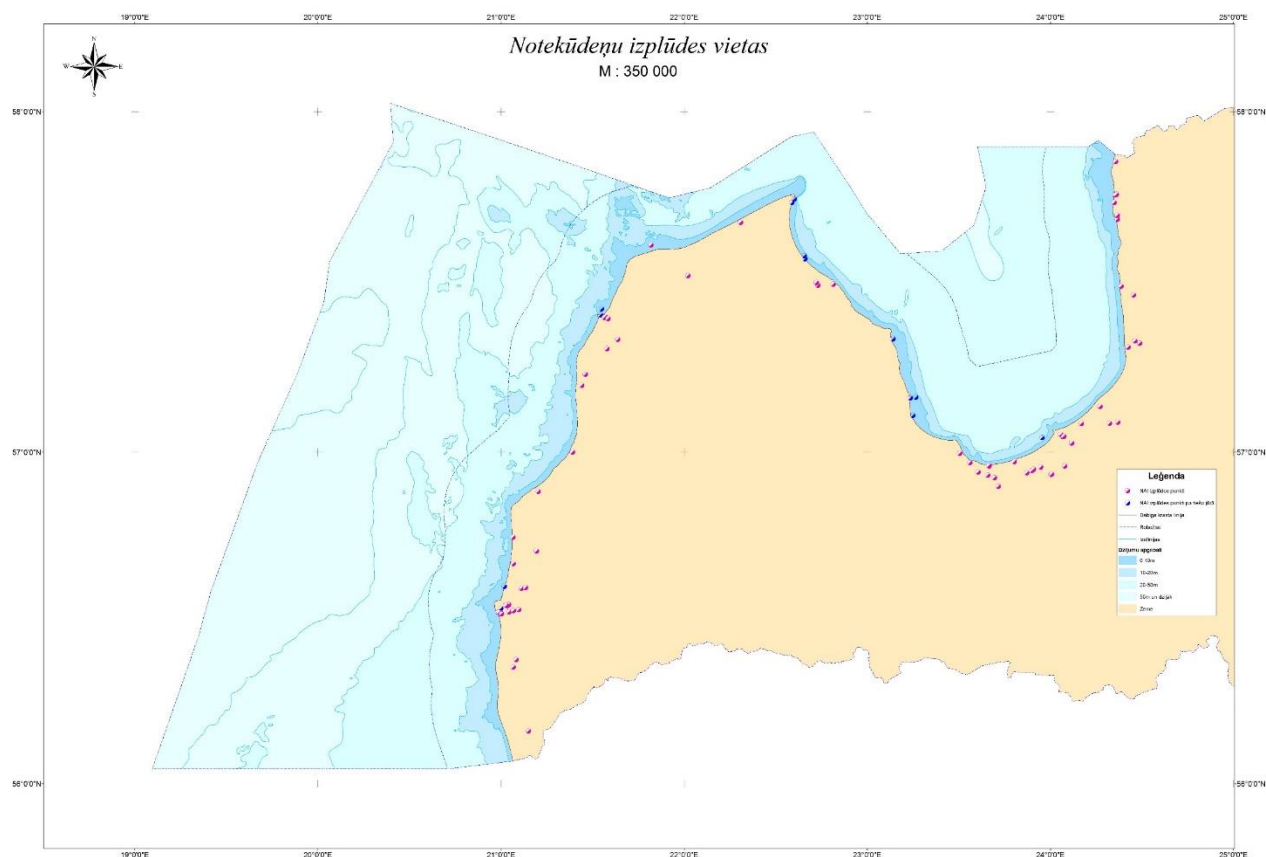
No punktveida avotiem galvenais šo vielu avots ir lielāko pilsētu un apdzīvoto vietu komunālo saimniecību notekūdeņi, kuri pēc attīrīšanas notekūdeņu attīrīšanas iekārtās tiek novadīti virszemes ūdens objektos. Komunālās saimniecības un uzņēmumi novada vidē 60-80% no kopējās punktveida avotu biogēnu slodzes. Pārējo slodzi rada galvenokārt rūpniecības uzņēmumi.

Dati uzrāda, ka pēdējo sešu gadu laikā (2008.-2013. gadam) ir būtiski samazinājusies slodze no punktveida avotiem: fosfora emisijām par 50% un N par gandrīz 30%. Tas ir bijis iespējams pateicot investīcijām, ko pašvaldības ir ieguldījušas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbības uzlabošanai, tai skaitā Rīgā.

Attēls 4.4.1. Biogēno elementu (N, P) emisijas virszemes ūdeņos no punktveida piesārņojuma avota (avots: LVĢMC, 2015)

JTP izstrādes gaitā tika apkopota informācija par notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izvietojumu piekrastes zonā. Lielo pilsētu (Rīgas, Ventspils, Liepājas) attīrītie notekūdeņi tiek novadīti tieši jūrā, otra lielākā daļa notekūdeņu tiek novadītas piekrastes upēs, upju grīvās.

Attēls 4.4.1. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izvietojums Baltijas jūrā un Rīgas līča piekrastes zonā.

Vasaras hlorofila *a* koncentrācija Rīgas līcī un Baltijas jūra

Vasaras hlorofils *a* ir viens no galvenajiem vides stāvokļa rādītājiem, ko izmanto visas Baltijas jūras valstis, raksturojot eitrofikācijas pieaugumu vai samazinājumu Baltijas jūras apakšreģionos. Kopumā zemāka hlorofila *a* koncentrācija var norādīt uz eitrofikācijas samazināšanos un labāku vides stāvokli. Šobrīd atsevišķi Latvijas jūras ūdeņu vides stāvokļa rādītāji rāda biogēno elementu – slāpekļa un fosfora emisijas samazinājumu virszemes ūdeņos no punktveida avotiem, un eitrofikācijas raksturojošo rādītāju – vasaras hlorofila *a* koncentrācijas samazināšanās tendenci Rīgas līča un atklātās Baltijas jūras piekrastē.

Makroaļģu *Fucus vesiculosus* maksimālā dziļuma izplatība Rīgas līcī un *Furcellaria umbricalis* maksimālā dziļuma izplatība Baltijas jūrā

Arī citam eitrofikācijas raksturojošam vides rādītājam – makroaļģu dziļuma izplatībai, kur viena no galvenajām eitrofikācijas negatīvajam ietekmēm uz makrofītu sabiedrību ir daudzgadīgo jutīgo sugu izplatības dziļuma samazināšanās, pieejamā informācija rāda, ka dziļuma izplatība ir stabila un nav novērota tās samazināšanās. Kopumā dziļāka makroveģetācijas izplatība norāda uz labāku vides stāvokli.

Iespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

JTP neietekmē eitrofikācijas raksturojošos rādītājus tiešā veidā. Tomēr, ja tiktu realizētas aļģu un gliemeņu akvakultūras projekti, iespējams, varētu būt vēroja lokāla pozitīva ietekme uz eitrofikāciju raksturojošiem rādītājiem, piemēram, vasaras hlorofila *a* koncentrācija Rīgas līcī.

4.4. Jūras dibena integritāte

Macoma balthica ir Baltijas jūrā plaši sastopama ilgdzīvojoša gliemeņu. Tās dzīves ilgums var pārsniegt 10 vai vairāk gadus. Vecākas gliemeņu ir izmēros lielākas un rādītājs *Macoma balthica* populācijas struktūra raksturo optimālo gliemeņu izmēru, kuras var apēst dažādi jūras putni un zivis. Lai gan šobrīd nav datu, lai novērtētu gliemeņu daudzuma samazinājumu noteiktos izmēros un vecuma grupās, iespējams, nākotnē tas būs nozīmīgs rādītājs Latvijas jūras ūdeņiem. Ja mehāniski tiek izpostīta jūras grunts, bojā aiziet lielākā daļa vecāko gliemeņu. Jo gliemeņu populācija ir jaunāka, jo tās izmērs ir sīkāks, jo mazāk barības pieejamas putniem un zivīm.

Iespējamās izmaiņas, ja JTP netiktu īstenots

JTP paredzētās darbības iespējams var ietekmēt *Macoma balthica* populācijas struktūru lokālā mērogā, jo tiek plānotas darbības, kas atstāj ietekmi uz grunts struktūru (piemēram, vēja parku attīstība, turpinās zveja ar grunts traļiem, u.c.)

5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas, īpaši tās, kuras attiecas uz jebkurām vides aizsardzībai būtiskām teritorijām

Dažādas nozares rada atšķirīgas slodzes uz jūras vidi, kuru negatīvas ietekmes rezultātā var rasties būtiskas vides problēmas. Neskatoties uz reģionālām un lokālām fiziski-ģeogrāfiskām atšķirībām, Baltijas jūra ir vienota ekosistēma, un Baltijas jūras problēmas tiek identificētas, vērtētas un risinātas, sadarbojoties visām jūras valstīm HELCOM ietvaros, kā arī katrai valstij atsevišķi. Arī Latvijas Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020. gadam ir norādījušas uz aktuālākajām vides problēmām, kuras skar arī Baltijas jūru.

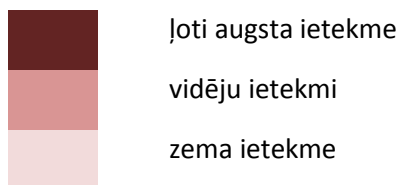
HELCOM Baltijas jūras rīcības plāns 2007. gadā⁹ izvirzīja ambiciozu mērķi – atjaunot labu ekoloģisko stāvokli Baltijas jūrā līdz 2021. gadam. Baltijas jūras rīcības plāns nosaka četrus darbības virzienus, kas raksturo galvenās vides problēmas Baltijas jūrā: eutrofikācija, bīstamās vielas, bioloģiskās daudzveidības stāvoklis, jūrlietu aktivitātes.

Detalizēta analīze starp nozarēm/aktivitātēm, to radītajām slodzēm un aktivitāšu radīto slodžu nozīmību pēc to ietekmes veikta noslēguma ziņojumā „Priekšizpēte pasākumu programmas izstrādei laba jūras vides stāvokļa panākšanai” (Rīga, 2014). Saskaņā ar izstrādāto dokumentu Latvijā radītās slodzes un to nozīmības apkopojums dots 6.1.a. tabulā. Saskaņā ar noslēguma ziņojumā izstrādāto metodiku slodžu nozīmības vērtēšanā lauksaimniecības sektora radītajai slodzei “biogēnu ienese” ir „ļoti augsta ietekme” uz lielāko daļu Latvijas jūras ūdeņu un uz sekmīgu laba jūras vides stāvokļa sasniegšanu. „Ļoti augsta ietekme” ir zvejniecības radītajai slodzei uz “selektīvu īpatņu izņemšanu no vides” un kuģniecībai - uz “svešo sugu introducēšanu”. Minētās slodzes no abiem sektoriem ietekmē lielāko daļu Latvijas jūras ūdeņu un rada risku nerasniegt labu jūras vides stāvokli. Zvejniecības sektors rada „vidējas ietekmes” slodzi uz “fiziska iedarbība uz bentisko substrātu un bentisko sabiedrību”. Savukārt daudzām aktivitātēm un to radītajām slodzēm ir „zema ietekme” uz Latvijas jūras ūdeņiem un sekmīgu laba jūras vides stāvokļa sasniegšanu.

⁹ <http://helcom.fi/baltic-sea-action-plan>

5.1.a. tabula. Slodzes un to nozīmības apkopojums Latvijas ūdeņos (noslēguma ziņojums „Priekšizpēte pasākumu programmas izstrādei laba jūras vides stāvokļa panākšanai” (Rīga, 2014))

Slodzes atbilstoši JSD III pielikumam		Biogēnu ienese	Bīstamo vielu ienese	Selektīva īpatņu izņemšana	Svešo sugu introdukcija	Fizikālā ietekme	Piezveja	Fiziska iedarbība uz bentisko substrātu un bentisko sabiedrību	Cieto atkritumu ienese jūras un piekrastes vidē	Trokšņa un cita veida enerģijas ievadīšana
Saimnieciskās darbības veidi, kas rada slodzes	Lauksaimniecība	⊖⊖⊖	⊖							
	Mežsaimniecība	⊖								
	Ūdens un komunālā saimniecība	⊖	⊖							
	Transports	⊖	⊖							
	Kuģniecība	⊖	⊖		⊖⊖⊖	⊖		⊖	⊖	⊖
	Zvejniecība	⊖		⊖⊖⊖		⊖	⊖	⊖⊖	⊖	
	Akvakultūra	⊖	⊖		⊖					
	Enerģijas ieguve	⊖	⊖							
	Apkure (centralizētā un individuālā)	⊖	⊖							
	Rūpnieciskā ražošana	⊖	⊖							
	Hidrobūves					⊖		⊖		⊖
	Tūrisms un rekreācija								⊖	⊖
	Dažādi iekšzemes avoti								⊖	
	Militārās aktivitātes									⊖

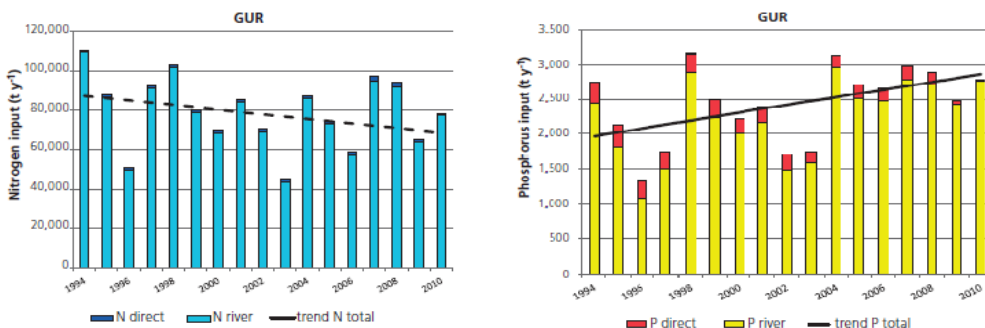
5.1. Eitrofikācija

Eitrofikācija ir ūdens ekosistēmas stāvoklis, kad liela biogēnu koncentrācija veicina aļģu augšanu, kas izjauc sistēmas funkcionēšanas līdzsvaru, jo ir intensīva aļģu augšana, t.i., pastiprināta litorālo pavedienāļģu un fitoplanktona ziedēšana, pārmērīga organisko vielu veidošanās, palielināts skābekļa patēriņš, skābekļa koncentrācijas samazinājums, periodiski palielinoties biogēnu daudzumam ūdenī, bentisko organismu, t. sk., zivju nāve. Paaugstinātas slāpekļa un fosfora slodzes, ko rada sauszemes avoti, kas atrodas dalībvalstu sateces baseinā un ārpus tā, ir galvenais Baltijas jūras eitrofikācijas cēlonis. Aptuveni 75 % slāpekļa slodzes un vismaz 95 % fosfora slodzes Baltijas jūrā nonāk pa upēm vai ar tiešu novadišanu ūdenī. Aptuveni 25 % slāpekļa slodzes rada atmosfēras nokrišņi.

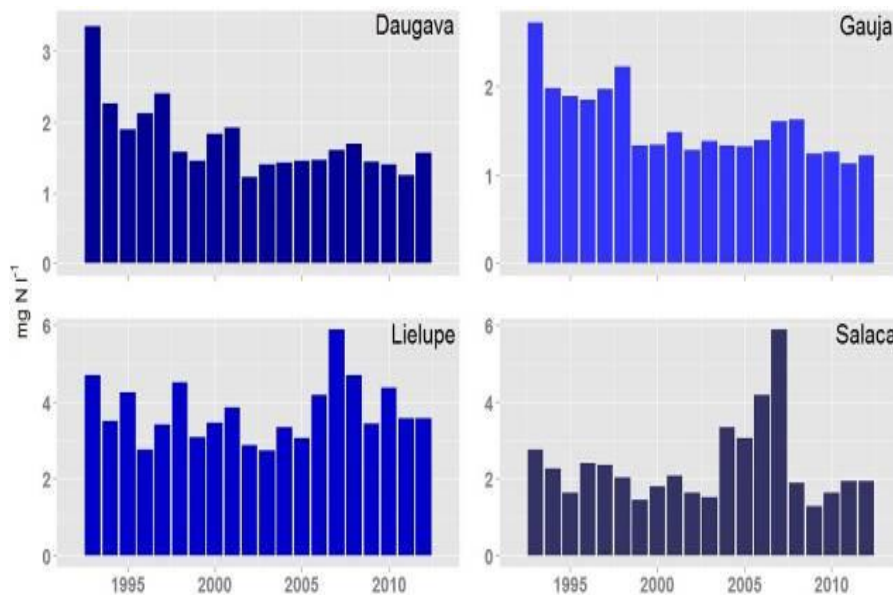
4.4. nodaļā jau ir sniegti ar eitrofikāciju saistīti vides stāvokļa raksturojoši rādītāji. Šajā nodaļā tāpat kā JTP tiek sniegts raksturojums par slāpekļa un fosfora slodzēm, kas rada eitrofikācijas problēmu.

Rīgas līcī ieplūst 4 lielas upes - Daugava, Lielupe, Gauja un Salaca, kas līcī ienes lielāko daļu biogēno vielu. To gada vidējās ūdens caurplūdes sakārtojās šādā secībā: Daugava> Lielupe> Gauja> Salaca. Laika periodā no 1977.gada līdz 1995. gadam biogēno vielu slodzes Rīgas līcī bija ļoti augstas, bet pēc 1995.gada tika novērota slodžu samazināšanās.

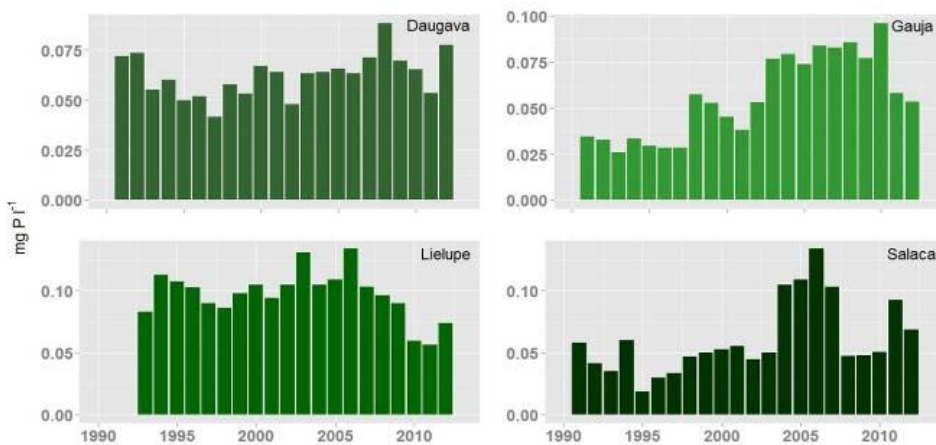
Šobrīd Rīgas līcī vērojama pagaidām vēl nestabila slāpekļa slodžu samazināšanās (5.1.a. attēls). Rīgas līcī ieplūstošo upju N-tot gada vidējās slodzes no 1993. gada līdz 2012. gadam kopumā ir samazinājušās no 94500 līdz 74965 tonnām gadā, salīdzinot ar periodu no 1977. gada līdz 1995. gadam. Ievērojamākais samazinājums novērots Daugavā, kur N-tot slodze samazinājusies no 67300 līdz 48736 tonnām gadā (5.1.b. attēls). Arī Gaujā novērojams N-tot slodzes samazinājums no 7500 līdz 4732 tonnām gadā. Savukārt Lielupē un Salacā novērojams neliels N-tot slodzes pieaugums, attiecīgi no 16400 līdz 17922 tonnām gadā un no 3300 līdz 3575 tonnām gadā. Taču fosfora gadījumā vērojama slodžu pieauguma tendence. Fosfora slodzes Rīgas līcī pieaugušas no 1700 līdz 2009 tonnām gadā. Daugavas P-tot slodzes ir palielinājušās no 1290 līdz 1512 tonnām gadā, Gaujai - no 80 līdz 146 tonnām gadā, Salacai - no 40 līdz 71 tonnai gadā, bet Lielupei P-tot slodze uz Rīgas līcī ir nedaudz samazinājusies – no 290 līdz 279 tonnām gadā (5.1.c. attēls).

5.1.a. attēls. Slāpekļa un fosfora slodžu dinamika Rīgas līcī no 1994.-2010.gadam. (Pēc BSEP 141 materiāliem).

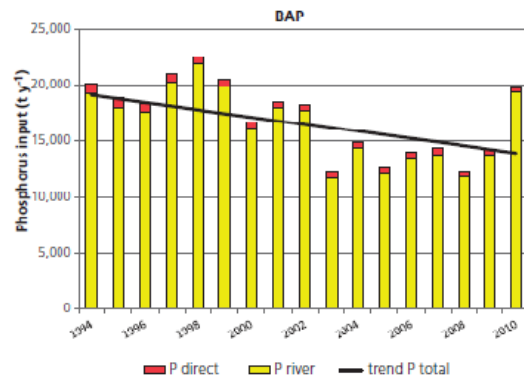
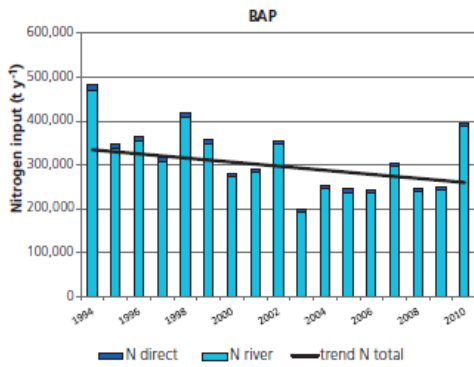

5.1.b. attēls. Slāpekļa daudzgadu dinamika Rīgas līcī ieplūstošajās upēs (LVĢMC dati).

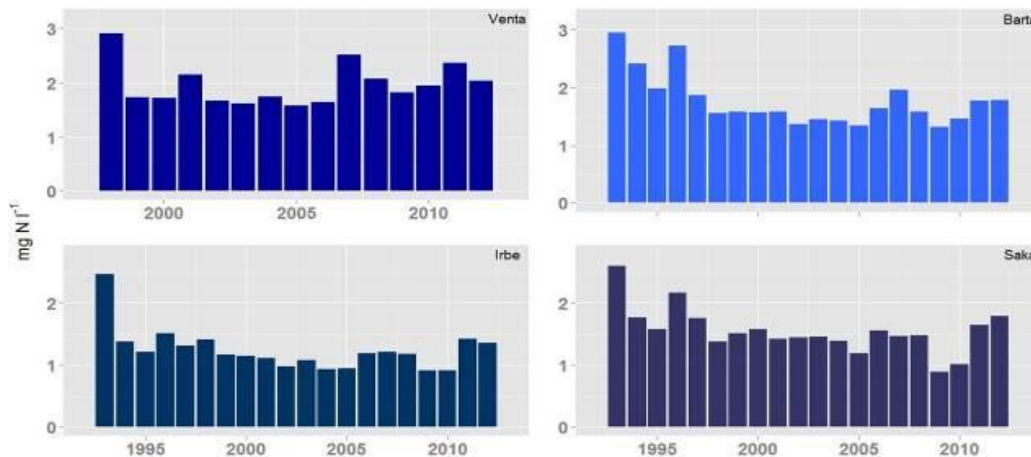
5.1.c.attēls. Fosfora daudzgadu dinamika Rīgas līcī ieplūstošajās upēs (LVĢMC dati).

Šobrīd **Baltijas jūras** centrālajā daļā novērojama stabila biogēno vielu slodžu samazināšanās tendence (5.1.d.attēls.). Baltijas jūras centrālais baseins ir visai plašs un to ietekmē barības vielu ieplūdes no visas Eiropas. No lielākajām Latvijas upēm, kas ieplūst Baltijas jūrā (Venta, Bārta, Saka, Irbe), tieši Venta veido ievērojami lielāko daļu no N-tot un P-tot slodzēm, kas no Latvijas teritorijas sasniedz atklāto Baltijas jūru.

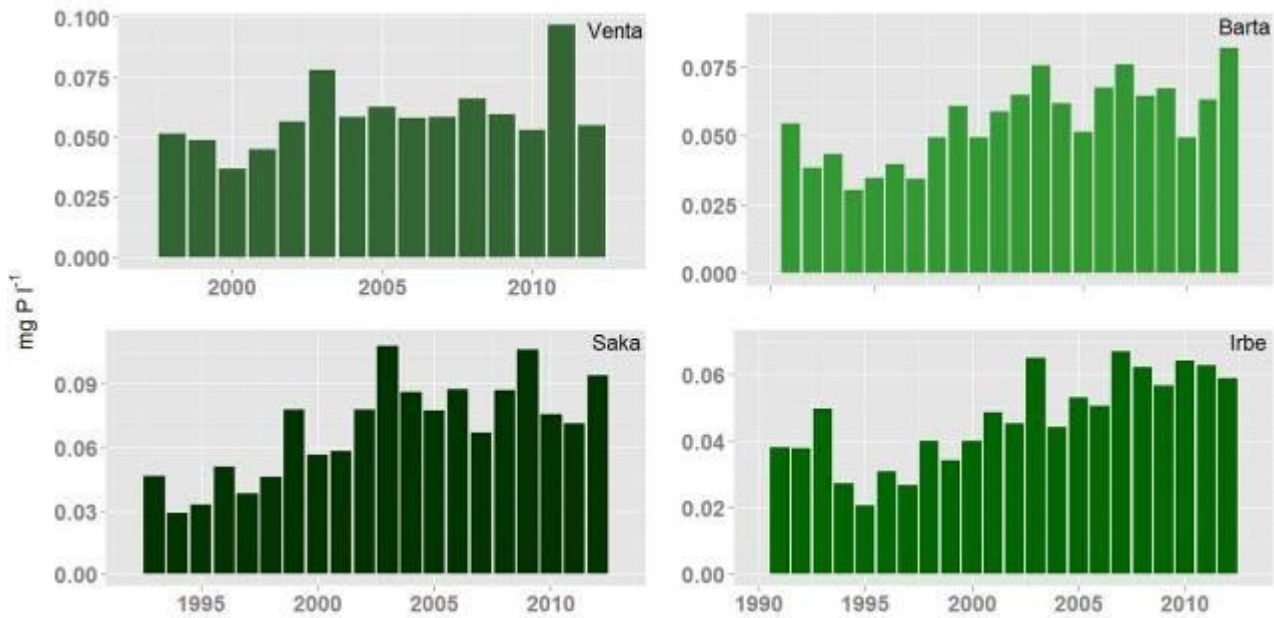
5.1.d. attēls. Slāpekļa un fosfora slodžu dinamika Baltijas jūras centrālajā daļā no 1994.gada līdz 2010.gadam. (Pēc BSEP 141 materiāliem).

Izdalot atsevišķi minēto upju gada vidējās N-tot un P-tot koncentrācijas, redzams, ka maksimālā gada vidējā N-tot koncentrācija šajās upēs ir līdzīga, mainoties robežās no 2.5 – 3 mg N l⁻¹. Ventai N-tot datu rinda pieejama sākot no 1998. gada līdz 2012. gadam, bet Bārtai, Irbei un Sakai - sākot no 1993. gada. Gada vidējo N-tot koncentrāciju izmaiņu dinamika Ventā 1998. – 2012. gada periodā raksturojama kā vienmērīga. No 1998. gada līdz 2006. gadam tās samazinās, savukārt no 2006. gada tās lēnām pieaug (6.1.e.att.). Pārējo trīs Baltijas jūras (Austrumu Gotlandes) baseinā ieplūstošo upju koncentrāciju izmaiņu dinamika ir ļoti līdzīga – no 1993.gada līdz 1996. gadam gada vidējā koncentrācija samazinās, savukārt no 1997.gada līdz 2012. gadam tās ir relatīvi stabilas, neuzrādot izteiktu palielināšanās vai samazināšanās tendenci.

5.1.e. attēls. Slāpekļa daudzgadu dinamika atklātajā Baltijas jūrā ieplūstošajās upēs (LVGMC dati).

Gada vidējās P-tot koncentrācijas Baltijas jūrā (Austrumu Gotlandes baseinā) ieplūstošajās upēs ir līdzīgā diapazonā, izņemot Irbi, kur P-tot koncentrācijas ir zemākas (6.1.f. attēls). Visās upēs, izņemto Ventu, ir skaidri saskatāma P-tot koncentrāciju samazināšanās līdz 1995. gadam un to pakāpeniska palielināšanās līdz 2012. gadam. Savukārt Ventā novērojamas relatīvi stabila gada vidējās P-tot koncentrācijas ar izņēmumu 2000. gadā, kad tā ir ievērojami zemāka, un 2003. un 2011. gadā, kad tās ir palielinātas.

5.1.f.attēls. Fosfora daudzgadu dinamika atklātajā Baltijas jūrā ieplūstošajās upēs (LVGMC dati).

5.2. Bīstamās vielas

Bīstamo vielu radītais piesārņojums norāda uz ievērojamu ķīmisko vielu lietojumu antropogēnajā darbībā, kura dēļ jūras vidē nonāk vielas, kas tajā parasti nav sastopamas, kā arī vielu koncentrācija pārsniedz dabisko līmeni. Lai gan monitorings norāda, ka dažu bīstamo vielu slodze pēdējo 20–30 gadu laikā ir ievērojami samazināta, problēmas joprojām pastāv, un dažu jaunu vielu (piem., perfluorētu vielu) koncentrācija jūras vidē ir paaugstināta.

Kad Baltijas jūrā nonāk bīstamās vielas, tās var atrasties jūras vidē ļoti ilgi un var uzkrāties jūras barības ķēdē līdz pat tādām līmenim, kas ir toksisks jūras organismiem. Dažu bīstamo vielu daudzums Baltijas jūrā pārsniedz, piemēram, Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā sastopamo vielu koncentrāciju vairāk nekā 20 reizi. Bīstamās vielas rada nelabvēlīgu ietekmi uz ekosistēmu, piemēram, pasliktina dzīvnieku vispārējās veselības stāvokli, novājina dzīvnieku, īpaši lielo plēsoņu, vairošanās sistēmu, paaugstina uzturā lietojamo zivju piesārņojuma līmeni. Dažas no atsevišķās Baltijas jūras daļās sazvejotajām zivju sugām nav lietojamas uzturā, jo tajās ir bīstamās vielas, kas pārsniedz noteiktos koncentrācijas līmeņus. Daži piesārņotāji sava toksiskuma, noturības un bioakumulācijas īpašību dēļ var būt bīstami, jo tie negatīvi ietekmē hormonālo un imūnsistēmu.

JTP plānojums tiešā veidā neietekmē bīstamo vielu pārvaldību, taču to kaitīgā ietekme atstāj ietekmi uz jūras izmantošanas veidiem (piemēram, zvejas resursiem), kam ir telpiska nozīmē un kuru attīstību ņem vērā izstrādājot JTP.

5.3.tabula. Stāvoklis ar bīstamo vielu koncentrāciju biotā, Latvijas piekrastes ūdeņos (Avots: HELCOM core indicators, 2015); zaļā krāsā labs stāvoklis; dzeltenā – vidējs; sarkanā- slikts.

Viela/vielu grupa	Stāvoklis Baltijas jūras biotā (zivīs un gliemenēs)
TBT	Yellow
HBCDD	Green
PFOS	Green
PBDE	Green
PCB/PCDD/PCDF	Yellow
Pb	Red
Hg	Yellow
Cd	Yellow
137Cs	Yellow

5.3. Bioloģiskās daudzveidības un saglabāšana

Baltijas jūrā ir unikāla sugu, biotopu un ainavu daudzveidība. Ir apzinātas apmēram 100 zivju sugas, 450 makroaļģu sugas, 1000 zoobentosa sugas, 3000 planktona sugas un daudz nezināmu baktēriju un vīrusu, kas veido Baltijas jūras bioloģisko daudzveidību. Lai gan ir veikti dažādi jūras novērojumi un apkopti dati, kas secina, ka bioloģiskā daudzveidība ir mainījusies, pieejamie dati joprojām ir sadrumstaloti un dabisko apstākļu daudzveidības ietekme uz bioloģisko daudzveidību traucē secināt un konkretizēt cilvēku darbības lomu novērotajās izmaiņās. Baltijas jūra ir ļoti dinamiska sistēma ar novērotu lielu klimatisko apstākļu svārstību, un tādējādi ir mainīga arī bioloģiskā daudzveidība. Tas ietekmē sāļumu un skābekļa koncentrācijas jūras dziļākajos slāņos, kā arī temperatūru virsējos slāņos, kas savukārt ietekmē sugu izplatību un ekosistēmu struktūru. Klimata mainība apgrūtina izprast un nošķirt dabiskās no cilvēka radītām pārmaiņām Baltijas jūras bioloģiskajā daudzveidībā. Neskatoties uz to, nav šaubu, ka dažādas cilvēku radītās slodzes ir sekmējušas novērotās bioloģiskās daudzveidības izmaiņas.

4.1. nodaļā jau ir sniegts vides stāvokļa raksturojums saistībā ar bioloģiskās daudzveidības slikto stāvokli un galvenajiem apdraudējumiem, kas ir radījuši šo problēmu.

Samazināta eutrofikācija samazinās aļģu ziedēšanu, ievērojamu litorālo pavedienaļģu pieaugumu un bezskābekļa ieplakas, kā arī veicinās dabisku jūras ainavu, biotopu, augu un dzīvnieku sugu izplatību un eksistenci. Samazināta bīstamo vielu koncentrācija dzīvajos organismos ir veselīgas dzīvās dabas, t.i., dzīvotspējīgu Baltijas jūras populāciju priekšnoteikums. Uzlabota kuģošanas drošība samazinās iespējamo vides stresu, ko rada nelielas vai apjomīgas naftas noplūdes. Lai sasniegtu labvēlīgu saglabāšanas stāvokli, jāveic darbības, kas novērstu kuģu radītu piesārņojumu un svešzemju sugu ieviešanu.

5.4. Jūrlietu aktivitātes

Stratēģiskais HELCOM mērķis ir panākt, lai ar jūrlietām saistītās darbības Baltijas jūrā tiktu veiktas videi draudzīgā veidā. Tā kā kuģošanai ir starptautiska nozīme, to regulē pasaules mēroga noteikumi, ko

pieņēmušas specializētas iestādes, īpaši Starptautiskā jūrniecības organizācija (International Maritime Organization — IMO).

Baltijas jūra ir viens no pasaulē visnoslogotākajiem apgabaliem. Pēdējo gadu laikā ir palielinājies gan kuģu skaits, gan lielums, īpaši tas attiecas uz naftas tankkuģiem, un ir paredzams, ka nākotnē šī tendence pieaugs. Šī intensīvā satiksme notiek šauros jūras šaurumos un seklūdenī, ko ilgu laiku klāj ledus, kas padara Baltijas jūru par sarežģītu kuģošanas apgabalu, izraisa kuģu ceļu krustošanos un palielina kuģu avāriju iespējamību.

Galvenā kuģošanas un citu jūrā notiekošo darbību negatīvā ietekme uz vidi ir gaisa piesārņojums, nelikumīga un avārijas naftas noplūde, piesārņojums ar bīstamām vielām un citiem atkritumiem, kā arī svešu organismu nonākšana jūrā no kuģu balasta ūdeņiem un korpusa.

Lai sasniegtu stratēģisko mērķi, ir apstiprināti šādi astoņi pārvaldības mērķi, kas skar svarīgākās problēmas: starptautisku noteikumu īstenošana; nekādu nelikumīgu noplūžu; droša kuģu satiksme bez nejaušas piesārņošanas; efektīva reaģētspēja avārijas situācijās; minimāls piesārņojums no kuģu notekūdeņiem; svešu sugu iecelšanas ar kuģa balasta ūdeņiem novēršana; minimāls gaisa piesārņojums no kuģiem; nulle noplūdes no platformām jūrā; minimāli draudi no iekārtām atklātā jūrā. Šie pārvaldības mērķi nesniedz laba Baltijas jūras vides/ekoloģiskā stāvokļa tiešu raksturojumu, bet identificē galvenās problēmas saistībā ar cilvēku darbību jūrā un tās iespējamo negatīvo ietekmi.

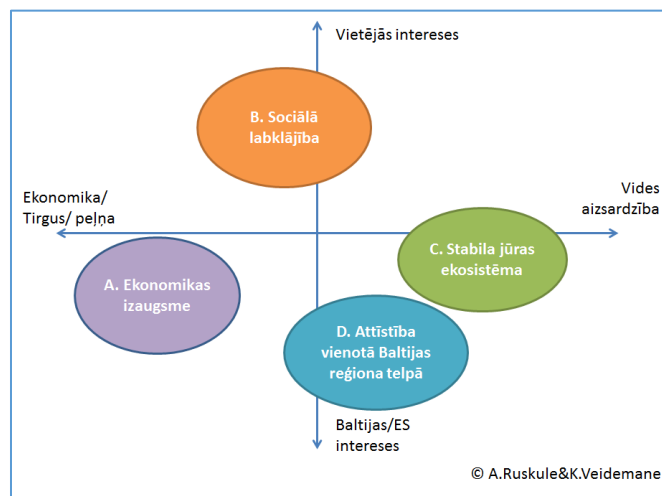
JTP plānojums ņem vērā daļu no minētās problēmas. Tas attiecas uz drošu kuģošanas satiksmes plānošanu, rezervējot kuģošanai teritorijas ar drošības zonām, kas novērstu iespējamus avārijas riskus.

6. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

6.1. Jūras telpiskās attīstības scenāriji (alternatīvas)

Lai identificētu iespējamās jūras telpas attīstības variantus (alternatīvas), veiktu to stratēģisku izvērtēšanu un tā rezultātā nonāktu pie optimālā, dažādām ieinteresētajām pusēm un sabiedrībai pieņemamākā jūras atļautās izmantošanas risinājuma, JTP izstrādes gaitā tika izstrādāti četri alternatīvi attīstības un attiecīgi jūras telpas izmantošanas scenāriji.

Scenāriju izstrāde tika balstīta uz iespējamo attīstības virzienu (asu) noteikšanu atkarībā no attīstības gaitu noteicošajiem faktoriem (virzošajiem spēkiem), kas ietekmē jūras resursu un telpas izmantošanu un situāciju jūras nozarēs. Kā iespējamo izvēļu pretnostatījums ir atšķirīgās **politikas un sabiedrības** prioritātes. Uz vertikālās ass attīstība ir pretnostatīta, ņemot vērā **vietējās** intereses un **Baltijas un/vai ES mēroga** intereses. Savukārt, uz horizontālās ass ir pretnostatīta **ekonomikas** (brīvais tirgus, peļņa, konkurence) un **vides aizsardzības** (vides stāvoklis, klimata pārmaiņas) intereses. Atkarībā no tā, kā attīstības gaitu noteicošie faktori mainās saistībā ar politikas un sabiedrības izvēlēm (prioritātēm), ir identificēti četri prioritāšu ziņā (radikāli) atšķirīgi attīstības scenāriji (sk. 6.1.a. attēlu):

6.1.a. attēls. Iespējamie stratēģiskie scenāriji Latvijas JTP izstrādē

Scenāriji parāda atšķirīgus alternatīvos attīstības variantus, izpildoties vienam vai otriem attīstības nosacījumiem. Tomēr, lai nodrošinātu, ka jūras telpas izmantošanas stratēģiskie scenāriji nav atrauti no realitātes un tie ir tehniski iespējami, to konceptuālā izstrāde (apraksts un raksturojošie rādītāji) un telpiskie risinājumi (kartoshēmas) ir izstrādāti, ievērojot šādus scenārija veidošanas soļus:

1) iespējamo attīstības gaitu noteicošo faktoru (virzītājspēku) analīze:

- jūras telpas attīstību noteicošie sociālekonomiskie virzītājspēki un ar tiem saistītās attīstības tendences (sk. paskaidrojuma raksta 8. nodaļu);
- nozaru politikas mērķi un attīstības iespējas (sk. paskaidrojuma raksta 1. nodaļu);

2) konsultācijas ar nozaru un dažādu interešu grupu pārstāvjiem:

- individuālas sanāksmes ar nozaru pārstāvjiem, 2015. gada februāris – jūnijs;
- reģionālās sanāksmes par JTP izstrādi, 2015. gada marts, Mērsrags, Pāvilosta un Salacgrīva;
- Eiropas Jūras dienai veltīta konference, 2015. gada 21. maijs, Rīga;

3) atbilstības izvērtēšana attiecībā pret jūras telpiskās izmantošanas izslēdzošajiem kritērijiem:

- atbilstība nacionālajam regulējumam attiecībā uz jūra telpas izmantošanu (sk. Paskaidrojuma raksta 2. nodaļu), t.sk. saimnieciskās darbības ierobežojumi aizsargājamās jūras teritorijās un ostu akvatorijās, citu nozaru regulējošos normatīvos aktos noteiktie ierobežojumi;
- saimniecisko darbību ierobežojošie faktori:
 - dabas apstākļi (kuģošanai piemērotais dziļums, vēja turbīnu ierīkošanai piemērotais dziļums un grunts, zvejai ar grunts trali piemērotās vietas u.c.);
 - resursu pieejamība (zivju resursi, vēja/viļņu enerģija, ogļūdeņraži u.c.);
 - ekosistēmas kapacitāte/spēja pielāgoties radītajām slodzēm un vides izmaiņām (īpaši jutīgu vai ekoloģiski vērtīgu teritoriju saglabāšana);
 - tehnoloģiskās iespējas (piemēram, vēja parku novietojums un paredzamās jaudas atkarībā no pieslēguma iespējām elektropārvades tīkliem sauszemē);
- nesavietojamu saimniecisko darbību telpiska nošķiršana: stacionāras konstrukcijas (vēja parki, naftas ieguves platformas u.c.) nav pieļaujami uz intensīvi izmantojamiem kuģu ceļiem un militāros mācību poligonos un vietās, kur tās traucē NBS krasta novērošanas un aizsardzības sistēmām.

A scenārijs: Ekonomikas izaugsme

A scenārijs ir vērsts uz ekonomikas izrāvienu, kas balstīta uz konkurētspējīgu un peļņu nesošu nozaru attīstību. Kā prioritārās jūras nozares ir izvirzītas ostu attīstība, kravu un pasažieru pārvadājumi, krūžu un piekrastes tūrisms, kūrortu attīstība, kā arī ar jūru saistīto tehnoloģiju un inovāciju attīstība. Tiek atbalstīti arī potenciāli perspektīvi energoresursu (ogļūdeņražu, vēja un viļņu enerģijas) ieguves veidi ar mērķi nodrošināt valsts enerģētisko neatkarību, kā arī iespēju saražoto elektrību eksportēt uz citām reģiona un Eiropas valstīm. Zivsaimniecības nozares attīstību ierobežo resursu pieejamība un starptautiski noteiktās kvotas, tāpēc tās attīstība ir nostabilizējusies pieejamo resursu robežās. Attīstības politikā galvenokārt dominē valsts un starptautiskā mērogā spēcīgu uzņēmumu intereses. A scenārija telpiskais risinājums ir pielāgots lielo ostu starptautiskās nozīmes pieaugumam un intensīvu kuģu satiksmi starp Baltijas reģiona ostām, nodrošinot tam atbilstošus kuģošanas koridorus. Tiek rezervēta maksimāli pieejamā platība atjaunojamo energoresursu ieguvei, paredzot vietu gan vēja parku būvniecībai, gan teritoriju viļņu enerģijas potenciāla izpētei. Scenārijs paredz arī zivju akvakultūras kā ekonomiski ienesīgākais akvakultūras virziena attīstības iespējas Baltijas jūras piekrastē starp Pāvilstu un Ventspili. Tūrisma pakalpojumu nodrošinājums galvenokārt koncentrējas pie lielākajām pilsētām un ir orientēts uz masu tūrisma un kūrortu attīstību.

B scenārijs: Sociālā labklājība

B scenārijs ir vērsts uz sociālās kohēzijas politiku – līdzsvarotu visu reģionu attīstību un daudzveidīgu ekonomikas sektoru izaugsmi, kas nodrošina darbavietas gan līdzšinējās jomās, gan piedāvā jaunas – ar augstāku pievienoto vērtību un atalgojumu. Kā prioritāras ir izvirzītas tās ar jūru saistītās nozares, kas nodrošina augstu nodarbinātības līmeni un ienākumus vietējai ekonomikai – piekrastes tūrisms un rekreācija (t.sk. jahtu klubu attīstība), zvejniecība, ostu darbība, pasažieru pārvadājumi un tuvsatiksmes kuģošana, kā arī potenciāli – akvakultūras attīstība, paaugstinās kvalificēta attālinātā darba nozīme, ko nodrošina kvalitatīva ceļu infrastruktūra visas piekrastes garumā. Noteicošās ir vietējās sabiedrības intereses, kas tiek nodrošinātas ar atbalstu vietējā un reģionālā līmeņa infrastruktūrai, pakalpojumiem un uzņēmējdarbībai, cilvēku vēlmei dzīvot jūras tuvumā, tradīciju uzturēšanai. B scenārija telpiskajā risinājumā tiek uzsvērtā mazo ostu attīstība un tuvsatiksmes kuģošanas koridoru nodrošinājums, t.sk.

starp Latvijas mazajām ostām. Šajā scenārijā nav rezervētas teritorijas atjaunojamo energoresursu ieguvei, jo kā prioritārāka nozare ir izvirzīta zivsaimniecības attīstība, neierobežojot tai pieejamo telpu. Tomēr, lai veicinātu nodarbinātību, tiek paredzētas visa veida akvakultūras attīstības iespējas vietās, kur tām ir piemēroti dabas apstākļi. Scenārijs paredz arī tūrisma pakalpojumu diversifikāciju un nodrošinājumu praktiski visā piekrastē, tomēr īpaši izteikta tūrisma attīstība paredzama Rīgas līcī.

C scenārijs: Stabila jūras ekosistēma

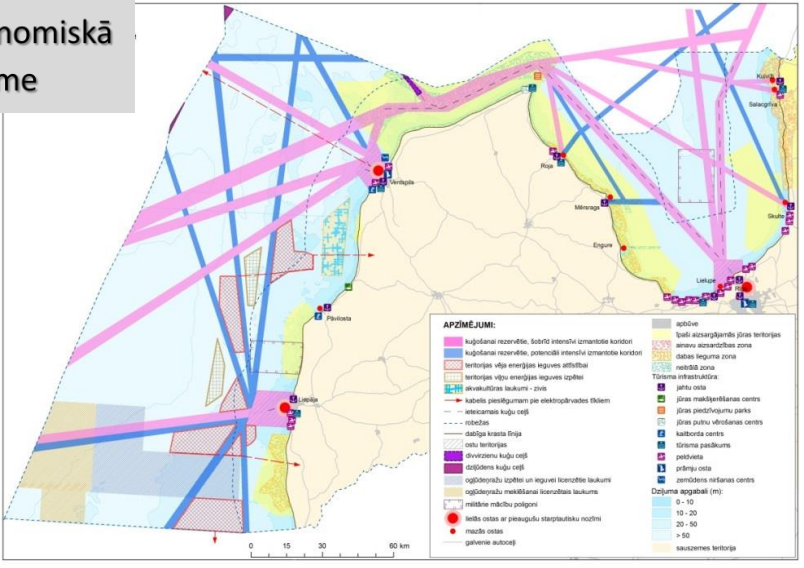
C scenārijs ir vērsts uz tīras vides un stabilas jūras ekosistēmas saglabāšanu kā pamatu cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai attīstībai. Attīstot jūras nozares, tiek respektēta Baltijas jūras unikālā un trauslā ekosistēma, kā arī globālie mērķi samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru kopējā patēriņā. Kā prioritārās jomas jūras telpas izmantošanā tiek izvirzītas drošs un tīrs jūras transports, ilgtspējīga zivsaimniecība un tūrisms, vēja un potenciāli arī viļņu enerģijas ieguve, kas ir pielāgota jūras ekosistēmas kapacitātei. C scenārija telpiskais risinājums paredz attīstību koncentrēt galvenokārt lielajās ostu pilsētās, optimizējot kuģu ceļus, lai radītu mazāku slodzi uz jūras ekosistēmu. Paredzētas teritorijas aļģu un gliemeņu akvakultūra attīstībai, kas, patērējot barības vielas, uzlabo vides kvalitāti jūrā, savukārt zivju akvakultūra netiek paredzēta, jo tā rada augtākus piesārņojuma riskus un negatīvu ietekmi uz jūras ekosistēmu. Tūrisma attīstība galvenokārt saistīta ar atpūtu dabā, kā arī ar augstu vides kvalitāti saistīti tūrisma un rekreācijas pakalpojumu (Zilā karoga pludmales un jahtu ostas) nodrošinājumu. Scenārijs paredz arī teritorijas atjaunojamo energoresursu ieguvei ārpus ekoloģiski nozīmīgākajām teritorijām (putnu migrācijas ceļiem, sēkļiem). Lai nodrošinātu jūras ekosistēmas integritāti, dzīvotspēju un bioloģisko daudzveidību, tiek piedāvātas teritorijas, kuras potenciāli varētu tikt iekļautas jūras aizsargājamās teritoriju tīklā, ja apsekojumi dabā apstiprinātu to atbilstību aizsargājamo teritoriju izveides kritērijiem.

D scenārijs: Attīstība vienotā Baltijas jūras reģiona telpā

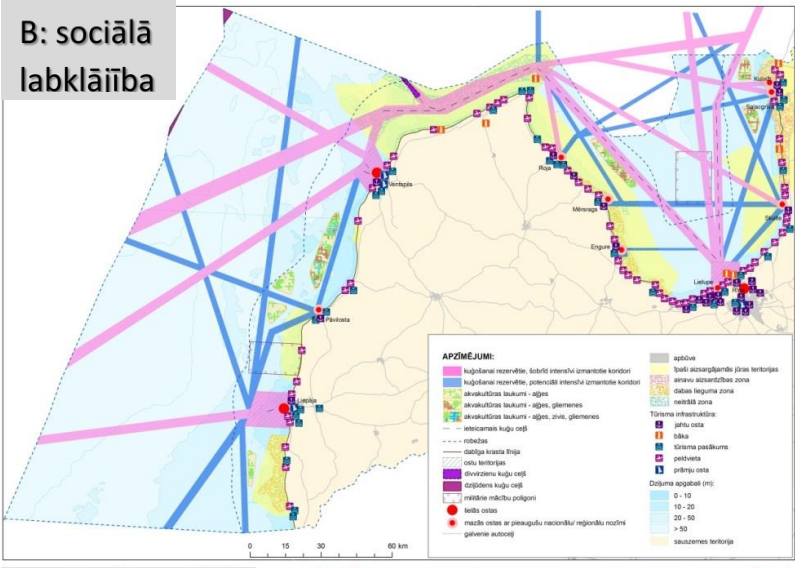
D scenārijā Baltijas jūra tiek uztverta ne vien kā vienota ekosistēma, bet arī kā vienota telpa no attīstības perspektīvas. Jūras nozaru attīstība un telpas izmantošanā dominējošās ir Baltijas mēroga intereses. Sadarbība, kā arī konkurence Baltijas reģiona mērogā kļūst par galveno reģiona izaugsmes dzinēj spēku. Līdz ar to īpaši tiek veicināta starptautiskā sasniedzamība. Kā prioritārās tiek atzītas Baltijas jūras reģionā nozīmīgākās jūras nozares – piekrastes tūrisms, zivsaimniecība, kuģu satiksme starp Baltijas jūras ostām (tuvsatiksme kuģniecība), kuģu būve un remonts, pasažieru prāmju pakalpojumi, kā arī atjaunojamo energoresursu ieguve jūrā, veidojot vienotu Baltijas elektroapgādes sistēmu un tādejādi sekmējot reģiona attīstību. D scenārija telpiskais risinājums paredz, ka galvenokārt attīstās Baltijas jūras reģiona līmenī konkurētspējīgākās ostas, līdz ar to tiek nodrošināti kuģošanas koridori uz lielajām Latvijas ostām, kā arī tiek respektēti tranzītkoridori, nodrošinot citu valstu kuģošanas intereses. Nav paredzēta akvakultūras attīstība, jo citās Baltijas jūras daļās tai ir piemērotāki apstākļi. Ir paredzēta ar augstu vides kvalitāti saistīti tūrisma un rekreācijas pakalpojumi, kas ir konkurētspējīgi Baltijas jūras reģiona līmenī, tādēļ to piedāvājums koncentrējas galvenokārt pie lielajiem centriem. Scenārijā ir atvēlētas teritorijas atjauno energoresursu ieguvei ārpus ekoloģiski nozīmīgākajām teritorijām (putnu migrācijas ceļiem, sēkļiem), kā arī paredzēti elektropārvades starpsavienojumi ar kaimiņvalstīm, lai iekļautos vienotā Baltijas elektropārvades tīklā. Paredzētas arī teritorijas, kas potenciāli varētu tikt iekļautas aizsargājamo jūras teritoriju tīklā, nodrošinot starptautisko prasību izpildi.

Izvērsts scenāriju apraksts un to izvērtējums ir dots "Atļautās izmantošanas pamatojuma un apraksta" pielikumos: C.1.2 Scenāriju apraksts; C_1.3.1. SVID analīzes rezultāti; C_1.3.2 Scenāriju novērtējums pēc kritērijiem.

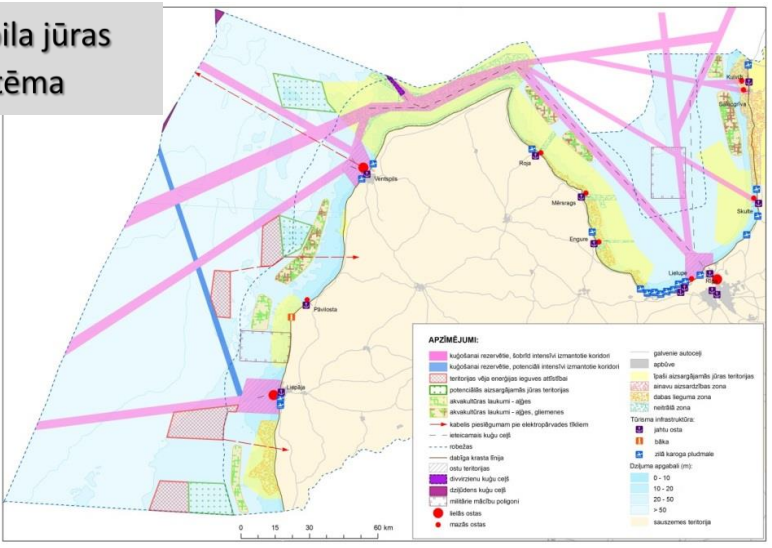
**A: ekonomiskā
izaugsme**

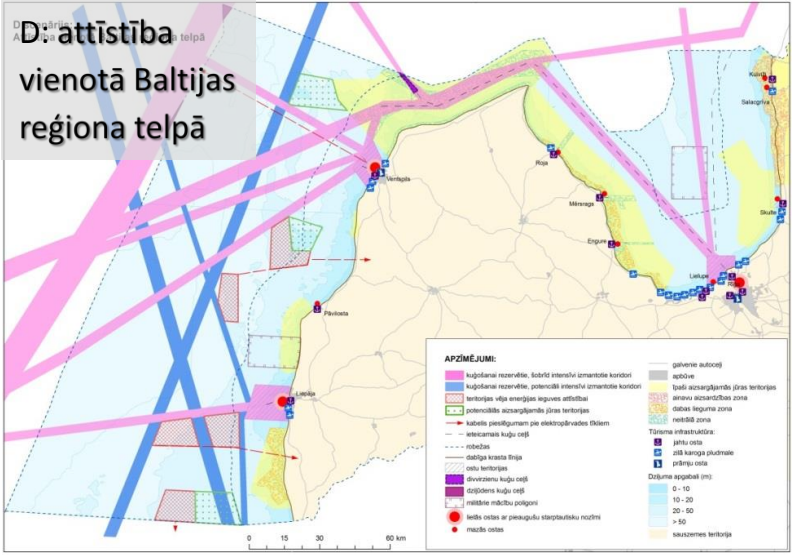
**B: sociālā
labklājība**

**C: stabila jūras
ekosistēma**

**D: attīstība
vienotā Baltijas
reģiona telpā**

4.1.b. Scenāriju telpiskie risinājumi

6.2. JTP ietvertu scenāriju īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

Jūras telpas izmantošanas scenāriju izvērtēšanā izmantotas trīs pieejas:

- Scenāriju stratēģiskais novērtējums, izmantojot SVID (stipru un vājo pušu, iespēju un draudu) metodi;
- Scenāriju ekonomiskās, sociālās, vides un pārrobežu ietekmes izvērtējums pēc izvēlētajiem kritērijiem un rādītājiem; ietekmes ir novērtētas kvalitatīvi, izmantojot multi-kritēriju analīzes metodi;
- Padziļināts scenāriju telpiskās ietekmes izvērtējums attiecībā uz jūras ekosistēmas komponentēm (zemūdens biotopiem, putniem un galvenajām komerciāli izmantojamām zivju sugām nozīmīgām teritorijām), kā arī ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājumu.

Scenāriju stratēģiskais novērtējums, izmantojot SVID analīzi, tika veikts trīs reģionālo sanāksmju laikā Liepājā, Ventspilī un Saulkrastos 2015. gada jūlijā, piedaloties visu jūras telpas izmantošanā ieinteresēto pušu pārstāvjiem. Sanāksmju dalībnieki darba grupu diskusijās, izmantojot “world café” metodi, komentēja katru no scenārijiem, norādot to stiprās un vājas puses, iespējas un draudus. Visu sanāksmju SVID analīzes rezultāti ir “Atļautās izmantošanas pamatojuma un apraksta” pielikumā: C_1.3.1. SVID analīzes rezultāti. Īpaša uzmanība diskusiju laikā tika pievērsta katra scenārija telpiskajiem risinājumiem, apzinot to trūkumus, iespējamus starpnozaru konfliktus un arī iespējas, kā tos mazināt.

Vides Pārskatā šajā nodaļā ir ietverts izvērtēts scenāriju vides izvērtējums pēc izvēlētajiem kritērijiem un rādītājiem, kā arī padziļināts telpiskās ietekmes izvērtējums attiecībā uz jūras ekosistēmas komponentēm.

6.2.1. Scenāriju ietekmes uz vidi izvērtējums, balstoties uz kritērijiem un rādītājiem

Līdzīgi kā ar ekonomiskām, sociālām un pārrobežu ietekmēm, scenāriju ietekmes uz vidi novērtējums tika veikts kvalitatīvi, izmantojot multi-kritēriju analīzes metodi. Scenāriju ietekmes tika vērtētas un savstarpēji salīdzinātas kontekstā ar stratēģiskajā daļā definēto jūras izmantošanas ilgtermiņa attīstības redzējumu un jūras telpas izmantošanas prioritārajām jomām, kas tika izstrādāts saskaņā ar ieinteresēto pušu ierosinājumiem JTP izstrādes reģionālajās sanāksmēs 2015. gada martā. Lai novērtētu, kā konkrētais scenārijs nodrošinātu ilgtermiņa redzējuma īstenošanu, tika definēti 3-5 kritēriji katrai no ietekmju grupām. Lai novērtētu ietekmi uz vidi, tika izvēlēti šādi būtiskie kritēriji:

- Slodzes samazināšana uz jūras ekosistēmu un laba jūras ūdeņu vides stāvokļa nodrošināšana;
- Bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmas stabilitātes nodrošināšana;
- Atjaunojamo energoresursu (AER) īpatsvars kopējā enerģijas patēriņā.

Tā kā vides aspekti ir arī būtiski pārrobežu kontekstā, tad Vides pārskatā alternatīvu ietekmju izvērtējumā ir iekļauts arī viens no pārrobežu kritērijiem: “Ekoloģiskais balanss”.

Scenāriju ietekmes tika novērtētas salīdzinošā skalā (-2: būtiska negatīva ietekme; -1: neliela negatīva ietekme; 0: nav ietekmes; 1: neliela pozitīva ietekme; 2: būtiska pozitīva ietekme), balstoties uz ekspertu vērtējumu un scenāriju raksturošanai izmantotajiem attīstības tendenču rādītājiem. Pārrobežu konteksta vērtējums tika sagatavots sadarbībā ar Lietuvas un Igaunijas jūras telpiskās plānošanas ekspertiem. Vērtējumu skatīt 6.2.1. tabulā.

Vides ietekmes vienlīdz pozitīvi novērtētas C un D scenāriju gadījumā attiecībā uz visiem vērtējuma kritērijiem – sagaidāms jūras vides stāvokļa uzlabojums, pateicoties biogēnu emisiju samazinājumam

sauszemē, ievērojot starptautiskās vienošanās un ES direktīvu prasības; tiek veicināta ekosistēmas stabilitāte un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, pateicoties jaunu aizsargājamo teritoriju veidošanai jūrā; pieaug atjaunojamo energoresursu īpatsvars kopējā enerģijas patēriņā, pateicoties jūrā uzstādītajām vēja elektrostacijām, kuru novietojums nerada būtisku apdraudējumu zemūdens biotopiem un putnu migrācijas ceļiem un koncentrēšanās vietām. A un B scenāriju gadījumā paredzama mērena negatīva ietekme uz vidi, kas saistīta ar pieaugošo kuģu satiksmes intensitāti, kas var palielināt emisijas, kā arī avāriju un piesārņojuma noplūžu riskus, turklāt netiek veidotas arī jaunas aizsargājamās teritorijas, tādējādi bioloģiskās daudzveidības aizsardzība netiek stiprināta. A scenārijā sagaidāma arī slodze uz jūras vidi un putnu populācijām, ko rada vēja parku būvniecība un ogļūdeņražu ieguve. Tomēr vēja parku būvniecība sniedz pozitīvu ieguldījumu atjaunojamo energoresursu īpatsvara palielināšanā.

Pārrobežu konteksta ziņā kopumā nedaudz zemāk tiek vērtēts A scenārijs, kas var radīt negatīvu ietekmi uz Baltijas jūras ekoloģisko balansu. C un D scenāriji sekmēs Baltijas jūras ekoloģisko balansu, pilnveidojot aizsargājamo teritoriju tīklu un nodrošinot Lietuvas jūras ūdeņu ziemeļdaļā izveidoto ekoloģisko (zilo) koridoru tupinājums Latvijas pusē.

6.2.1. tabula. Scenāriju ietekmes uz vidi izvērtējums balstoties uz kritērijiem un rādītājiem

	A - Ekonomikas izaugsme		B - Sociālā labklājība		C - Stabila jūras ekosistēma		D - Attīstība vienotā Baltijas jūras reģionā	
Kritērijs	Vērtība	Skaidrojums	Vērtība	Skaidrojums	Vērtība	Skaidrojums	Vērtība	Skaidrojums
Slodzes samazināšana uz jūras ekosistēmu un laba jūras ūdeņu vides stāvokļa nodrošināšana	-1	Pieaugošas kuģu satiksmes rezultātā, palielinās kuģu avāriju un naftas noplūžu riski. Eitrofikācijas rādītāji (biogēnu elementu emisijas, vasaras hlorofila a koncentrācija) saglabājas līdzšinējā līmenī, tādejādi nenodrošinot labu jūras vides stāvokli.	-1	Pieaugošas kuģu satiksmes rezultātā palielinās kuģu avāriju un naftas noplūžu riski. Eitrofikācijas rādītāji (biogēnu elementu emisijas, vasaras hlorofila a koncentrācija) saglabājas līdzšinējā līmenī, tādejādi nenodrošinot labu jūras vides stāvokli. Tomēr aļģu un gliemeņu akvakultūra, iespējams, pozitīvi ietekmē vides stāvokli, patērējot barības vielas un tādejādi mazinot eitrofikācijas procesu.	1	Pateicoties stingrām vides prasībām un optimālai kuģu satiksmes organizācijai mazinās kuģu avāriju un naftas noplūžu riski (tomēr, ja satiksme tiek ierobežota noteiktos koridoros, sadursmju riski var palielināties, kā arī pagarinās kuģu maršrutu garums un līdz ar to pieaug emisijas). Jūras vides stāvoklis uzlabojas, pateicoties biogēnu emisiju samazinājumam sauszemē, kā arī aļģu un gliemeņu akvakultūras ražotnēm, kas patērē barības vielas.	1	Pateicoties stingrām optimālai kuģu satiksmes organizācijai starptautiskā līmenī, mazinās kuģu avāriju un naftas noplūžu riski. Jūras vides stāvoklis uzlabojas, pateicoties biogēnu emisiju samazinājumam sauszemē, ievērojot starptautiskās vienošanās un ES direktīvu prasības.
Bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmas stabilitātes nodrošināšana	-1	Aizsargājamo biotopu un jūras bioloģiskās daudzveidības stāvoklis pasliktinās, jo netiek veidotas jaunas aizsargājamās jūras teritorijas, kā arī piemērotas stingras vides prasības. Turklāt pieaug slodze uz jūras vidi un putnu populācijām, ko rada vēja parku būvniecība, ogļūdeņražu ieguve, kuģu satiksmes radītais piesārņojums (piemēram, naftas noplūdes), kā arī barības vielu noplūde no zivju akvakultūras.	0	Netiek veidotas jaunas jūras aizsargājamās teritorijas, tomēr biotopu stāvoklis un bioloģiskā daudzveidība nepasliktinās, jo nav būtisks slodzes pieaugums uz zemūdens biotopiem un putnu koncentrēšanās vietām un migrācijas ceļiem (netiek būvēti vēja parki).	1	Aizsargājamo biotopu un jūras bioloģiskās daudzveidības stāvoklis uzlabojas, jo tiek veidotas jaunas aizsargājamās jūras teritorijas, kā arī tiek piemērotas stingras vides prasības. Vēja parku novietojums netraucē putnu migrācijai un neapdraud aizsargājamās zemūdens biotopus.	1	Aizsargājamo biotopu un jūras bioloģiskās daudzveidības stāvoklis uzlabojas, jo tiek veidotas jaunas aizsargājamās jūras teritorijas, kā arī tiek piemērotas stingras vides prasības. Vēja parku novietojums netraucē putnu migrācijai un neapdraud aizsargājamās zemūdens biotopus.

	A - Ekonomikas izaugsme		B - Sociālā labklājība		C - Stabila jūras ekosistēma		D - Attīstība vienotā Baltijas jūras reģionā	
Kritērijs	Vērtība	Skaidrojums	Vērtība	Skaidrojums	Vērtība	Skaidrojums	Vērtība	Skaidrojums
Atjaunojamo energoresursu (AER) īpatsvars kopējā enerģijas patēriņā	1	Jūrā tiek būvētas vēja elektrostacijās, kā arī pētīta viļņu enerģijas ieguves iespējas, kā rezultātā, iespējas, pieaug no AER saražotās enerģijas īpatsvars kopējā bruto enerģijas gala patēriņā	0	Vēja parki jūrā netiek būvēti, jo kā prioritāra ir izvirzīta piekrastes zveja. Līdz ar to no AER saražotās enerģijas īpatsvars būtiski nepalielinās vai saglabājas līdzšinējā līmenī.	1	Jūrā tiek būvētas vēja elektrostacijās, kā rezultātā, iespējas, pieaug no AER saražotās enerģijas īpatsvars kopējā bruto enerģijas gala patēriņā	1	Jūrā tiek būvētas vēja elektrostacijās, kā rezultātā, iespējas, pieaug no AER saražotās enerģijas īpatsvars kopējā bruto enerģijas gala patēriņā
Kopējā vērtība	-0.3		-0.3		1		1	
Pārrobežu ietekme Ekoloģiskais balanss	-1	Tiek uzturēts esošais aizsargājamo jūras teritoriju tīkls, taču netiek paredzēta jaunu teritoriju veidošana, kas veicinātu ekosistēmas integritāti Baltijas mērogā. Ekoloģisko (zilo) koridoru nepārtrauktība tiek bloķēta, veidojot vēja parku uz Latvijas-Lietuvas robežas. Zvejas intensitāte saglabājas nemainīga, pieejamo resursu robežās.	0	Tiek uzturēts esošais aizsargājamo jūras teritoriju tīkls, taču netiek paredzēta jaunu teritoriju veidošana, kas veicinātu ekosistēmas integritāti Baltijas mērogā. Nav nodrošināts Lietuvas jūras ūdeņu ziemeļdaļa izveidotā ekoloģiskā (zilā) koridora turpinājums Latvijas ūdeņos. Zvejas intensitāte saglabājas nemainīga, pieejamo resursu robežās. Dažāda veida akvakultūras attīstība var pozitīvi ietekmēt zivju krājumus, kā arī eitrofikācijas līmeni Baltijas jūrā.	2	Tiek uzturēts esošais aizsargājamo jūras teritoriju tīkls, kā arī tiek paredzēta jaunu aizsargājamo teritoriju izveide EEZ. Tiek nodrošināta Lietuvas jūras ūdeņu ziemeļdaļa izveidotā ekoloģisko (zilo) koridoru turpinājums Latvijas pusē. Zvejas intensitāte saglabājas nemainīga, pieejamo resursu robežās. Aļģu un gliemeņu akvakultūras attīstība var pozitīvi ietekmēt zivju krājumus, kā arī eitrofikācijas līmeni Baltijas jūrā.	2	Tiek uzturēts esošais aizsargājamo jūras teritoriju tīkls, kā arī tiek paredzēta jaunu aizsargājamo teritoriju izveide EEZ. Tiek nodrošināta Lietuvas jūras ūdeņu ziemeļdaļa izveidotā ekoloģisko (zilo) koridoru turpinājums Latvijas pusē. Zvejas intensitāte saglabājas nemainīga, pieejamo resursu robežās.

6.2.2. Scenāriju ietekmes uz vidi telpiskais izvērtējums

Jūras ekosistēmas funkcionēšana, tai skaitā vides stāvoklis, ir atkarīga no tās struktūras, daudzveidības un integritātes jeb viengabalainības. Jūras ekosistēmas struktūra, funkcijas un to stāvoklis mijiedarbībā ar cilvēku saimniecisko darbību un tās radītajām slodzēm nosaka ekosistēmu pakalpojumu potenciālu un nodrošinājumu, kas savukārt kalpo par pamatu sabiedrības labklājībai.

Jūras ekosistēma sastāv no divām galvenajām apakšsistēmām – pelaģiskās un bentiskās, kuras savstarpēji mijiedarbojas. Galvenie faktori/elementi, kas veido jūras ekosistēmas struktūru, ir abiotiskā vide – jūras dibena substrāts, dziļums, gaismas intensitāte atšķirīgos dziļuma slāņos, un biotiskā vide jeb dzīvā daba – planktona, bentosa, zivju, putnu un jūras zīdītāju populācijas.

Jūras telpiskais plānojums (JTP) attiecas uz visiem Latvijas teritoriālajiem un ekonomiskās ekskluzīvās zonas ūdeņiem, tādejādi tas skars visas Baltijas jūras ekosistēmas, tās struktūru un daudzveidību. JTP ietekmes vērtēšanai uz jūras dabas vērtībām un to sniegtajiem ekosistēmas pakalpojumu tika izstrādāta jūras ūdeņu ekosistēmu karte saskaņā ar *HELCOM Underwater Biotope and habitat* (HELCOM HUB) klasifikācijas sistēmu (HELCOM, 2013¹⁰). Atkarībā no bioloģisko apsekojumu staciju telpiskā izvietojuma blīvuma dažādos jūras apgabalos, biotopi tika noteikti līdz atšķirīgai detalizācijas pakāpei. Rezultātā JTP izstrādes gaitā tika sagatavota biotopu izplatības karte, kas ļāva arī veikt jūras ekosistēmu pakalpojumu kartēšanu un novērtēšanu, kā arī atļautās jūras izmantošanas plānojuma telpiskās ietekmes novērtējumu. Scenāriju telpiskās ietekmes izvērtējumā tika arī izmantoti pieejamie dati par komerciāli nozīmīgām zivju sugām un no aizsardzības viedokļa nozīmīgāko putnu sugu koncentrēšanās vietām.

Lai nodrošinātu ekosistēmas pieejas īstenošanu JTP izstrādē, katra scenārijos plānotā lietojuma veida ietekme uz jūras dabas vērtībām un ekosistēmu pakalpojuma nodrošinājumu tika novērtēta arī telpiski, ietverot šādus soļus:

- Salīdzinošā skalā novērtēta katra lietojumveida iespējamā ietekmes pakāpe uz dabas vērtībām, kuru izplatības raksturošanai ir pieejami telpiski dati (bentiskie biotopi, komerciāli nozīmīgo zivju sugām nozīmīgās teritorijas un no aizsardzības viedokļa nozīmīgāko putnu sugu koncentrēšanās vietas);
- Izmantojot ArcGIS programmatūru, dabas vērtību izplatības datu slāņi pārklāti ar scenārijos plānoto lietojumveidu datu slāņiem un noteiktas teritorijas, kur plānotās darbības varētu radīt būtisku negatīvu ietekmi uz jūras ekosistēmas dabas vērtībām;
- Ekosistēmu pakalpojumu summārā karte pārklāta ar scenārijos plānoto lietojumveidu datu slāņiem un noteiktas teritorijas, kur plānotās darbības varētu radīt riskus iepriekš apzināto ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājumam;
- Veicot telpisko datu analīzi, izvērtētas scenārijos piedāvāto telpisko risinājumu iespējamās ietekmes uz jūras ekosistēmu un tās sniegtajiem pakalpojumiem, tādejādi ļauj plānot jūras telpas izmantošanas optimālo risinājumu, ņemot vērā konkrētu teritoriju jutīgumu.

Lietojumveidu ietekmes pakāpe uz dabas vērtībām tika novērtēta salīdzinošā skalā (0 - nav negatīvas ietekmes; 1 - iespējama neliela negatīva ietekme; 2 - būtiska negatīva ietekme), balsoties uz

¹⁰ HELCOM (2013): HELCOM HUB – Technical Report on the HELCOM Underwater Biotope and habitat classification. Balt. Sea Environ. Proc. No. 139.

hidrobioloģijas, ornitoloģijas un ihtioloģijas ekspertu vērtējumu. Novērtējuma rezultāti atspoguļoti ietekmju matricā (skat. 6.2.2. tabulu).

6.2.2. tabulā atspoguļotais ietekmju novērtējums izmantots, lai kartē attēlotu iespējamo dabas vērtību (bentisko biotopu, putnu un zivju sugu izplatību) apdraudējumu katrā no piedāvātajiem scenārijiem. Putnu un zivju sugu gadījumā apdraudējuma pakāpe vērtēta arī atkarībā no tā, cik konkrētā teritorija ir būtiska novērtējumā izmantotajām sugām (putnu sugu īpatņu skaita zinātniskās uzskaites rezultātos, kā arī zivju sugu nozvejas datiem, kas raksturo arī šo sugu izplatību).

Tabula 6.2.2. Telpiski plānoto darbību ietekme uz jūras ekosistēmas dabas vērtībām (0 - nav negatīvas ietekmes; 1 - iespējama neliela negatīva ietekme; 2 - būtiska negatīva ietekme)

Dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, kas tiek ietekmētas	Darbības, kuru telpiskais izvietojums tiek plānots JTP/scenārijos																					
	Kuģošana	Enkurvietas	Kuģu ceļu uzturēšana	Grunts novietnes	Vēja parki	Vilņu spēkstacijas	Kabeļi	Ogļūdeņražu ieguve	Akvakultūra - zivis	Akvakultūra - aļģes	Akvakultūra - gliemenes	Peldvietas	Kaitbords	Jūras maksķerēšana	Zemūdens nūršana	Motorizētie peldlīdzekļi	Piekraustes zveja	Zveja atklātā jūrā ar pelagisko trali	Zveja atklātā jūrā ar grunts traliem	Zveja atklātā jūrā ar grunts tīkliem	Militārās mācības	Krasta aizsardzība, piebarošana
AA.A: Baltijas jūras fotiskās zonas klintājs un laukakmeņi	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	0	0	0	1	1	1	0	2	2	1	2
AA.A1: Baltijas jūras fotiskās zonas klintājs un laukakmeņi ar makroskopisko epibentosu	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1	0	0	1	1	1	0	2	2	1	2
AA.A2: Baltijas jūras fotiskās zonas klintājs un laukakmeņi ar retu makroskopisko epibentosu	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1	0	0	1	1	1	0	2	2	1	2
AA.H3N: Baltijas jūras fotiskās zonas dūņu nogulumi ar vēžveidīgo infaunu	1	1	1	1	1	0	1	1	2	2	1	0	0	0	0	1	1	0	2	1	1	1
AA.I: Baltijas jūras fotiskās zonas rupjgraudainie nogulumi	1	1	1	1	1	0	1	1	2	2	1	0	0	0	0	1	1	0	2	1	1	1
AA.J: Baltijas jūras fotiskās zonas smilts	1	1	1	1	1	0	1	1	2	2	1	0	0	0	0	1	1	0	2	1	1	1
AA.J1: Baltijas jūras fotiskās zonas smilts ar makroskopisko epibentosu	1	1	1	2	1	0	1	1	2	2	1	1	0	0	1	1	1	0	2	1	1	1
AA.J3: Baltijas jūras fotiskās zonas smilts ar makroskopisko infaunu	1	1	1	1	1	0	1	1	2	2	1	0	0	0	0	1	1	0	2	1	1	1
AA.J3L: Baltijas jūras fotiskās zonas smilts ar gliemeņu infaunu	1	1	1	1	1	0	1	1	2	2	1	0	0	0	0	1	1	0	2	1	1	1
AA.M1: Baltijas jūras fotiskās zonas jaukts substrāts ar makroskopisko epibentosu	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1	0	0	1	1	1	0	2	1	1	2
AA.M2: Baltijas jūras fotiskās zonas jaukts substrāts ar retu makroskopisko epibentosu	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1	0	0	1	1	1	0	2	1	1	2
AA.M4: Baltijas jūras fotiskās zonas jaukts substrāts bez makrobentosa	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1	0	0	0	0	1	1	0	2	1	1	2
AB.A: Baltijas jūras afotiskās zonas klintājs un laukakmeņi	0	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	0	0	0	1	0	0	0	2	1	1	2
AB.A1: Baltijas jūras afotiskās zonas klintājs un laukakmeņi ar makroskopisko epibentosu	0	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	0	0	0	1	0	0	0	2	1	1	2
AB.B: Baltijas jūras afotiskās zonas morēna	0	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	2

Dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, kas tiek ietekmētas	Darbības, kuru telpiskais izvietojums tiek plānots JTP/scenārijos																					
	Kuģošana	Enkurvietas	Kuģu ceļu uzturēšana	Grunts novietnes	Vēja parki	Vīlņu spēkstacijas	Kabeļi	Ogļūdenražu ieguve	Akvakultūra - zivis	Akvakultūra - aļģes	Akvakultūra - gliemenes	Peldvietas	Kaitbords	Jūras makšķerēšana	Zemūdens nišana	Motorizētie peldlīdzekļi	Piekrastes zveja	Zveja atklātā jūrā ar pelagisko trali	Zveja atklātā jūrā ar grunts traliem	Zveja atklātā jūrā ar grunts tīkliem	Militārās mācības	Krasta aizsardzība, piebarošana
AB.H: Baltijas jūras afotiskās zonas dūņu nogulumi	0	0	1	1	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
AB.H3: Baltijas jūras afotiskās zonas dūņu nogulumi ar makroskopisko infaunu	0	0	1	1	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
AB.H3N: Baltijas jūras afotiskās zonas dūņu nogulumi ar vēžveidīgo infaunu	0	0	1	1	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
AB.I: Baltijas jūras afotiskās zonas rupjgraudainie nogulumi	0	0	1	1	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
AB.J: Baltijas jūras afotiskās zonas smilts	0	0	1	1	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
AB.J3: Baltijas jūras afotiskās zonas smilts ar makroskopisko infaunu	0	0	1	1	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
AB.J3L: Baltijas jūras afotiskās zonas smilts ar gliemeņu infaunu	0	0	1	1	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
AB.M: Baltijas jūras afotiskās zonas jaukts substrāts	0	0	1	2	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
AB.M1: Baltijas jūras afotiskās zonas jaukts substrāts ar makroskopisko epibentosu	0	0	1	2	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	1	0	0	2	1	1	1	
AB.M2: Baltijas jūras afotiskās zonas jaukts substrāts ar retu makroskopisko epibentosu	0	0	1	2	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	1	0	0	2	1	1	1	
AB.M4: Baltijas jūras afotiskās zonas jaukts substrāts bez makrobentosa	0	0	1	2	1	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	
Zivju nārsta un mazuļu uzturēšanas vietas - brētliņa	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	2	1	0	1	0	
Zivju nārsta un mazuļu uzturēšanas vietas - reņģe	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	2	1	0	0	1	0
Zivju nārsta un mazuļu uzturēšanas vietas - plekste	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2	0	0	0	1	2	0	2	1	1	1
Zivju nārsta un mazuļu uzturēšanas vietas - menca	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	2	2	2	1	0
Pelaģisko zivju izplatība - reņģe	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	1	1	0
Pelaģisko zivju izplatība - brētliņa	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	1	0	0
Bentisko zivju izplatība - plekste	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	2	1	0
Bentisko zivju izplatība - menca	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	2	1	0

	Darbības, kuru telpiskais izvietojums tiek plānots JTP/scenārijos																					
	Kuģošana	Enkurvietas	Kuģu ceļu uzturēšana	Grunts novietnes	Mēja parki	Vilņu spēkstacijas	Kabeļi	Oglūdenražu ieguve	Akvakultūra - zivis	Akvakultūra - alģes	Akvakultūra - gliemenes	Peldvietas	Kaitbords	Jūras makšķerēšana	Zemūdens nišana	Motorizētie peldlīdzekļi	Piekrastes zveja	Zveja atklātā jūrā ar pelagisko trali	Zveja atklātā jūrā ar grunts traliem	Zveja atklātā jūrā ar grunts tīkliem	Militārās mācības	Krasta aizsardzība, piebarošana
Dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, kas tiek ietekmētas																						
Piekraste (līdz 10 m izobātai) - Zivju nārsta un mazuļu uzturēšanas vietas, atsevišķu retāk sastopamo sugu dzīvotne un migrējošo sugu uzturēšanās vietas.	1	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	0	0	0	1	2	0	0	0	1	0
Putnu migrācijas ceļi	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gārgaļu ziemošanas vietas	1	1	0	0	2	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	1	0
Kākauļu ziemošanas vietas	1	1	0	1	1	0	0	2	1	1	2	0	0	1	0	1	1	0	1	2	0	0
Melnās un tumšās pīles ziemošanas vietas	1	1	0	1	1	0	0	2	1	1	2	0	0	1	0	1	1	0	1	2	0	0
Melnā alka ziemošanas vietas	1	1	0	1	1	0	0	2	1	1	2	0	0	1	0	1	1	0	1	2	0	0
Mazā ķīra ziemošanas vietas	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lielo gauru ziemošanas vietas	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gaigalu spalvu maiņas vietas	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	2	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1
Zemūdens kultūras mantojums	0	2	2	2	2	1	2	2	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	2	1	1	2
Piekrastes ainava	0	0	0	0	2	1	0	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

Ietekmju telpiskā izvērtējuma rezultātā konstatētas šādas ietekmes uz jūras ekosistēmas dabas vērtībām (skat. 6.2.2.a-d. attēlus):

A scenārija gadījumā būtisku negatīvu ietekmi uz bentiskajiem biotopiem varētu radīt zivju akvakultūras laukums starp Pāvilostu un Ventspili, kā arī neliela daļa no vēja parkiem paredzētās teritorijas, īpaši, laukums teritoriālajos ūdeņos pie Liepājas ostas. Pārējās vēja parku teritorijas varētu radīt iespējams nelielu negatīvu ietekmi uz bentiskajiem biotopiem un komerciāli nozīmīgajām zivju sugām. Lielākajā daļā piedāvāto vēja parku teritoriju ārpus teritoriālajiem ūdeņiem nav pieejami dati par putnu sugu izplatību. Iespējama neliela ietekme uz putnu sugu koncentrācijas vietām apzināta vienīgi vistālāk uz ziemeļiem novietotajā vēja enerģijas potenciālajā ieguves laukumā iepretim Jūrkalnei. Iespējamu nelielu līdz mērenu negatīvu ietekmi uz putnu un zivju sugām varētu radīt arī paredzētie kuģošanas koridori, tomēr nav identificētas teritorijas, kur kuģošana varētu radīt būtisku negatīvu ietekmi uz dabas vērtībām.

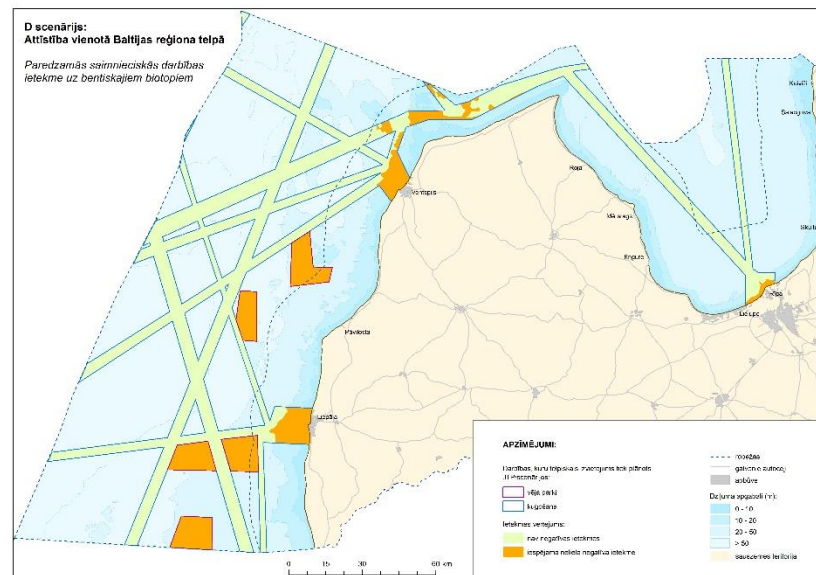
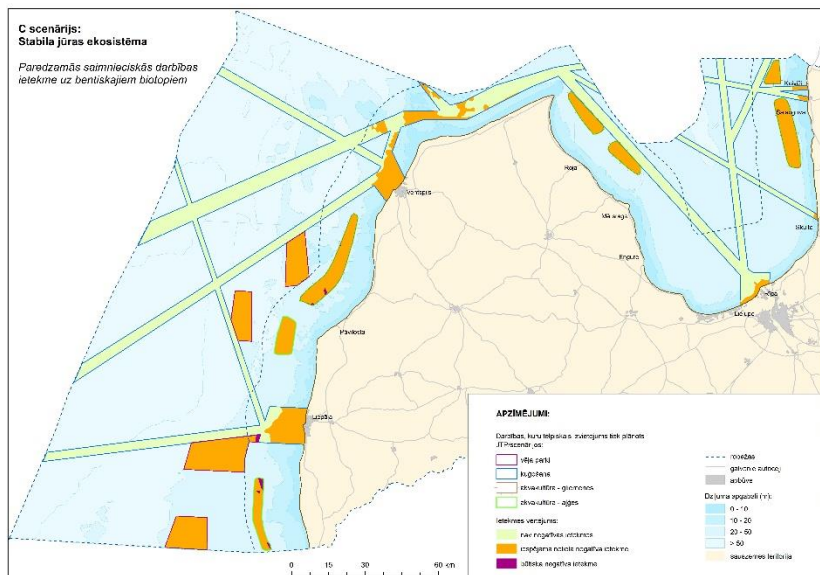
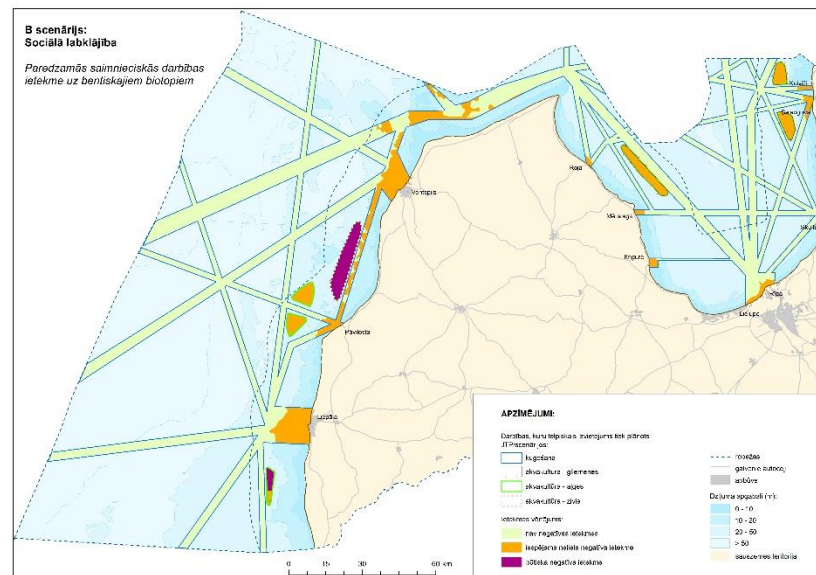
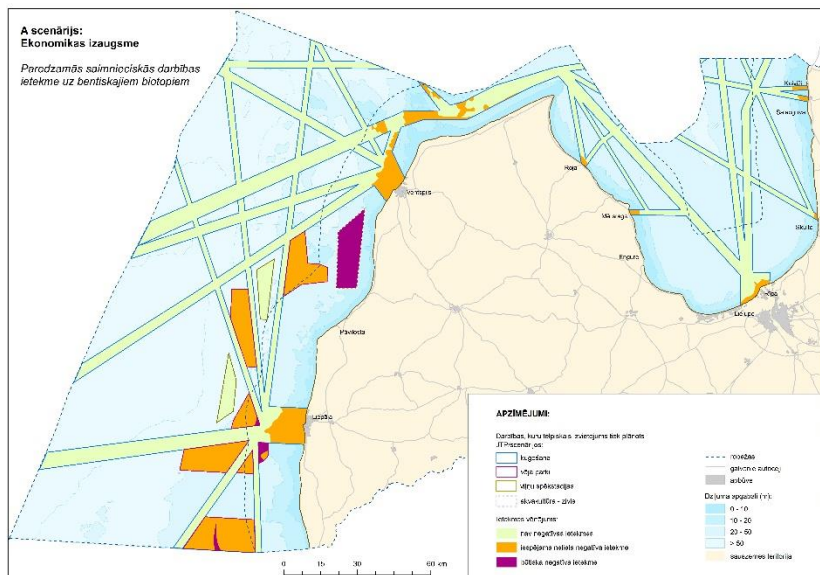
B scenārija negatīvās ietekmes galvenokārt ir saistītas ar piedāvātajiem akvakultūras laukumiem – būtiska negatīva ietekme uz bentiskajiem biotopiem sagaidāma zivju un aļģu akvakultūras laukumos starp Pāvilostu un Ventspili, kā arī uz dienvidiem no Liepājas, savukārt putnu koncentrācijas vietas varētu būt būtiski apdraudētas aļģu un gliemeņu akvakultūras laukumā starp Roju un Mērsragu. Pārējie aļģu un gliemeņu akvakultūras laukumi varētu radīt iespējams negatīvu ietekmi uz bentiskajiem biotopiem visā piekrastē, kā arī putnu koncentrācijas vietām Rīga līcī. Tāpat kā A scenārija gadījumā kuģošanai paredzētie koridori var radīt iespējams nelielu līdz mērenu negatīvu ietekmi uz putnu un zivju sugām.

C scenārija gadījumā būtiskas negatīvas ietekmes tikpat kā nav konstatētas, izņemot ļoti nelielas platības akvakultūras laukumos un vienā no vēja enerģijas ieguves laukumiem Kurzemes rietumu piekrastē. Tomēr iespējama neliela negatīva ietekme uz bentiskajiem biotopiem ir visos akvakultūras un vēja enerģijas ieguves laukumos, putnu koncentrācijas vietas varētu būt apdraudētas akvakultūras laukumos Rīgas līča austrumu piekrastē, kā arī uz kuģošanas ceļiem Irbes šaurumā (kā jau norādīts iepriekš, trūkst datu par putnu izplatību iespējamajās vēja parku teritorijās ārpus teritoriālajiem ūdeņiem). Neliels apdraudējums zivju populācijām iespējams gan vēja enerģijas ieguves laukumos, gan arī uz kuģu ceļiem.

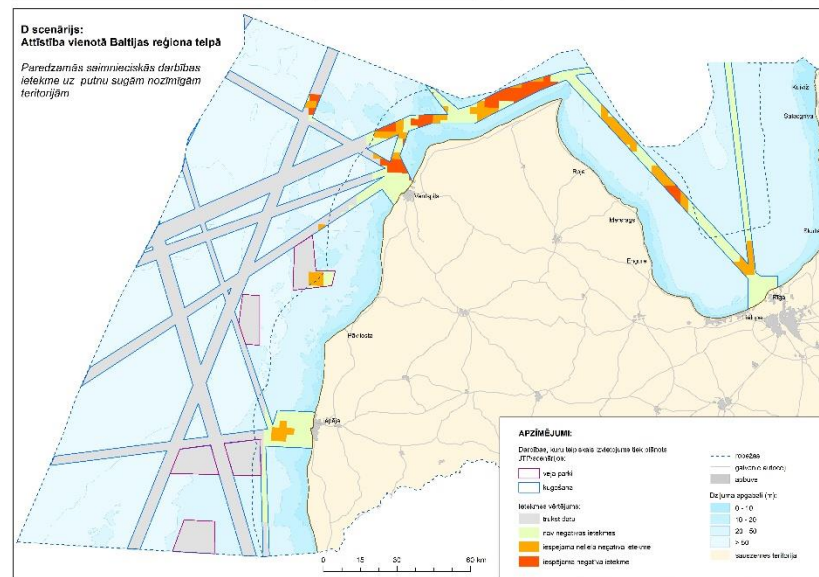
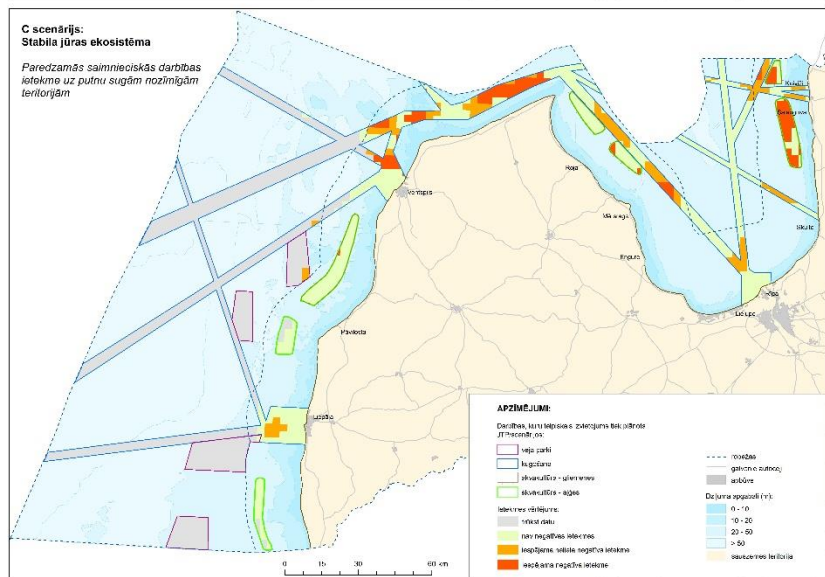
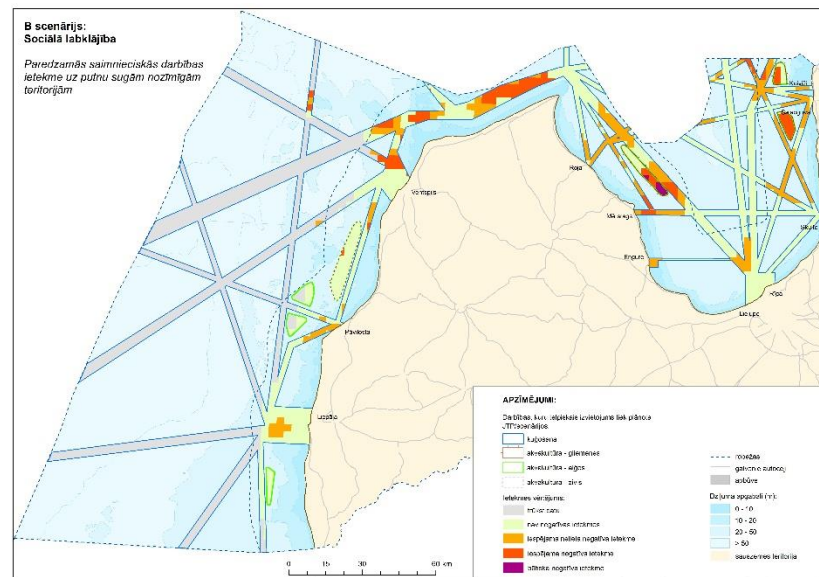
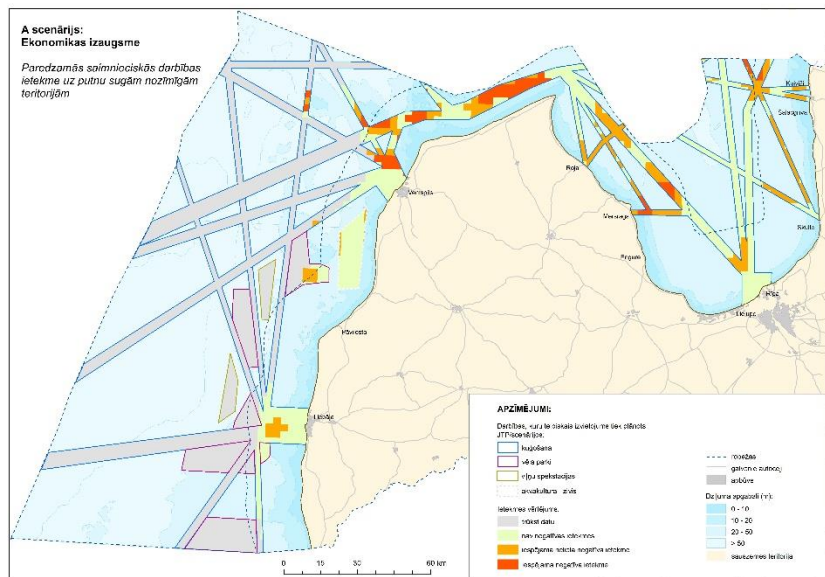
D scenārijs neparedz akvakultūras attīstības iespējas, un arī citi scenārijā paredzētie lietojumveidi nerada būtisku apdraudējumu apzinātajām dabas vērtībām. Tomēr iespējama neliela negatīva ietekme uz bentiskajiem biotopiem, kā arī vietām uz putnu un zivju sugām sagaidāma visos vēja enerģijas ieguves laukumos. Tāpat kā pārējos scenārijos, kuģošana varētu radīt nelielu vai mērenu ietekmi uz zivju sugām, kā arī uz putniem Irbes šaurumā.

Scenārijos paredzētie lietojumveidi, izņemot kuģošanu, lielākoties nepārklājās ar teritorijām, kurās nodrošina lielāku skaitu ar bentiskajiem biotopiem saistīto ekosistēmu pakalpojumu (sk. 6.2.2.d attēlu). Savukārt kuģošana nerada būtisku apdraudējumu bentiskajiem biotopiem un līdz ar to arī to sniegtajiem ekosistēmu pakalpojumiem. Tomēr iespējams negatīvu ietekmi uz bentisko biotopu nodrošinātajiem ekosistēmu pakalpojumiem varētu radīt Rīgas līcī A, B un C scenārijos paredzētie akvakultūras laukumi.

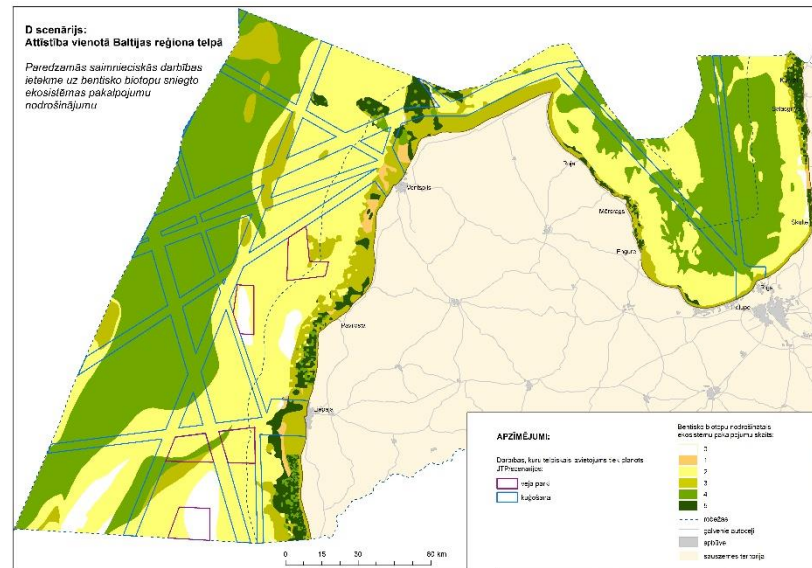
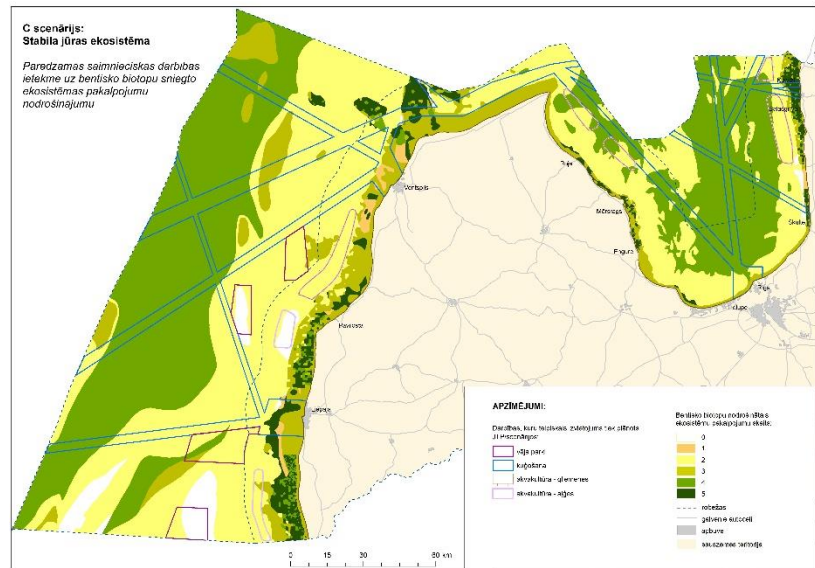
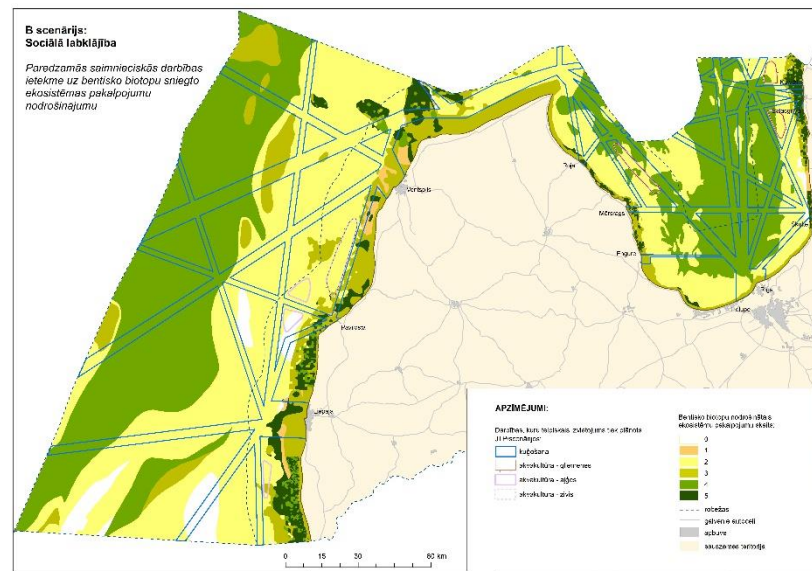
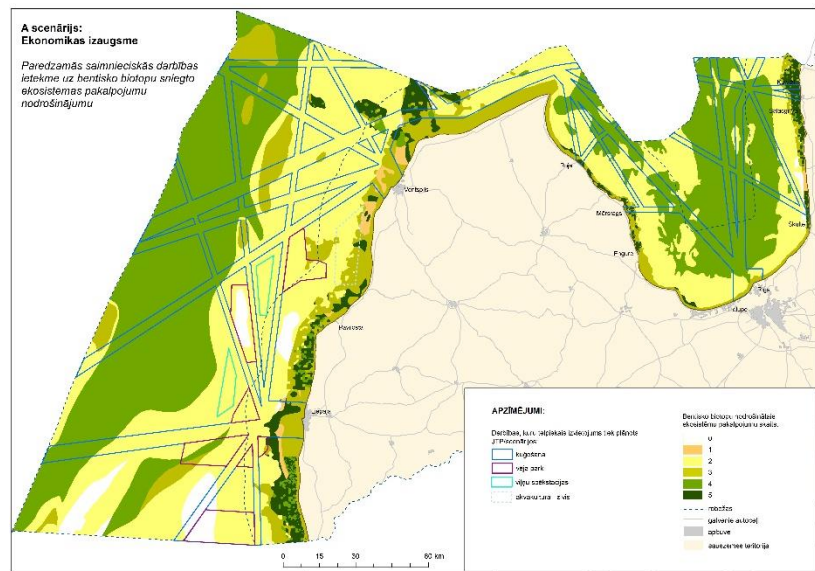
6.2.2.a attēls. Scenārijos paredzamās saimnieciskās darbības ietekme uz bentiskajiem biotopiem novērtējums

6.2.2.c attēls. Scenārijos paredzamās saimnieciskās darbības ietekmes uz putniem novērtējums

6.2.2.d attēls. Scenārijos paredzamās saimnieciskās darbības ietekmes uz ekosistēmu pakalpojumiem novērtējums

7. Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts

Balstoties uz scenāriju novērtējuma rezultātiem, ievērojot jūras telpas attīstības vadlīnijas, kā arī konsultējoties ar nozaru pārstāvjiem, tika izstrādāti dažādām ieinteresētajām pusēm pieņemamākie jūras atļautās izmantošanas risinājumi, kuri integrē alternatīvos scenārijus, pēc iespējas novēršot negatīvās ietekmes un veicinot sabalansētu jūras telpas attīstību.

Jūras atļautās izmantošanas risinājumu noteikšanas stratēģiskā pieeja ir vērsta uz to, lai nodrošinātu JTP ilgtermiņa redzējuma un izvirzīto prioritāšu pastāvēšanu. (Sk. Vides pārskata 2.nodaļu). Viena no sešām prioritātēm ir “veselīga jūras vide un stabila ekosistēma”, kā arī viens no mērķiem ir “Saglabāta jūras ekosistēma un tās spēja atjaunoties, nodrošinot bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un novēršot pārmērīgu saimnieciskās darbības radīto slodzi”. Tāpēc izvēloties telpisko risinājumus tika vērtēti vai tie nebūs pretrunā ar stratēģiskiem uzstādījumiem.

Stratēģiskā daļa ietver arī jūras telpas attīstības vadlīnijas, kas ietver **galvenos nosacījumus** jūras plānošanā, starptautiski, kā arī vadlīnijas stratēģiskajā daļā izvirzīto prioritāšu, mērķu un uzdevumu integrēšanai jūras telpiskās plānošanas procesā. Viens no galvenajiem nosacījumiem ir, ka jūras telpas izmantošana jāorganizē atbilstoši dabas apstākļiem, nodrošinot vides stāvokļa un ekoloģisko parametru saglabāšanu un ekosistēmas spēju pielāgoties izmaiņām, kā arī radot labvēlīgus apstākļus vides stāvokļa un jūras resursu kvalitātes uzlabošanai. Šis nosacījums ir ticis ievērots, ņemot vērā esošās zināšanas par jūras vidi, tām ekosistēmām un to nestspēju.

Jūras atļautā izmantošanas risinājumu sagatavošanā tika izstrādāti jūras atļautās izmantošanas noteikšanas kritēriji. Šie kritēriji ir iekļauti JTP sadaļā “Atļautās izmantošanas pamatojums un apraksts”. Tā kā JTP ir veidots, balstoties uz ekosistēmas pieeju, tad gandrīz visi izvirzītie kritēriji tiešā vai netiešā skar arī vides intereses. Kritēriji ir iedalīti **divas kategorijās**:

- 1) **Izmantošanu izslēdzošie kritēriji** – ietver obligātos nosacījumus, kas jāņem vērā izvēloties teritoriju kādam noteiktam izmantošanas veidam.
 - Plānoto izmantošanas veidu atbilstība normatīvajam regulējumam: šeit tiek vērtēts vai konkrētais jūras izmantošanas veids nav pretrunā ar vides vai dabas aizsardzības likumdošanu. Piemēram, darbības nav aizliegtas vai ierobežotas aizsargājamās jūras teritorijās, kā to nosaka attiecīgie MK noteikumi.
 - Saimniecisko darbību ierobežojoši faktori:
 - resursu pieejamība (zivju resursi, vēja/viļņu enerģija, ogļūdeņraži, u.c.) – šis kritērijs drīzāk nosaka, kurās vietās nav iespējams veikt konkrētās darbības, jo nav atbilstošas kvalitātes vai kvantitātes nepieciešamie resursi.
 - Īpaši jutīgu vai ekoloģiski vērtīgu teritoriju saglabāšana – šis kritērijs īpaši tiek ievērots attiecībā uz vērtīgo biotopu, nārsta vietu saglabāšanu, nepieļaujot mehānisku iznīcināšanu vai būtisku traucēšanu.
- 2) **Izmantošanas saskaņošanas kritēriji** – nosacījumi, kas jāņem vērā, lai nodrošinātu ekosistēmu pieejas īstenošanu jūras telpiskās plānošanas procesā, kā jūras telpas un resursu ilgspējīgu un sabalansētu izmantošanu:
 - Ekosistēmas integritātes saglabāšana, nodrošinot funkcionāli saistītu teritoriju nepārtrauktību un respektējot Baltijas jūru kā vienotu/ funkcionāli saistītu ekosistēmu:
 - pēc iespējas jānovērš zemūdens dzīvotņu fragmentāciju;

- jānodrošina sugu daudzveidības un to izplatībai nozīmīgu teritoriju saglabāšanu, ņemot vērā sugu dzīves ciklu un dažādas attīstības stadijas;
 - jā saglabā „zilos koridorus” sugu migrācijas nodrošināšanai;
- Racionāla jūras telpas izmantošana un starpnozaru konfliktu mazināšana – kritērijs ir būtisks, lai mēs pēc iespējas vairāk atstātu neietekmētu telpu, kas varētu būt nepieciešama nākotnes attīstības vajadzībām.

8. Teritorijas, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt vide stāvokli

Jūras atļautās izmantošanas risinājumu telpiskai novērtēšanai tika izmantota līdzīga pieeja, kā vērtējot četrus alternatīvos scenārijus (sk. Vides pārskata 6.nodaļu).

Telpiskās ietekmes izvērtējumā tika izmantota scenāriju vērtēšanā pielietotā ietekmju vērtēšanas pieeja un izstrādātā matrica, kas vērtēja lietojumveidu ietekmes uz jūras ekosistēmas komponentēm (zemūdens biotopiem, putniem un galvenajām komerciāli izmantojamām zivju sugām nozīmīgām teritorijām), kā arī ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājumu. Lietojumveidu ietekmes pakāpe uz dabas vērtībām tika novērtēta salīdzinošā skalā (0 - nav negatīvas ietekmes; 1 - iespējama neliela negatīva ietekme; 2 - būtiska negatīva ietekme), balsoties uz hidrobioloģijas, ornitoloģijas un ihtioloģijas ekspertu vērtējumu. Novērtējuma rezultāti apspoguļoti ietekmju matricā (skat. 6.2.2. tabulu).

Balstoties uz novērtētajām ietekmēm un izmantojot ArcGIS programmatūru, jūras atļautās izmantošana datu slāni ir pārklāti ar attiecīgiem dabas vērtību izplatības datu slāņiem un novērtētas tās teritorijas, kur plānotās darbības varētu radīt iespējamu būtisku negatīvu ietekmi uz jūras ekosistēmas dabas vērtībām.

Ietekme uz bentiskiem biotopiem

Jebkurš jūras izmantošanas veids, kas saistīts ar gruntis vai nogulumu mehānisku ietekmēšanu vai iznīcināšanu atstāj ietekmi uz bentiskiem biotopiem (sk. 8.1.a attēlu). To var izraisīt bagarēšanas darbi, veidojot jaunus kuģu ceļus, kā arī izgāžot izraktās smiltis jūrā. Arī jebkādi celtniecības darbi jūrā, piemēram, vēja parku ierīkošana, dabisko izrakteņu ieguve, var tiešā veidā iznīcināt dzīvotnes. Tāpat krastā izveidotās hidrotehniskās būves (piemēram, viļņlauži, moli un laivu vai kuģu piestātnes) var ietekmēt sanešu materiāla plūsmu, kas savukārt var izraisīt smilšu akumulēšanos un rifu aprakšanu. Tomēr visbūtiskākā ietekme ir saistīta ar zvejas grunts traģu izmantošanu, kuru rezultātā tiek iznīcināti vai stipri bojāta zemūdens ekosistēma. JTP paredz rezervēt grunts tralēšanai piemērotās vietas, kuras līdz šim intensīvi tiek izmantotas šim zvejas veidam, nodrošinot lielāko daļu mencu un plekšu nozveju.

No vienas puses, makroaļģu audzēšana akvakultūras fermās var pozitīvi ietekmēt ūdeņu ekosistēmas barības ķēdes un bioloģisko daudzveidību fermu apkārtnē. Pieaugot pirmproducentu biomasai, pieaug barības daudzums primārajiem konsumentiem, kā arī substrāts epifītiskajiem organismiem. Mākslīgās makrofītaļģu audzes veido mikrovidi dažādiem ūdens bezmugurkaulniekiem un zivīm, veicinot bioloģiskās daudzveidības pieaugumu. Pieaugot ūdens bezmugurkaulnieku un zivju daudzumam, pozitīvi tiks ietekmētas arī piekrastes putnu populācijas, kas ar tiem barojas.

Taču vienlaikus ar pozitīvajiem aspektiem tiek novēroti arī negatīvie. Veidojot makroaļģu fermas, visbūtiskākā ietekme uz vidi var būt novērojama tieši zem šīm fermām. Stiprās vētrās un viļņos aļģu fragmenti var tikt norauti un uzkrāties uz grunts zem fermas. Intensīvas kultivēšanas vietās zem fermas var tikt novērojams skābekļa deficīts sedimentos, kā arī reģenerācijas procesos var izdalīties slāpeklis un fosfors, kas negatīvi ietekmē bentiskās sabiedrības.

JTP plānoto aļģu un gliemeņu fermu izvietojums Rīgas līcī un Baltijas jūrā ir plānots teritorijās, kas raksturojas ar afotiskās zonas bentiskiem biotopiem, tāpēc iespējamā ietekme uz bentiskiem biotopiem ir vērtējama kā neliela.

JTP paredz iespēju veidot integrētu zivju, gliemeņu un aļģu akvakultūras fermu, jo Baltijas jūras atklātajā daļā sājuma un temperatūras režīms zivju akvakultūrai ir piemērotāks. Tomēr tradicionālā audzēšana var

būtiski ietekmēt apkārtējo vidi, palielinot jūras eitrofikācijas slogu. Eitrofikācija ļoti negatīvi iespaido jūras dzīvotnes. Savairojas pavedienaļģes, kas ap daudzgadīgajām jūraszālēm veido biezu klājienu, kā arī ūdenī daudzkārt palielinās mikroskopisko aļģu biomasa, tādējādi aizturot saules gaismu. Tā rezultātā samazinās platības, kas piemērotas parastās jūraszāles, pūšļu fuka un sārtaļģes izplatībai. Piemēram, kādreiz pūšļu fuks bija sastopams līdz pat 8 m dziļumam, taču tagad tā izplatība robežojas ar 5 m atzīmi.

Ietekme uz jūras putniem

Diemžēl lai novērtētu jūras atļautās izmantošanas risinājumu ietekmi trūkst pilnīgas informācijas par putniem nozīmīgām teritorijām, it īpaši Baltijas jūras Latvijas EEZ teritorijā. Tāpēc ietekmes novērtējumu nevar veikt par visiem Latvijas EEZ un teritoriālajiem ūdeņiem (sk. 8.1.b att.).

Putnu klātbūtne teritorijā un ziemošanas un apstājas vietu ilgtspējība iespējams, pateicoties pietiekamai barības bāzei. Visi aizsardzības pasākumi, kas nodrošina zemūdens biotopu un zivju resursu saglabāšanos, sekmē arī putnu sugu daudzveidību un skaita stabilitāti. Tāpat nepieciešams nodrošināt šo resursu pieejamību un mazināt apstākļus, kas to izmantošanas laikā rada īpatņu fizioloģiskā stāvokļa pasliktināšanos vai pat nāvi.

Vēja parka būvniecība un funkcionēšana to iecienītā barošanās rajonā vai migrācijā novestu pie biotopa zuduma un ilgtermiņā pie populācijas stāvokļa pasliktināšanās. Ūdensputni migrāciju laikā parasti izvairās no vēju parkiem, tāpēc to ietekme notiek galvenokārt kā biotopa zudums. Sīkie zvirbuļveidīgie putni un plēsīgie putni, kas nespēj strauji mainīt virzienu (zeltgalvītis lido, kurp vējš viņu nes), var iet bojā tiešā sadursmē ar vējdzirnāvām. JTP paredz izveidot vienu jūras vēja parku teritoriju ārpus teritoriāliem ūdeņiem, taču par šo teritoriju trūkst datu, tāpēc nevar veikt ietekmes uz vidi novērtējumi.

Ūdensputniem tiešu nāvi var izraisīt naftas produktu noplūdes no kuģu ceļiem (arī nelielas) un oļūdeņražu ieguves rajonu izpētes vietām. Jo vairāk sava laika kāda suga pavada peldot un nirstot (gārgales, pīles, alki), jo šī nelaime bīstamāka (Williams et al 1994¹¹, Oil Vulnerability Index).

Putnu nāve zvejas ierīcēs ir atzīta un nopietna problēma visā pasaulē. Baltijas jūrā visnopietnākā problēma ir žaunu tīkli. (Žydelis et al 2009¹², Žydelis et al 2013¹³). Arī Latvijas ūdeņos zivjēdāju sugu (gārgales, melnie alki, dūkuri) un arī daļai bentosēdāju (kākaulis, tumšā pīle) galvenās uzturēšanās vietas pārklājas ar zivju nārsta un piekrastes zvejas rajoniem. Novērojama putnu bojāeja zvejas ierīcēs – īpaši martā-aprīlī, kad putnu skaits pieaug un īpaši žaunu tīklos ar vidēju un lielu acs izmēru. Visbiežāk iet bojā gārgales un kākaulji. Nepieciešams domāt par zvejas rīku selektivitātes uzlabošanu (Martin, Crawford 2015¹⁴), lai izvairītos no augstas mirstības brīžos, kas ledus apstākļi un migrācijas gaita veicina augstākas putnu biežības zvejas rajonos.

¹¹ Williams, J.M., Tasker, M.L., Carter, I.C. & Webb, A. (1994) A method of assessing seabird vulnerability to surface pollutants. *Ibis*, 137, S147–S152.

¹² Zydelis, R., Bellebaum, J., Osterblom, H., Vetemaa, M., Schirmeister, B., Stipniece, A., Dagys, M., van Eerden, M., Garthe, S., 2009. Bycatch in gillnet fisheries – an overlooked threat to waterbird populations. *Biological Conservation*. 142, 1269–1281

¹³ Zydelis, R., Small, C., French, G., 2013. The incidental catch of seabirds in gillnet fisheries: a global review. *Biological Conservation* 162, 76–88

¹⁴ Martin R.G, Crawford R. 2015. Reducing bycatch in gillnets: a sensory ecology perspective. *Global Ecology and Conservation* 3: 28-50

Pat vislabākie barības resursi var palikt neizmantoti un putni izsalkuši, ja cilvēku darbība rada traucējumu. Katra reize, kad putni spiesti pamest barošanās vietu, ir enerģijas zudums. Putni dažādi reaģē uz kuģu lielumu, ātrumu un parādīšanās biežumu, atkarībā no sugas un prasībām pēc enerģijas. Arī cilvēka aktivitātes var atšķirties ietekmes intensitātes ziņā, piemēram, atpūtas aktivitātes:

- saistītas ar ātru kustību un lielu troksni (motorlaivas, ūdens slēpošana),
- klusi, kustīgi objekti (burāšana, vindsērfings, airu laivas, kanoe)
- maz kustību un trokšņa (nirēji, peldētāji)
- aktivitātes krastā (makšķernieki, mednieki, putnu vērotāji u.c. tūristi) (Mathews 1982¹⁵).

Novērots, ka regulāra vidējas intensitātes laivu kustība putnus uztrauc mazāk nekā reti braucieni vai ļoti intensīva kustība un nelielas ātras laivas putni pacieš sliktāk nekā lielāku kuģu, (t.sk. zvejas) regulāru kustību ierastos maršrutos. dažādas putnu sugas izrāda dažādu iecietības līmeni. Melnā pīle pamet barošanās vietu pat 2 km attālumā no kuģa vai lidmašīnas (Kaiser 2006¹⁶), nākamās nervozākās ir gārgales, alki novērtēti kā vidēji bailīgi, bet dažādas kaijas vislabāk pacieš cilvēka klātbūtni (Garthe, Húppop 2004¹⁷). Gārgales ir ļoti tramīgas un jutīgas pret dažādiem vertikāliem elementiem.

Ietekme uz komerciāli nozīmīgo zivju sugām nozīmīgām teritorijām

Baltijas jūras atklātās daļas zveja balstās uz četrām zivju sugu - brētliņas, reņģes, mencas un plekstes – nozvejām. Savukārt, piekrastes zvejā izteikti dominē reņģu nozvejas, kas veido lielāko daļu no piekrastes kopējās nozvejas. Lielākas reņģu nozvejas piekrastē tiek realizētas Rīgas jūras līcī.

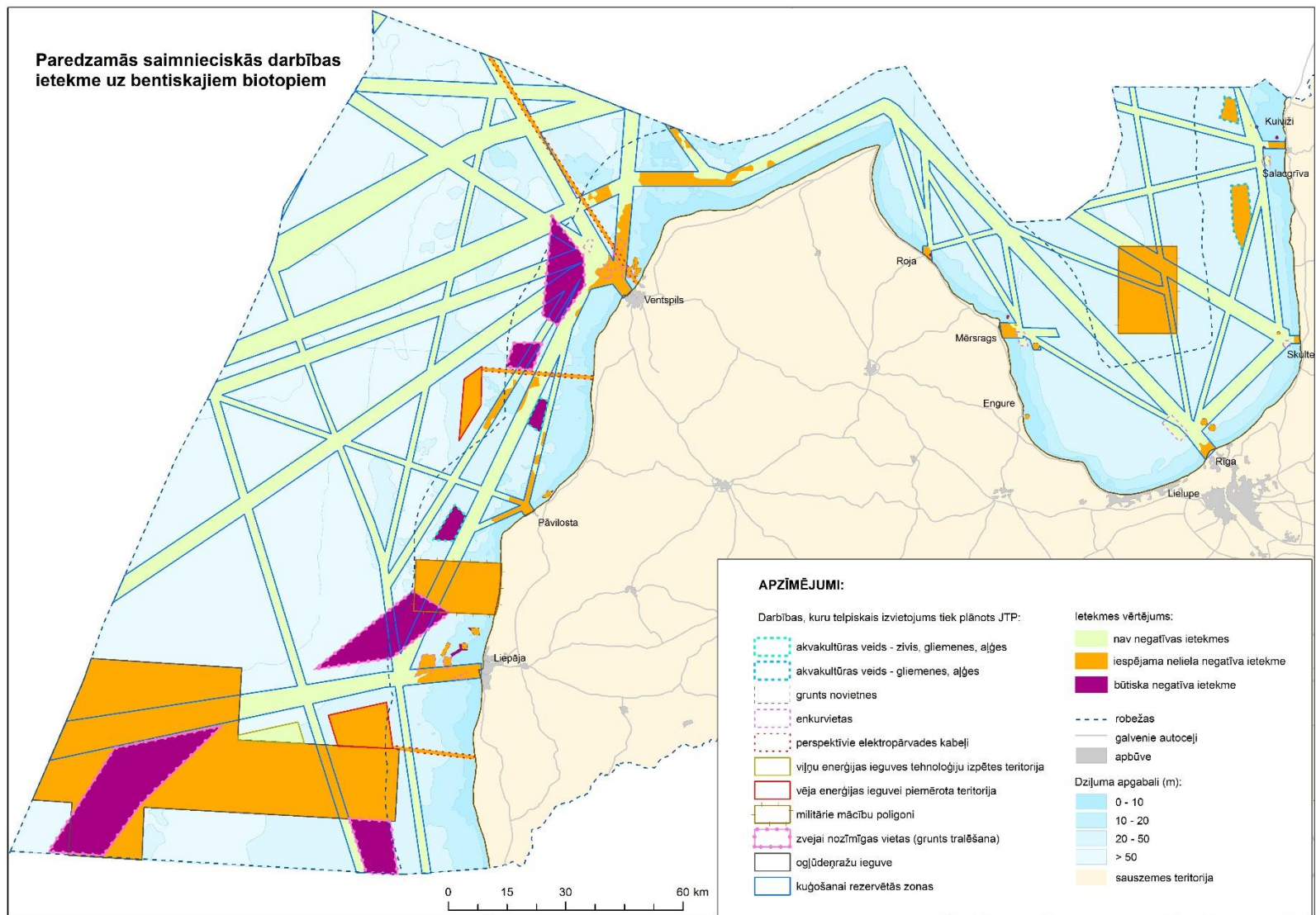
Jūras atļautās izmantošanas risinājumu ietekmju uz zivju sugu vērtēšanā ir ņemtas vērā katras no komerciāli nozīmīgo zivju sugu nozveju telpiskais sadalījums attiecībā pret jūras izmantošanas veidu iespējamām būtiskām ietekmēm (sk. 8.1.c att.).

Tralēšana, kas ir viena no zvejniecības metodēm, ne tikai dod iespēju zvejot bentiskās zivis (mencas un plekstes), bet ir arī noskaidrots, ka grunts traļi atstāj būtisku ietekmi uz jūras dibena struktūru un tās iemītniekus - vēžveidīgos, moluskus un citus organismus, kas minētajām zivju sugām ir svarīgs barības avots. Pārējiem lietošanas veidiem ir iespējama negatīva ietekme uz zivju resursiem

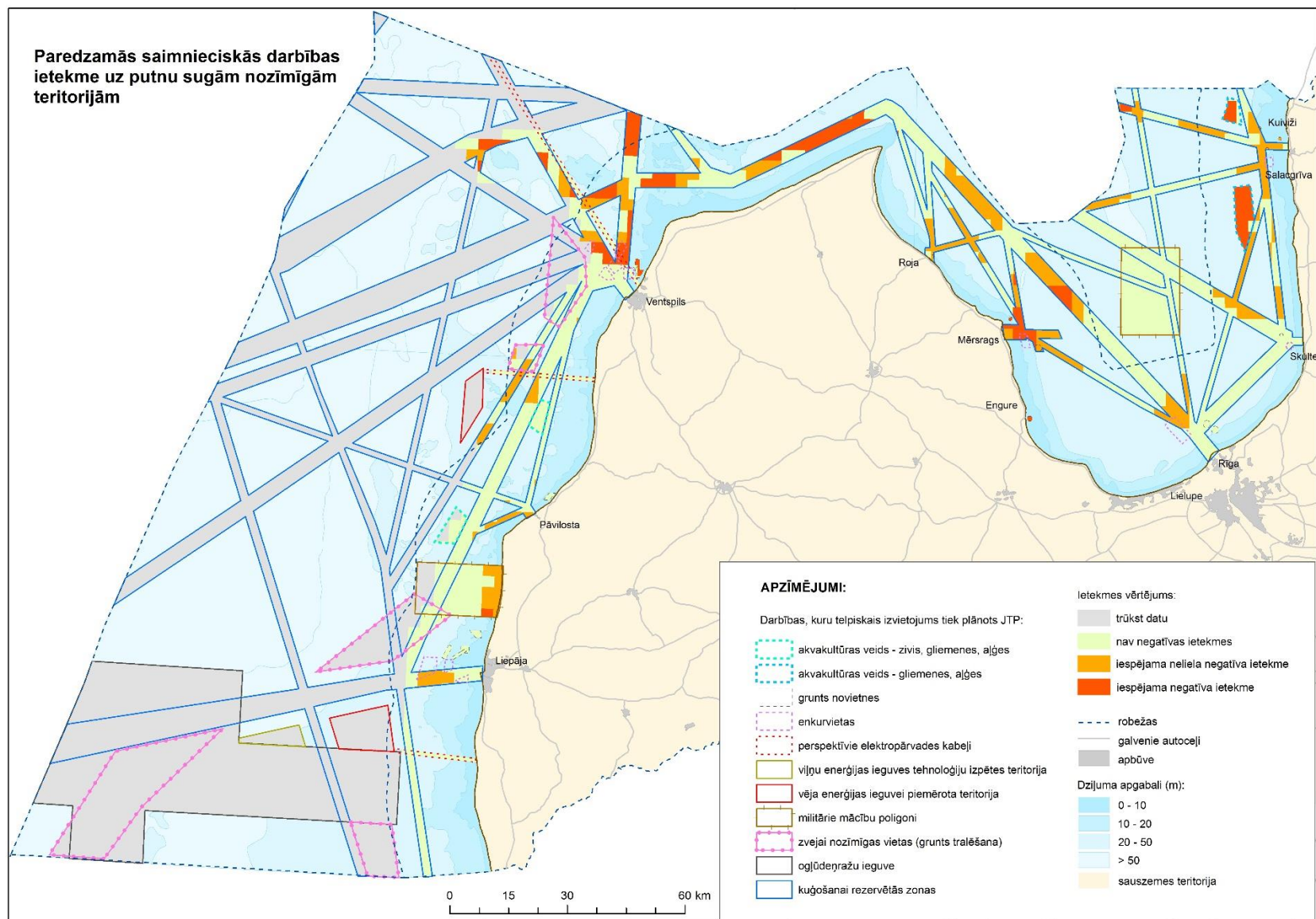
¹⁵ Mathews M.V.T. 1982. The control of recreational disturbance. In: D.A.Scott (ed.) Managing wetlands and their birds, a manual of wetland and waterfowl management. Proc.3rd techn. meeting on Western Palearctic Migratory Bird Management, pp.325-330.

¹⁶ Kaiser M., Galanidi M., Showler D. A., Elliott A. J., Caldow R. W. G., Rees E.I.S., Stillman R. A., Sutherland W.J. 2006. Distribution and behaviour of Common Scoter *Melanitta nigra* relative to prey resources and environmental parameters. Ibis 148: 110-128.

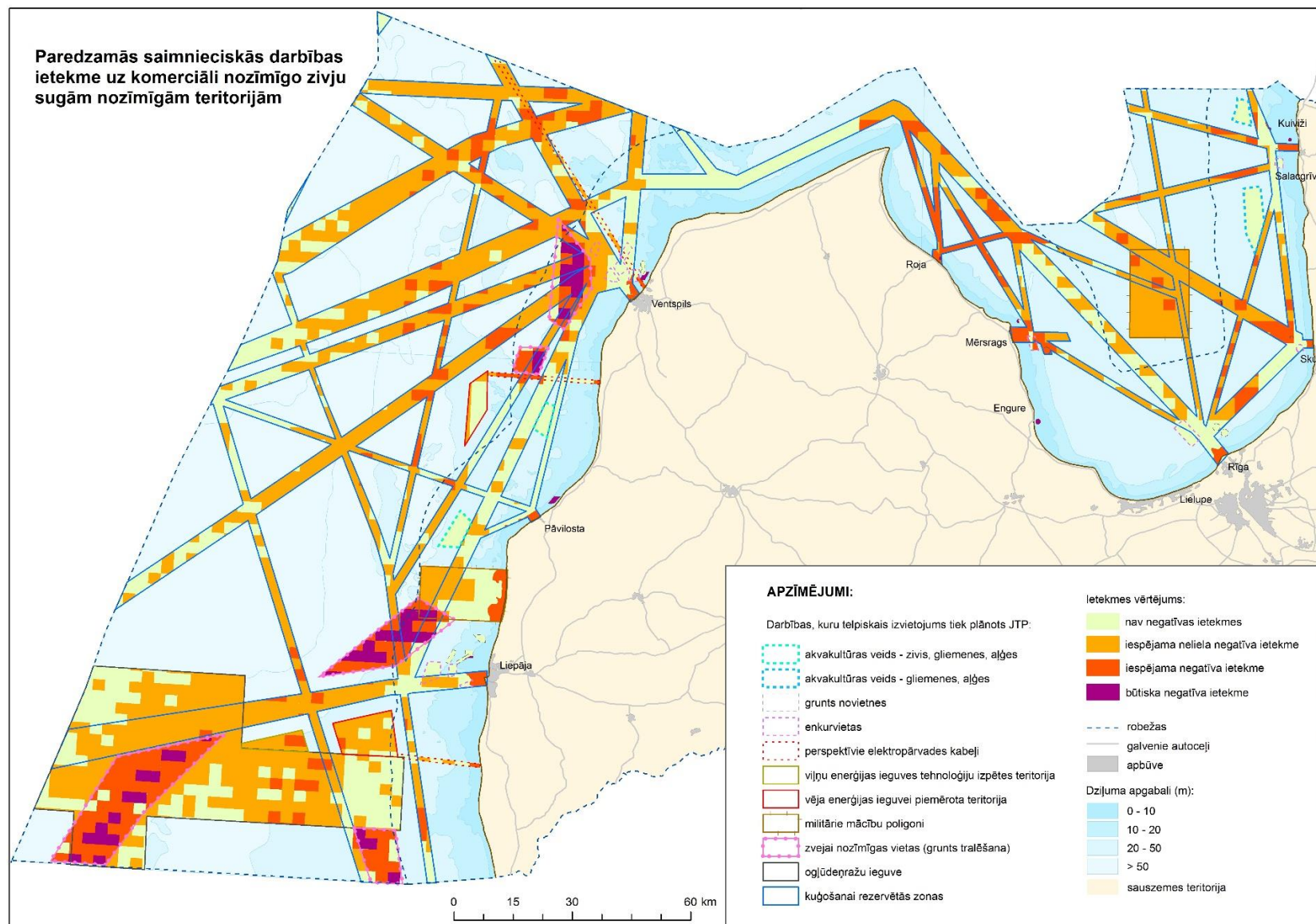
¹⁷ Garthe S., Húppop O. 2004 Scaling possible adverse effects of marine wind farms on seabirds: developing and applying a vulnerability index. Journal of Applied Ecology 41: 724-734.

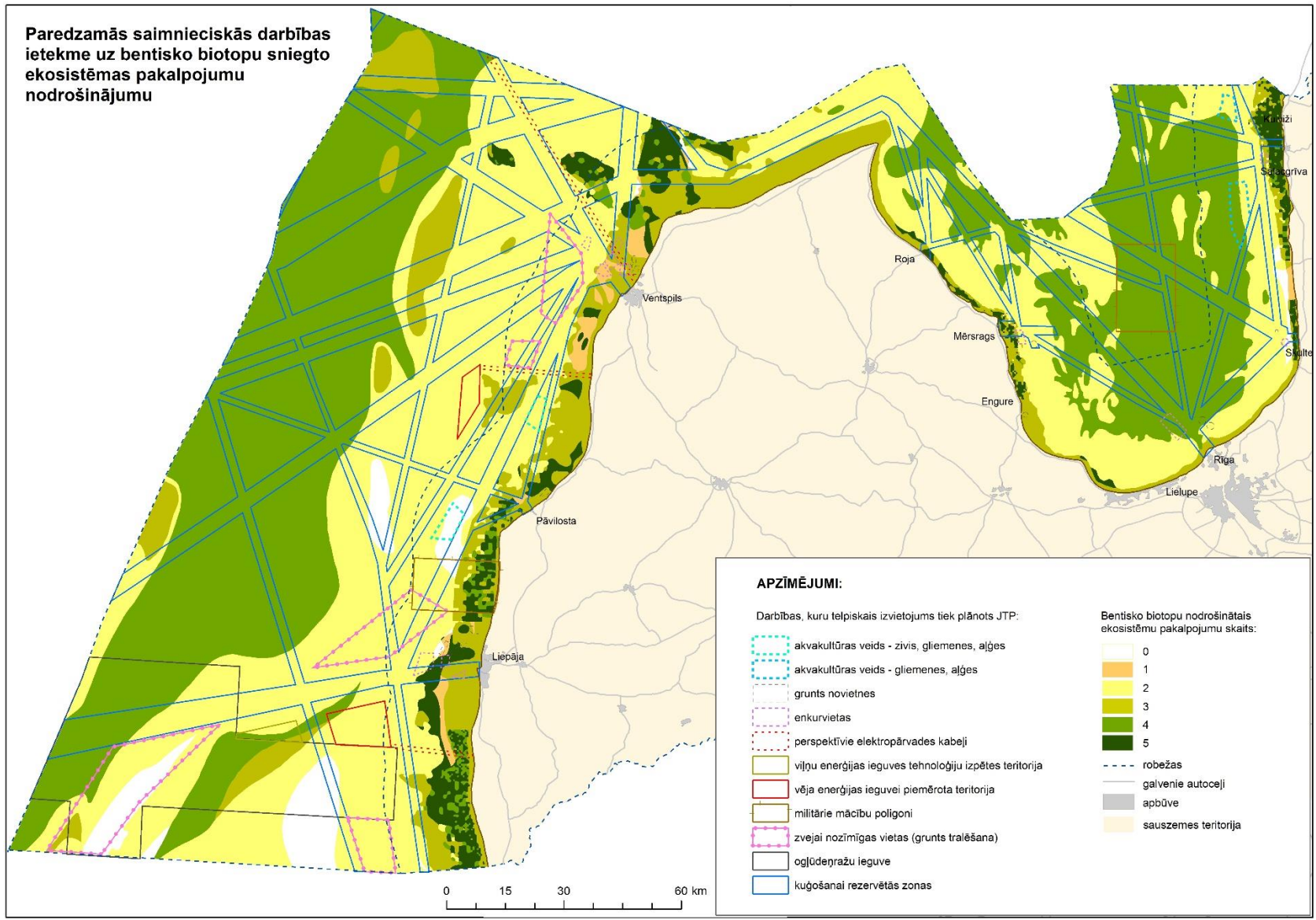
8.1.a attēls. Atļautās izmantošanas risinājumu ietekmes uz bentiskajiem biotopiem novērtējums

8.1.b attēls. Atļautās izmantošanas risinājumu ietekmes uz putniem

8.1.c attēls. Atļautās izmantošanas risinājumu ietekmes uz zivju sugām nozīmīgām teritorijām

8.1.d attēls. Atļautās izmantošanas risinājumu ietekmes uz ekosistēmu pakalpojumiem

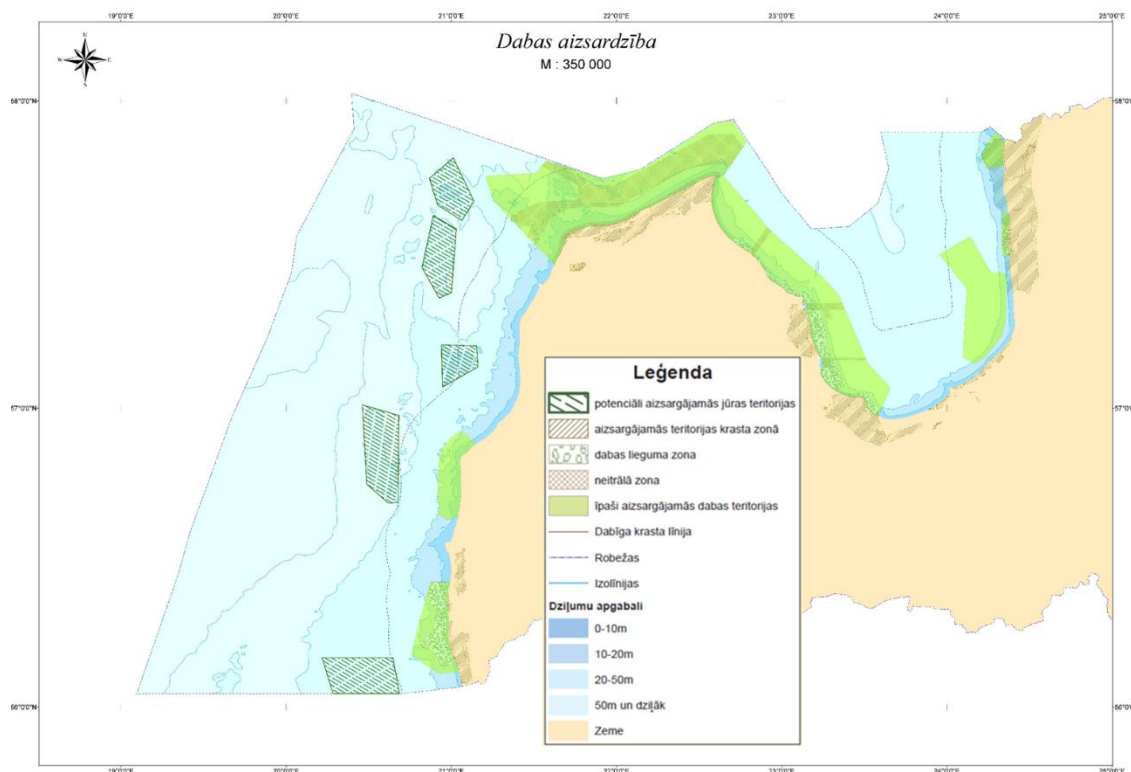
9. Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi

JTP plānošanas procesā, izstrādājot jūras atļautās izmantošanas risinājumus, tika sagatavotas telpas attīstības vadlīnijas (sk. JTP Stratēģisko daļu). Šīs vadlīnijas tika jau ievērotas, izstrādājot piedāvāto jūras atļautās izmantošanas projektu, kā arī tās ir jāievēro turpmākajā jūras telpas izmantošanas plānošanas procesā.

Tomēr galvenie risinājumi, lai novērstu vai samazinātu JTP būtisko ietekmi uz vidi, ir integrēti JTP atļautās izmantošanas aprakstā, kas definē atļautās izmantošanas kategorijas un veidus, kā arī ietverot izmantošanas nosacījumus katrā atļautajā izmantošanas kategorijā un veidā.

Sniegtie nosacījumi jau daļēji izriet no **esošiem normatīviem aktiem**, tomēr JTP atļautās izmantošanas veidu nosacījumi arī ietver priekšlikumus, kurām **vēl nepieciešams regulējums**.

JTP ietver arī izmantošanas veidu - **Potenciālās aizsargājamās jūras teritorijas** (sk. 9.1. attēlu). Tās ir piecas teritorijas Latvijas EEZ, kur nepieciešama izpēte, lai noteiktu atbilstību aizsargājamo teritoriju izveides kritērijiem. Tāpēc JTP ietver priekšlikumu, ka līdz teritoriju izpētei nav pieļaujamas darbības, kas potenciāli varētu apdraudēt aizsargājamās zemūdens biotopus un sugas (t.sk. vēja parki, viļņu enerģijas ieguves stacijas, ogļūdeņražu ieguves platformas, akvakultūras laukumi, zveja ar grunts trali).

9.1.d. Dabas izpētes teritorijas, lai noteiktu atbilstību aizsargājamo teritoriju izveides kritērijiem

JTP ietver arī izmantošanas veidu raksturojumu un nosacījumus, kas ir jāievēro arī attiecībā uz ietekmi uz vidi, plānojot darbības atļautās izmantošanas teritorijās. Viens no būtiskiem normatīviem aktiem, kura īstenošana var ietekmēt arī vides stāvokli, ir 2014. gada MK noteikumi Nr. 631 „Latvijas Republikas

iekšējo jūras ūdeņu, teritoriālās jūras un ekskluzīvās ekonomiskās zonas būvju būvnoteikumi” noteiktajai procedūrai. Tas regulē licences laukumu jūrā noteikšanas kārtību; konkursa par tiesībām izmantot licences laukumu jūrā norises kārtību, kā arī būvniecības jūrā kārtību. Atbildīgā ministrija, kas saņēmusi iesniegumu ar ierosinājumu noteikt laukumu jūrā izvērtē, vai iesniegums, tam pievienotā informācija un dokumenti atbilst vides aizsardzības un jūras izmantošanas normatīvo aktu prasībām.

MK noteikumi Nr. 631 arī ietver jau vispārējos vides aizsardzības nosacījumus:

- Būvdarbi organizējami un veicami tā, lai kaitējums videi būtu iespējami mazāks. Vides un dabas resursu aizsardzības, sanitārajās un drošības aizsargjoslās būvdarbi organizējami un veicami, ievērojot normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus un prasības. Dabas resursu patēriņam jābūt ekonomiski un sociāli pamatotam.
- Veicot būves atjaunošanu, pārbūvēšanu vai nojaukšanu, ja iespējams, veic būvniecībā radušos atkritumu pārstrādi un reģenerāciju. Visus būvniecībā radītos atkritumus apsaimnieko atbilstoši normatīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā.

Otrais no JTP stratēģiskiem mērķiem ir saglabāta jūras ekosistēma un tās spēja atjaunoties, nodrošinot bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un novēršot pārmērīgu saimnieciskās darbības radīto slodzi. Mērķis paredz vairākus uzdevumus. Viens no tiem ir saistīts ar projektu ietekmes uz vidi novērtējumu. Ņemot vērā salīdzinoši nepilnīgo informāciju un zināšanas par jūras vides ekosistēmām, tad JTP iesaka izstrādāt metodiku dažādu jūras telpas izmantošanas veidu telpiskās kumulatīvās ietekmes novērtēšanai un nodrošināt metodikas ievērošanu IVN procesā. Tas sekmēs daudzpusīgāku dažādu ietekmes faktoru izvērtēšanu, lai precīzāk analizēt gan slodzes, gan vides stāvokli. Arī pārējie otrā mērķa uzdevumi ir saistīti ar informāciju par jūras vides resursiem, stāvokli un informācijas apmaiņu. Informācija sniegs jaunas un papildus zināšanas, lai varētu veikt adaptīvo JTP, kas ir viens no starptautiski atzītiem jūras plānošanas principiem.

10. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums

Plānojuma jūras telpas izmantošanas pārrobežu konteksts izvērtēts saistībā ar esošo un plānoto jūras telpas izmantošanu kaimiņvalstīs, kā arī attīstības perspektīvām Baltijas jūras reģionā. Vērtējums sagatavots sadarbībā ar Lietuvas un Igaunijas jūras telpiskās plānošanas ekspertiem.

Pārrobežu konteksts saistībā ar jūras telpas izmantošanu kaimiņvalstīs precīzāk vērtēts attiecībā uz Lietuvu un Igauniju, kur jau ir sagatavoti Latvijas robežai piegulošo jūras teritoriju plānojumi:

- Lietuvas Republikas Jūras telpiskais plānojums, kas izstrādāts no 2012. līdz 2013. gadam (izstrādātājs Klaipēdas Universitāte Jūras pētniecības un plānošanas institūts). Plānu apstiprinājis Lietuvas parlaments, 2015. gada 11. jūnijā.
- Igaunijas Republikas Pērnavas rajona Jūras telpiskais plānojums, kura izstrāde uzsākta 2012. gada oktobrī (izstrādātājs Hendrikson&KO). Veiktas pārrobežu konsultācijas ar Latvijas pusi.

Zviedrijas Ūdens un jūras pārvaldības aģentūra (SwAM) ir uzsākusi Baltijas jūras telpiskā plānojuma izstrādi savai teritorijai. 2014.gadā SwAM ir apkopojusi informāciju par jūras izmantošanas veidiem, kā arī 2015.gadā ir sagatavots ziņojums par to, kā tiks veikts SIVN jūras telpiskā plānojuma izstrādes laikā. Taču priekšlikumi Zviedrijas Baltijas jūras JTP būs pieejami 2017. gadā.

Atļautās izmantošanas risinājumi Baltijas jūras reģiona attīstības kontekstā ir izvērtēti, izmantojot kritērijus, kas balstīti uz ES Stratēģijas Baltijas reģionam minētājām prioritārajām jomām jūras ekosistēmas sniegto produktu un pakalpojumu ekonomiskā potenciāla realizēšanai. Piedāvātie kritēriji ir vērsti uz vienotas pieejas veidošanu starp Baltijas jūras reģiona valstīm, veicinot pārrobežu sadarbību iedzīvotāju labklājības celšanai, kas ir atkarīga no ilgtspējīgas vides resursu izmantošanas, kā arī uzsverot reģiona izaugsmei būtiskos ekonomiskos faktoros, drošību un Baltijas jūras ekoloģisko stāvokli.

Piedāvātie kritēriji vienotai Baltijas jūras reģiona attīstībai ietver:

- Ekoloģisko balansu, ko nodrošina aizsargājamo teritoriju tīkls, “zilo koridoru” saglabāšana sugu migrācijas nodrošināšanai, zivsaimniecības politiku un akvakultūras attīstības iespējas;
- Lietojumveidu nepārtrauktību attiecībā uz kuģu ceļiem un infrastruktūras koridoriem;
- Reģiona atraktivitāti, ko nodrošina jahtu un atpūtas laivu piestātņu un ostu tīkls un burāšanas iespējas gar krastu, atraktīvus tūrisma pakalpojumus un zemūdens kultūras mantojuma apskates iespējas;
- Drošību, kas balstīta uz valsts aizsardzībai atbilstošām militāro apmācību un operāciju iespējām, kā arī atjaunojamo energoresursu nozares attīstības;
- Ekonomisko potenciālu, kas balstīts uz ostu attīstību un ar jūrlietām saistītās uzņēmējdarbības veicināšanu.

Attiecībā uz **pārrobežu vides ietekmēm**, tad jūras atļautās izmantošanas veidi ir vērtēti pēc kritērija vai atvēlētā telpa plānotajām darbībām nodrošina **ekoloģisko balansu**. Izmantojot kritēriju, JTP piedāvātie risinājumi ir novērtēti salīdzinošā skalā (-2: būtiska negatīva ietekme; -1: neliela negatīva ietekme; 0: nav ietekmes; 1: neliela pozitīva ietekme; 2: būtiska pozitīva ietekme).

Secinājums ir, ka piedāvātiem jūras telpas atļautās izmantošanas risinājumiem būs kopumā **būtiska pozitīva ietekme uz ekoloģiskā balansa** nodrošināšanu Baltijas jūrā. JTP paredz, ka tiek uzturēts esošais aizsargājamo jūras teritoriju tīkls, kā arī tiek paredzēta potenciāli nozīmīgu dabas teritoriju izpēte, lai

noteiktu to atbilstību aizsargājamo teritoriju izveides kritērijiem. Jaunu aizsargājamo teritoriju izveide EEZ, nodrošinātu Lietuvas jūras ūdeņu ziemeļdaļā izveidotā ekoloģiskā (zilā) koridora iespējamu tupinājumu Latvijas pusē. JTP paredz, ka zvejas intensitātes regulēšana saglabājas nemainīga, t.i., pieejamo resursu robežās. Aļģu un gliemeņu akvakultūras attīstība var mazināt eitrofikācijas līmeni Baltijas jūrā.

Pārrobežas kontekstā ir atsevišķi vērtēti Latvijas, Lietuvas un Igaunijas JTP piedāvāto jūras atļautās izmantošanas risinājumu saskaņotība attiecībā uz iespējamās ietekmes uz vidi.

Aizsargājamām jūras teritorijām (AJT) un ekosistēmas integritāti.

Latvijas JTP piedāvātie risinājumi	Atļautās izmantošanas risinājumi ietver jau esošas AJT, kā arī izpētes teritorijas jaunu aizsargājamo teritoriju veidošanai Latvijas EEZ, kas ietver arī pārrobežu teritorijas uz robežām ar Igauniju un Lietuvu.
Saskaņotība ar Igaunijas piedāvātajiem telpiskajiem risinājumiem	Irbes šaurumā AJT ir izveidotas gan Latvijas, gan Igaunijas pusē. Abas valstis šīm teritorijām ir noteikušas līdzīgus apsaimniekošanas risinājumus, kas ietver dabas aizsardzību un kuģošanu un nerada konfliktus ar piedāvātajiem jūras atļautās izmantošanas risinājumiem. Blakus AJT "Ainaži – Salacgrīva" (ne mazāk kā 6 km attālumā) Igaunijas pusē ir plānots vēja parks, kura ierīkošanā nepieciešams ņemt vērā iespējamās ietekmes uz aizsargājamās teritorijas dabas vērtībām.
Saskaņotība ar Lietuvas piedāvātajiem telpiskajiem risinājumiem	Lietuvas JTP paredz aizsargājamo teritoriju veidošanu pie Latvijas robežas, tādejādi turpinot uz vides parametriem balstītu "zilā koridora" veidošanu, kas savieno aizsargājamās teritorijas Lietuvas piekrastes zonā un tai piegulošajos ūdeņos. Latvijas pusē paredzētā izpētes teritorija jaunas AJT veidošanai uz robežas ar Lietuvu atbilst šim "zilā koridora" konceptam un sekmē savstarpēji saistītu dabas vērtību nepārtrauktību un aizsardzību arī Latvijas piekrastes ūdeņos.

Vēja enerģijas ieguve un zemūdens kabeļi

Latvijas JTP piedāvātie risinājumi	Atļautās izmantošanas risinājums paredz divas vēja parku ierīkošanai piemērotas teritorijas, kā arī zemūdens kabeļu līnijas savienojumam ar sauszemes elektropārvades tīklu Latvijas piekrastē. Elektropārvades starpsavienojumi ar kaimiņvalstīm paredzēti no Ventspils uz Zviedriju, kā arī no Kolkas uz Sāremā salu Igaunijā. Vēja enerģijas ieguvei izvēlētās teritorijas atrodas ārpus AJT, kā arī putniem un zivju resursiem nozīmīgām teritorijām.
Saskaņotība ar Igaunijas piedāvātajiem telpiskajiem risinājumiem	Tā kā plānotās vēja parku teritorijas atrodas ievērojamā attālumā no Igaunijas, tās nerada apdraudējumu Igaunijas interesēm un negatīvu ietekmi uz vidi. Piedāvātie elektropārvades starpsavienojumi no Kolkas un Ventspils var tikt savienoti ar Igaunijas elektropārvades sistēmu un plānotajiem vēja parkiem Igaunijas jūras ūdeņos, tādejādi pozitīvi ietekmējot Latvijas–Igaunijas elektropārvades tīkla savienotību (enerģētisko drošību un tirgu), kā arī vēja enerģijas ieguves attīstību.
Saskaņotība ar Lietuvas piedāvātajiem telpiskajiem risinājumiem	Plānotās vēja enerģijas ieguves iespējas Latvijas EEZ dienvidu daļā atbilst līdzīgam plānošanas konceptam Lietuvas pusē, tādejādi radot labvēlīgus apstākļus kopīgu projektu īstenošanai šajā jūrlietu ekonomikas jomā. Labus priekšnosacījumus rada arī pieejamie vēja

	<p>resursi un salīdzinoši zemais šīs pierobežas teritorijas noslogojums. Lietuvas pusē ir paredzēts veidot infrastruktūras koridorus, kas ietvertu zemūdens kabeļus un nodrošinātu to savienojumus ar elektropārvades sistēmu sauszemē, kā arī veicinātu vienotu elektropārvades tīkla izveidi vēja elektrostacijām Baltijas jūras dienvidaustrumu daļā. Starpsavienojumu trūkums starp Latvijas un Lietuvas vēja parkiem jūrā padara šo Baltijas jūras vēja enerģijas tīkla segmenta konceptu par nerealizējamu.</p> <p>Vēja parku teritorijas Latvijā ir plānotas ievērojamā attālumā no Lietuvas, tās nerada apdraudējumu Lietuvas jūras ekosistēmām.</p>
--	--

Akvakultūra

Latvijas JTP piedāvātie risinājumi	Atļautās izmantošanas risinājumi iever trīs jūras akvakultūrai piemērotās teritorijas, no kurām divas (aļģu un gliemeņu audzēšanai) atrodas Rīgas līcī Igaunijas jūras ūdeņu tuvumā.
Saskaņotība ar Igaunijas piedāvātajiem telpiskajiem risinājumiem	<p>Igaunijas JTP risinājumi Pērnavas rajonam pieļauj akvakultūras attīstību Rīgas līcī tikai gadījumos, ja tā nerada negatīvu ietekmi vai risku jūras ekosistēmai, zivju populācijām un zivsaimniecībai (piemēram, eitrofikācijas slodzes palielināšanos, invazīvo sugu izplatīšanos). Akvakultūrai jābūt "barības vielu negatīvai vai neitrālai" (tas nozīmē, ka akvakultūrai jāpatērē barības vielas no jūras; vidē novadītajām barības vielām jābūt mazāk nekā uzņemtajām).</p> <p>Ieteikums: Tā kā Rīgas līča ūdens kvalitāte vērtējama kā salīdzinoši slikta, papildu eitrofikācijas riskus pēc iespējas ir jānovērš. Tādēļ šeit pieļaujamas tikai "barības vielu negatīvas vai neitrālas" akvakultūras ražotnes.</p>
Saskaņotība ar Lietuvas piedāvātajiem telpiskajiem risinājumiem	Nav komentāru.

Minerālresuru ieguve

Latvijas JTP piedāvātie risinājumi	Jūras atļautā izmantošana ietver esošos licenču laukumus ogļūdeņražu izpētei un ieguvei.
Saskaņotība ar Igaunijas piedāvātajiem telpiskajiem risinājumiem	Tā kā iespējamās ogļūdeņražu ieguves vietas atrodas ievērojamā attālumā no Igaunijas ūdeņiem, tieša ietekme uz Igaunijas interesēm un vidi nav sagaidāma. Tomēr Igaunija ir ieinteresēta, lai, veicot ogļūdeņražu ieguvi, tiktu nodrošināta iespējamo risku (naftas piesārņojums, avārijas) un ietekmes uz Baltijas jūras ekosistēmu rūpīga pārvaldība un novēršana.
Saskaņotība ar Lietuvas piedāvātajiem telpiskajiem risinājumiem	Licenču laukumi ir izvietoti gar Latvijas un Lietuvas robežu, kur arī ir atrodami abu valstu nozīmīgākie naftas krājumi. Ogļūdeņražu ieguve un ar to saistītās rūpniecības attīstība var būt izdevīga abām pusēm. Enerģijas resursu izmantošanu tam piemērotās vietās atbalsta arī ES drošības politika. Lai arī naftas resursu izmantošanā var radīt konkurenci starp valstīm, tomēr pastāv arī labas sadarbības iespējas

(pētniecība, darba tirgus un rūpniecības attīstība), kas var arī veicināt politisku lēmu pieņemšanu par jūras robežas noteikšanu starp Latviju un Lietuvu.
--

11. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai

JTP īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, VIII nodaļa. Monitoringu veic ar nolūku konstatēt JTP plānojuma īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un lai noteiktu plānojuma grozījumu izstrādāšanas nepieciešamību.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem 740 “Jūras plānojuma izstrādes, ieviešanas un uzraudzības kārtība” 30.punktu, VARAM **vismaz reizi sešos gados** sadarbībā ar Hidroekoloģijas institūtu un Jūras administrāciju sagatavo informatīvo ziņojumu par jūras plānojuma īstenošanu un iesniedz to izskatīšanai Ministru kabinetā. MK noteikumi arī nosaka, ka informatīvo ziņojumu sagatavo (ja iespējams, vienlaikus ar pasākumu programmas pārskatīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par jūras vides aizsardzību un pārvaldību):

- ņemot vērā jūras plānojumu;
- pamatojoties uz valsts un pašvaldību institūciju sniegto aktuālo informāciju;
- ja nepieciešams, iekļaujot priekšlikumus jūras plānojuma grozījumiem.

Pasākumu programmu, kas izriet no normatīviem aktiem par jūras vides aizsardzību, izstrādā un Ministru kabinets apstiprina ne vēlāk kā līdz 2015.gada 15.decembrim. Tā tiek sagatavota reizi sešos gados, tātad nākamajā reizē programma tiks izstrādāta līdz 2021.gadam. Taču informāciju par vides stāvokli novērtējumu būtu jāaktualizē jau 2018.gadā.

Tāpat kā izstrādājot JTP, JTP īstenošanas monitoringam arī ir jābalstās uz vides indikatoru pieeju, kas plaši tiek izmantota jūras vides stāvokļa novērtēšanā Eiropas Savienībā, Baltijas jūrā un tiek attīstīta arī Latvijā, izstrādājot jūras stratēģiju. Indikatoru pieeja ir izmantota arī šī Vides pārskata sagatavošanā (skatīt 4.nodaļu). Īstenošanas monitoringa nodrošināšanai ir jāizmanto galvenokārt jūras vides monitoringa dati, zivju izplatības un zvejas resursu raksturojošie dati, kā arī cita informācija, kas būs pieejama VARAM un citām valsts institūcijām, kas ir iesaistītas jūras resursu izmantošanā.

Kopsavilkums

Jūras telpiskā plānojuma Latvijas Republikas teritoriālajiem un Ekskluzīvi Ekonomiskās Zonas ūdeņiem (turpmāk – JTP) Vides pārskats ir sagatavots saskaņā ar EK Direktīvu 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtēšanu un Latvijas Republikas MK noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.

JTP ir nacionālā līmeņa ilgtermiņa (12 gadi) teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā rakstveidā un grafiski ir noteikta jūras atļautā izmantošana un tās nosacījumi. JTP Vides pārskats ir izstrādāts vienlaikus ar JTP 1. redakcijas sagatavošanu, sākot no 2015. gada 1. janvāra. Vides pārskata izstrādes metodika ir balstīta uz nosacījumiem, ka JTP izstrādes procesā jāievēro vides aizsardzības un teritorijas attīstības plānošanas, kā arī jūras telpiskās plānošanas principi. Viens no jūras telpiskās plānošanas pamatprincipiem ir ekosistēmas pieeja, kas tiek definēta kā zinātniski pamatota cilvēka darbības pārvaldība, identificējot jūras ekosistēmai nelabvēlīgas ietekmes un veicot efektīvus pasākumus šādu ietekmju mazināšanai, lai saglabātu ekosistēmas integritāti un ilgtspēju. JTP un Vides pārskata izstrādē ir izmantota pieejamā zinātniskā informācija un statistikas dati par jūras vides stāvokli, tā attīstības tendencēm un apdraudošajiem faktoriem, tādējādi sniedzot zinātnisko pamatojumu ekosistēmas pieejas īstenošanai jūras izmantošanas pārvaldībā.

JTP Vides pārskata izstrāde ietvērusi šādus soļus:

- Konsultācijas ar atbildīgajām iestādēm (Vides pārraudzības valsts biroju un Dabas aizsardzības pārvaldi) par nosacījumiem vides pārskata izstrādei un pārrobežu konsultāciju organizēšanu;
- Esošās situācijas novērtējums, galveno vides problēmu identificēšana un sākotnējo ietekmju novērtējums.
- Ietekmes uz vidi novērtējums, tai skaitā JTP ietvertu alternatīvo jūras izmantošanas scenāriju īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar izvēlētiem kritērijiem un rādītājiem, kas raksturo vides stāvokli un būtiskās slodzes.
- JTP ietvertā atļautās izmantošanas risinājuma ietekmes uz vidi izvērtējums, tai skaitā risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta būtisko ietekmi uz vidi.
- Vides pārskata projekta pilnveidošana, ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos komentārus un priekšlikumus (tiks veikta 2016.gada februārī).

Visā JTP un Vides pārskata izstrādes gaitā nodrošināta aktīva sabiedrības līdzdalība. Ar esošo situācijas novērtējumu un identificētajām vides problēmām ieinteresētās puses ir iepazīstinātas reģionālajās sanāksmēs 2015. gada martā un jūlijā. Nozaru pārstāvji un citi interesenti ir iesaistīti arī alternatīvo jūras izmantošanas scenāriju iespējamo ietekmju izvērtēšanā un atļautās jūras telpas izmantošanas nosacījumu definēšanā.

Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana tiek organizēta vienlaicīgi ar JTP 1. redakcijas sabiedrisko apspriešanu. Laika posmā no 2015. gada 18.decembra līdz 2016.gada 31.janvārim iedzīvotāji var iepazīties ar Vides pārskatu un JTP materiāliem interneta vietnē www.jurasplanojums.net. JTP Vides pārskats tiks nosūtīts arī konsultācijām ar kaimiņvalstu (Lietuvas, Igaunijas un Zviedrijas) atbildīgajām iestādēm un mērķa grupām. Saskaņā ar sabiedriskās apspriešanas rezultātiem JTP un SIVN tiks papildināti un precizēti.

Vides pārskata projektā tiek aplūkoti JTP stratēģiskajā daļā definētās prioritātes, mērķi un uzdevumi, kā arī analizēts kā starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi ir ņemti vērā JTP izstrādē. Jūras telpiskā plānojuma virsmērķis ir līdzsvarota un integrēta jūras telpas izmantošana, kas sekmē ar jūru

saistīto nozaru ekonomisko izaugsmi, piekrastes iedzīvotāju labklājību, kā arī dzīvotspējīgu jūras ekosistēmu. Veselīga jūras vide un stabila ekosistēma līdzās valsts drošībai ir izvirzītas kā pārnozaru prioritātes, kas jāņem vērā plānojot jūras telpas izmantošanu. Secināts, ka JTP izmantotā ekosistēmu pieeja, kā arī izvirzītie mērķi un uzdevumi sniedz ieguldījumu dabas aizsardzības politikas mērķu īstenošanā, piemēram, paredzot izpēti EEZ potenciālu aizsargājamo jūras teritoriju noteikšanai, kā arī nepieciešamību novērtēt jūras ekosistēmas sniegto pakalpojumu izplatību un nodrošinājumu. Lai veicināt Latvijas gatavību pielāgoties klimata pārmaiņām, JTP izstrādes gaitā ir analizēta klimatu pārmaiņu ietekmēm uz dabas resursiem un ekosistēmām, kaut arī JTP neparedz atsevišķus uzdevumus kas vērsti uz pielāgošanos klimata pārmaiņām. JTP apkopotā informācija un izvirzītie uzdevumi ir cieši saistīt ar vides politikas mērķiem nodrošināt labu ūdeņu stāvokli un to ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī savlaicīgu un visaptverošo vides un klimata pārmaiņu datu un informācijas apkopošanu un vispusīgu analīzi.

Jūras vides stāvokļa un tendenču raksturošanai izmantoti saskaņā ar Jūras Stratēģijas pamatdirektīvas (2008/56/EK) prasībām un EK lēmumu 2010/477 noteiktie raksturlielumi, kritēriji un rādītāji, kuriem ir saistība ar jūras telpas izmantošanu un par kuriem ir pieejama nepieciešamā informācija (bioloģiskā daudzveidība (D1), komerciālo zivju un gliemeņu populācijas (D3), eitrofikācija (D5) un jūras dibena integritāte (D6)). Sniegts ieskats par bioloģiskās daudzveidības aizsardzības pasākumiem Latvijas jūras ūdeņos, kā arī aizsargājamo biotopu un sugu aizsardzības stāvokli. Šobrīd vienīgā Latvijas jūras ūdeņos noteiktā Eiropas nozīmes aizsargājamā biotopa "akmeņu sēkļi jūrā" aizsardzības stāvoklis ir novērtēts kā nelabvēlīgs – slikts. Ziemeļos putnu aizsardzības stāvoklis tiek vērtēts kā stabils vai svārstīgs. Aizsargājamo zivju sugu aizsardzības stāvoklis ir noteikts kā nelabvēlīgs-slikts lasim un sīgai, nelabvēlīgs-nepietiekams - upes nēģim, bet straute nēģa populācijas aizsardzības stāvoklis ir novērtēts kā labvēlīgs. JTP paredzētās izpētes teritorijas potenciālu aizsargājamo jūras teritoriju noteikšanai iespējams var uzlabot aizsargājamo biotopu un sugu aizsardzības stāvokli. JTP nav tieša ietekme uz eitrofikācijas līmeni raksturojošiem rādītājiem, tomēr ieviešot aļģu un gliemeņu akvakultūras projektus Rīgas līcī, iespējama lokāla pozitīva ietekme uz eitrofikācijas līmeni. Atbilstoši JTP piedāvātajiem risinājumiem zivju akvakultūra pieļaujama tikai atklātajā Baltijas jūras daļā, pie nosacījuma, ja tiek novērsta papildus barības vielu noplūde jūrā. JTP ietekme uz komerciālo zivju populācijām, kā arī jūras dibena integritāti ir saistīta ar iespējamu jaunu jūras izmantošanas veidu (piemēram, vēja un viļņu enerģijas ieguves) attīstību, kas varētu skartu zivju nārsta vietas, kā arī turpinot zvejai ar grunts trali.

Kā nozīmīgākās slodzes uz jūras ekosistēmu norādītas lauksaimniecības radītā biogēnu ietekme, kuģu satiksmes radītā svešo sugu introdukcija, kā arī zvejniecības veiktā selektīvā zivju sugu īpatņu izņemšana. Tomēr JTP pairdzētie jūras atļautās izmantošanas risinājumi šīs slodzes tiešā veidā neietekmē.

Lai identificētu iespējamās jūras telpas attīstības variantus (alternatīvas) un nonāktu pie optimālā, dažādām ieinteresētajām pusēm pieņemamākā jūras atļautās izmantošanas risinājuma, JTP ir izstrādāti un pēc dažādiem kritērijiem un ietekmēm izvērtēti četri alternatīvi jūras telpas izmantošanas scenāriji: A-ekonomikas izaugsme; B - sociālā labklājība; C - stabila jūras ekosistēma; D - attīstība vienotā Baltijas jūras reģiona telpā. Vides pārskatā sniegta alternatīvo scenāriju vides ietekmju analīze attiecībā uz kritērijiem – 1) slodzes samazināšana uz jūras ekosistēmu un laba jūras ūdeņu vides stāvokļa nodrošināšana; 2) bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmas stabilitātes nodrošināšana; 3) atjaunojamo energoresursu īpatsvars kopējā enerģijas patēriņā, kā arī pārrobežu ietekme attiecībā uz ekoloģiskā balansa nodrošināšanu. Veikts arī scenārijos paredzēto jūras izmantošanas veidu telpisko ietekmju izvērtējums attiecībā uz bentiskajiem biotopiem, putnu un zivju sugu izplatību, kā arī ekosistēmu pakalpojumu potenciālo nodrošinājumu. Secināts, ka scenārijos piedāvātie jūras izmantošanas telpiskie risinājumi samērā maz ietekmē ekosistēmas stabilitāti un apzinātās dabas vērtības, jo tā kā viens no

kritērijiem tika ņemta vērā scenāriju izstrādē. Būtiskas negatīvas ietekmes konstatētas tikai nelielās platībās un galvenokārt saistītas ar potenciālajiem jūras izmantošanas veidiem – akvakultūras attīstību un vēja enerģijas ieguvu. Vismazāk negatīvas ietekmes uz dabas vērtībām konstatētas D scenārija gadījumā.

Pēc līdzīgas pieejas izvērtēta arī jūras atļautās izmantošanas risinājumu telpiskās ietekmes uz jūras ekosistēmas komponentēm un tās sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī skaidroti būtiskākie apdraudējuma faktori. Norādīts, ka jebkurš jūras izmantošanas veids, kas saistīts ar grunts vai nogulumu mehānisku ietekmēšanu (t.sk. bagarēšanas darbi un grunts izgāšana jūrā, celtniecības darbi jūrā, piemēram, vēja parku ierīkošana vai derīgo izrakteņu ieguve), atstāj ietekmi uz bentiskiem biotopiem. Tomēr visbūtiskākā ietekme ir saistīta ar zvejas grunts traļu izmantošanu, kuru rezultātā tiek iznīcināti vai stipri bojāta zemūdens ekosistēma. JTP paredz rezervēt grunts tralēšanai piemērotās vietas, kuras līdz šim intensīvi tiek izmantotas šim zvejas veidam, nodrošinot lielāko daļu mencu un plekšu nozveju. Būtisku negatīvu ietekmi uz bentiskajiem biotopiem var radīt akvakultūras fermas. JTP piedāvātās teritorijas aļģu un gliemeņu fermu ierīkošanai Rīgas līcī un Baltijas jūrā raksturojas ar afotiskās zonas bentiskiem biotopiem, kur negatīvā ietekme varētu būt salīdzinoši neliela. JTP paredz iespēju veidot integrētu zivju, gliemeņu un aļģu akvakultūras fermu, jo Baltijas jūras atklātajā daļā, kur sāļuma un temperatūras režīms ir piemērotāks zivju akvakultūrai. Tomēr zivju akvakultūra būt pieļaujama tikai, ja tiek novērsta barības vielu noplūde jūras vidē, ko var nodrošināt to integrējot ar aļģu un gliemeņu audzēšanu. Nav apzinātas plānojuma atļautās izmantošanas risinājumu būtiska negatīva ietekme uz putnu sugām, tomēr norādīts, ka šobrīd trūkst pilnīgas informācijas par putniem nozīmīgām teritorijām, it īpaši Baltijas jūras Latvijas EEZ teritorijā. Iespējamās negatīvās ietekmes saistītas ar vēja parku būvniecību un funkcionēšanu, naftas produktu noplūdēm no kuģu ceļiem, kā arī putnu bojā eju zvejas ierīcēs, it īpaši izmantojot žaunu tīklus. Ietekmes uz zivju populācijām galvenokārt saistītas ar grunts tralēšanas vietām - tā ietekmē jūras dibena struktūru un tās iemītniekus, kas savukārt kalpo zivju sugām kā barības avots.

Galvenie risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi, ir integrēti JTP atļautās izmantošanas aprakstā, kas definē atļautās izmantošanas kategorijas un veidus, kā arī ietver izmantošanas nosacījumus katrā atļautajā izmantošanas kategorijā un veidā. Nozīmīga loma ir arī JTP piedāvātajām atļautās izmantošanas veidam “potenciālās aizsargājamās jūras teritorijas”, kas nosaka, ka līdz šo teritoriju izpētei nav pieļaujamas darbības, kas potenciāli varētu apdraudēt aizsargājamās zemūdens biotopus un sugas.

Noslēgumā aplūkotas arī plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes, izvērtējot atļautās izmantošanas risinājumu ietekmi Baltijas jūras reģiona attīstības kontekstā, kā arī tiešās ietekmes uz robežas ar Lietuvu un Igauniju. Kā iespējama risks norādīts akvakultūras laukumi Rīgas līcī, uzverot nepieciešamību novērst iespējamo barības vielu noplūdi.

JTP paredzēto pasākumu īstenošanas monitoringa nodrošināšanai ir jābalstās uz vides indikatoru pieeju jāizmanto jūras vides monitoringa dati, zivju izplatības un zvejas resursu raksturojošie dati, kā arī cita pieejamā informācija.